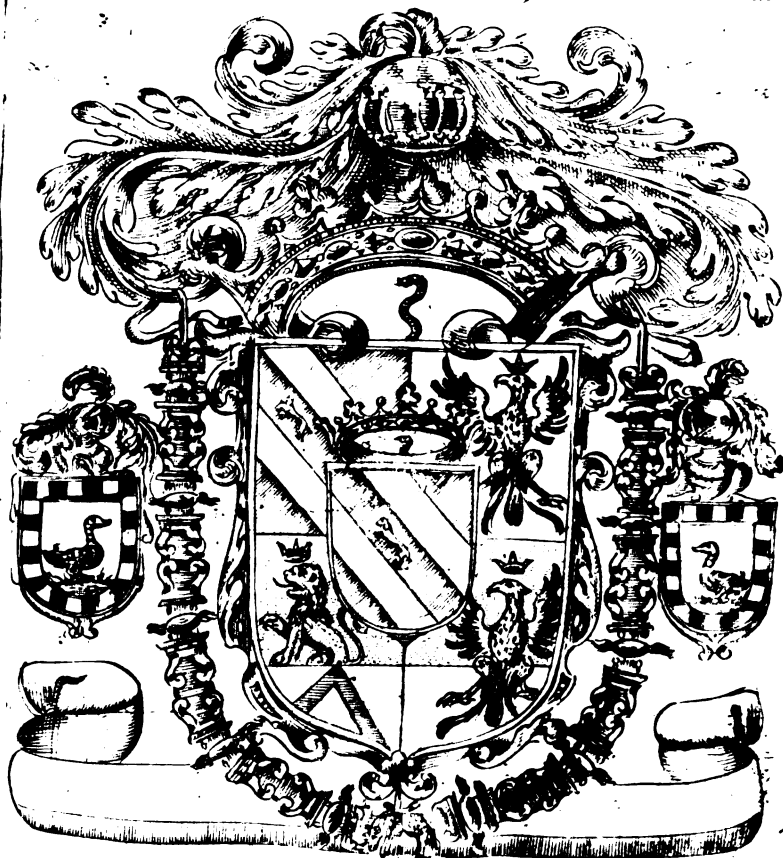

IO. FRANCISCI PAPARI
I.V.D. CATANZARIENSIS
IVDICIARIA PRAXIS,

*In qua actiones civiles magis utiles, & frequentate in Regia
Audient. C.V. & secundum communem praxim supremo-
rum Regiorum Tribunalium tractantur; ac Con-
suetudines Catanzarienses explicantur.*

NEAPOLI, Apud Lazarum Scorigium. M.DC.XXXV.

Libreria del Collegio maior. B. B.

Illustriss. & Excellentiss. D.

D. HECTORI RAVASCHERIO,

Ex Comitibus Lauaniae, Principi Satriani,
& Cardinalis Ducis,

*Vtili Domino Marchionatus Soreti, Comitatus Sibaris,
Ciuitatum Vici Equensis, & Tabernae, ac Baroniarum
Badulati, Cropanis, Rocce Piamontis, Turturæ,
& Altauille, Consiliario Collat. Maiestatis Catholicae,
& Equiti Aurci Velleris.*

IO. FRANCISCVS PAPA RVS S. P. D.

ERVVM est (Excellentissime Princeps) Platonicum illud, ex sono fictilia vasa, homines ex sermone dignosci; Verissimū quoque fictilia hæc quāuis assiduo labore, & industria elaborata, nisi igne dequoquantur nullum, aut vix sonum reddere; vas est, & quidem fictile, hæc mea iudiciaria praxis, summis vigilijs, ac studio
† 2 elucu-

elucubrata crudum illud, & incoctum ineptum sono, hoc tui splendoris radijs, vel potius succensæ fornaci de quoquendum exhibeo, hinc sonitum, & tinnitum edet acutissimum, & suauem, aud indignum, qui per totū terrarum orbem diffundatur, indeque vberimos laudis, & honoris fructus, acquirat; Et quamuis hæc mea iudiciaria praxis nuda prodeat in lucem, ullis rethorum fucata coloribus, nullis artium illustrata pigmentis, quæ delicatis auribus absone gustu, ac palato insuauis in odora naribus fortasse videretur: tuo tamen (Inuictissime princeps) decocta calore, tuique nominis, tamquam terra lemnia signata sigillo, & ornatum, & medicum præstabit odorem, quo venenati serpentes nempe maligni censores diffugient, & homines idest benigni sectatores iuris dicendi auriem sanitatem; securè igitur vas hoc meū fictile prodeat in lucem: Tu vero, benignissime Princeps, benigno illud fauore prosequere, paruum quidem munusculum: sed pignus meæ erga te obseruantia non parua: Te interim Deus Optimus Maximus ad expectatæ magnitudinis eueat culmen. Vale.

Heſto-

*Hectoreo fulget magnus sub nomine Princeps,
Ducens antiquo stemmate raram aciem.
I liber i felix patrio,quem protegit Hector,
Agmine;non ludent inuida tela animi.*

MARCELLVS MEGALIVS C.R.
Perillustri Viro Io. Francisco Paparo V.I.D.
S. D.

Perlegi opus à te cōpositum, vir doctissime,
summa equidem animi voluptatē, tūm pro-
pter doctrinæ præstātiā, tūm propter facilitatē,
& ordinem, quo Praxim hanc Iudiciariam per-
tractas. Quamquam verò parū, & exile videat-
ur, permulta tamē continet mira, & clara metho-
do distincta; vt tametsi iuxta illud Horatianum,
obscurus fio, dum brevis esse laboro, difficilè breuitas
cum claritate copuletur, tu contra cum summa
breuitate summam cōiuxisti claritatem. Quare,
si, vt dici assolet, *ex ungue leonē dignosci fas sit*, haud
difficilè mihi persuaserim, te breui alia editurū,
quibus, & iuris scientiā non mediocriter sis illu-
straturus, & Reipublicæ nō parū vtilitatē illatu-
rus. Vale igitur, & me, vt soles ama, nō solū tibi
amicitiæ, sed etiā necessitudinis vinculo coniun-
ctum Neapoli x. Kal. April. M. DC. XXXV.

† 3 ANTO-

ANTONII DE FVERTES

I. C. Hispani ex Aragonia,

Olim in Mayori Collegio S. Clementis Hispanorum Bononiæ Collegialis, & Decretalium Interpretis, ac Vespertini Ordinarij Iuris Pontificij Antecessoris, in Archigymnasio Bonon. Nunc primùm Magnæ Græciæ, quam Calabria vltra vocât, Reg. Consiliarij, & Auditoris.

AD

FRANCISCVM PAPA RVM I. V. D.

Eiusdem Regiæ Audientiæ Aduocatum oculatissimum, & diligentissimum, eiusque librũ de Actionibus Congratulatio.

Maximè hanc præcipuarum actionum, qua in Regni Neapolitani Tribunalibus non solum; sed etiam vniuersi fere orbis vsurpantur, breui, accomodatoque stylo, à te mi Papare Compositam, & elaboratam legi libenter, ac inuidiose. Nulli enim mortalium cedo; cunctis sum inuidiosior dum nihil magis placet, quam benedictum, & exauiusimè elaboratum. Quin potius omnes inuidere debent tibi, cui natura singularem hanc concessit audaciam intellectus, qua nostris
hisce

hisce temporibus, quibus laxatam iuris prudentiā prae-
teticam conspicimus, ac fere deperditam eius noticiam,
hoc elegantissimo actionum cumulo restituis, ac reparas.
Item, & quia consuetudinarium ius, huius inclita, ac
fidelissima Civitatis Cathacensis primum in lucem das,
commentis exornatum, ut deinceps turpes Patritijs
iuris, ignorare ius, in quo versantur. Nec fastidio ha-
bendus erit iste libellus, in tam magna, & quotidiana
librorum mole, cum etsi in alijs multa bona inveniri
possint, in hoc tamen omnia cumulata conspiciantur.
Quid enim melius unquam Practica? quae degluta
leges in scholis, digeruntur suaviter, & cum uberrima
utilitate. Quantum enim quisque potest id omne ad
praxim deducit, ne sola theórica contentus erret in ijs,
in quibus errasse, summus est error. Iam vero legum
Professoribus, qui tribunalia frequentant, causas quae
dirigunt tibi erunt maximè de iuncti, nam etsi campū
disputandi illis reliqueris, non tamen viam veritatis
aperienda, cum ut eleganter, ita breviter ipsam aperias,
ratione, termino, ac fine constantem. Unde videtur
mihi instaurata pristina illa, priscaque observatio actio-
num, quae pro rostris Romae habebantur olim; Unus-
quisque enim agere volens, ad album accedebat, &
actionem sibi necessariam requirebat, quod si errabat
etiam in syllaba cadebat à causa. Meritum erit pro-
fecto deinceps hoc cuique, qui ad album tuum, non ac-
ceperit illudque recusaverit ante oculos habere, quoniā
con-

contemnere, & veritatem, & facilitatem clientulis
prospiciendi, & sibi dicendus erit. Hoc meum iudicium
est, hac mea opinio. Gratulorque tibi ob opus tam lucu-
lenter, ac perfecte elaboratum expecto vero copiam
prælo, auide quidē, ut quam primum in Banca iuris,
seu manus Rota, queas factis intelligere quanta sit mea
invidia quantaque mea gratitudo, erga eos, qui non sibi
solum, sed publice prosunt. Interim Vale, & me ama.
Catanzari XIV. Kal. Nouemb. 1634.

D.IO.

D. IO. PETRI MASSARII

V.I.D. Oratinen.& Neap.

D I A L O G.

AD D. FRANCISCVM PAPA RV M

I.C.Patritium Catanzariensem,& de variarum
Curiarum stylo scribentem.

QUò ferar? in tanto tendens errore viarum,
Sectum ubi tam vario tramite fallit iter?
Hac abit in dextram, subit altera semita leuam,
Illa tumet cliuis, vallibus ista iacet.
Nec faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quòque vel hac tendit, vel quò se porrigat illa,
Exitus implexo sine videre vetat.
Sed præter varios curuis ambagibus orbes,
Nox etiam cacas calat opaca vias.
Et licet explorempratensis obuia palmis,
Et vitæ obstantes, tubera dura, petras.
Vix tamen incaptos ausim producere cursus,
Sed retinent timidum noxque, dolusque gradum.
Nullaque iam toto collucent sydera Cælo,
Nulla nec humano semita trita pede.
O quis in his tendat mihi semita fida periclis?
Quis Deus in tanta sit mihi nocte Pharos?

Isa-

*Ifacidas quondam per inhospita regna vagantes,
 Insolitas docuit clara columna vias.
 Stella comes monuit Nabartheos lumine Reges,
 Paruaquæ Bethlemiz duxit in antra domus.
 Talia languenti traho dum suspiria corde,
 Et referunt gemitos antra miserta meos.
 En tandem audiri vox de rupe propinqua,
 Visa mihi, & tales fundere amica modos.
 PAPARVS auxilio presens succurrere missus,
 Iste potest prudens te reuocare malo.
 Aethere, quem terris misit Pater ætheris alti,
 Iudicij recti monstrat ad astra viam.
 Inclutus interpret iuris, legumque peritus,
 PAPARVS in rectam perdocet ire viam.
 Legiferam ergo breui si vis callere Mineruam,
 Hunc tota assiduò perlege mente librum.
 Sic recte semper tendet tua semita ductu,
 Nec fraus decipiet tramitis ulla gradum.*

ORDO

ORDO ACTIONVM

omnium , quæ in hoc libro
continentur .

Actiones .

Cessio bonorum fol.	1
Quinquennalis dilatio fol.	6
Assicuratio dotium fol.	12
Assistentia fol.	20
Rei uendicatio fol.	29
Redibitoria fol.	34
Petitio legati fol.	39
Aditio hæreditatis cum benefi- cio leg. & inuentarij fol.	50
Petitio legitimæ fol.	63
Hypothecaria fol.	73
Emphyteusis fol.	83

Consuetudines .

Ius congrui fol.	98
Ius sanguinis fol.	103
Fides	

Fides præstita fol.	106
Dotarium fol.	108
Primum cubile fol.	111
Instrumentorum liquidatio f.	112
Animalia taurina fol.	115
Pensio domorum fol.	116
Secunda-dilatio fol.	118
Contumacia fol.	119

PRAXIS IVDICIARIA

IO. FRANCISCI PAPARI V.I.D.

DE CESSIONE BONORVM.

SVM MARIVM.

- 1 *Cessio bonorum quare à lege debitoribus concessa.*
- 2 *Forma libelli super beneficio prædicto.*
- 3 *Principalis debitor, & nõ fideiussor iuuatur.*
- 4 *Requisita, in iudicio prædicto seruanda.*
- 5 *Terminus ad petitionem creditoris solet concedi.*
- 6 *Cedens tenetur bona, & iura sua indicare.*
- 7 *Extrema probāda per debitorem, & creditorem.*
- 8 *Casus, cessionem bonorum impediētes.*
- 9 *Heres, qui non confecto inuentario hereditatem adiuit, & sic maritus in restitutione dotis, an beneficio prædicto iuuatur.*
- 10 *Beneficio cessionis bonorū renunciari non potest.*
- 11 *Debitor, qui cessit bonis*

cum notabili ignominia, si ad pinguiorē fortunam deuenierit, an possit pro debitis, pro quibus fuit facta cessio, conueniri.

- 12 *Cessio ignominiosè facta retractari non debet.*

Cum quotidiana diuersorum occupatio, nos pauca scire permittat, & scita fraudatrix obliuio, memorię inimica, incognita reddat: cumq; otium, tanquam malorum multorum, occasio, fugiēdum sit: ideo in aliqualem mei memoriam præsentem praxim iudiciariam componendam disposui, & ex temporum calamitate, & pauperum angustia, deuenit practicabilis questio cessionis bonorum.

A Quod

1 Quod miserabile beneficium fuit à lege debitoribus concessum, pietatis causa, ne in carceribus detrusi moriantur. *l. 1. C. qui bonis cedere possunt, conferunt tradita per Nouarium in praxi dationis in solutum sect. 1.*

Quare volēs debitor tali beneficio iuari, præsenter sequentē libellū.

2 In Reg. Audientia, &c. exponit. T. qualiter reperitur implicitus multis debitis, per ipsum cō tractis, cum infrascriptis creditoribus in infrascriptis summis, & hoc vigore publicarum cautelarum, quibus hucusque ob eius notoriam, & eui dētem inopiam satisfacere non potuit, & ne in carceribus moriatur, intendit recurrere ad miserabile beneficium cessionis bonorum. Ideo cedit prædictis creditoribus omnia sua bona, & iura infrascripta, quę debita fatetur esse vera,

eaque iudicialiter agnoscit; petit propterea ad petitū miserabile beneficium admitti, & prouideri, stāte cessione prædicta non esse amplius pro prædictis debitis molestandum, omni modo meliori.

3 Et nota, quod tale beneficium cuilibet debitori à lege indultum est, & cedēdo carceres aufugit, & hæc cessio fideiussori non prodest. *Bar. in l. hæres à debitore. S. quod redire. ff. de fideiuss. Guid. Pap. decis. 211. Megal. in 1. Tom. Pröpt. ver. cessio bonorum nu. 8. Nouar. in tract. de elect. fori quest. 13. nu. 27. sect. 3. in ultima impress. Neap.*

4 Nec in tali iudicio ordo iudiciarius seruatur: sed tātum summarie requiritur creditor per solam citationem, & decreto mediante admissa cessione prædicta, deuenitur ad explicationem actus, seruata forma Regiæ

giæ pragmaticæ, & erit
vt cedens in die, qua
regitur curia, & illa pro
tribunali sedente ascen-
dat lapidem, seu locum
ad hoc erectum, & ibi
per tubicem vocare fa-
ciat omnes creditores,
& facta explicatione di-
cti actus licētiatur, & in
actis describatur, & ex-
pediatur saluaguardia in
forma, & non solum, vt
supra dictum est, ordo
iudiciarius non requi-
ritur: sed nec alia sol-
lemnitas; cum sufficiat
cedentis voluntas. *l. in
omni. C. eiusdē tituli. Me-
gal. in d. ver. cessio bonorū.
num. 1.* dummodo dela-
tum confiteatur.

- 5 Bene verum est, quod
si creditor petierit ter-
minum ad probandum
causas, cessionem impe-
dientes, conceditur, &
ita seruari affirmat *Ioan.
Francisc. Scaglione super
pragm. 3. tituli nostri nu.
25.* nec hodie cedēs bo-
nis signum asportare te-

netur, prout in dicta
pragmatica, cū sit quo
ad hoc, per subsequen-
tem correctā, nec fuit
vsu recepta.

- 6 Aduertas etiam, quod
cedens tenetur indica-
re creditoribus omnia
sua bona, & iura, si quæ
appareāt; & alioquin ad
cedendum non admitti-
tur, vt per *Megal.* post
Doctores quos citat *in
d. ver. cessio bonorum nu.
4. & in 2. Tomo variarū
resol. resol. 173. num. 11.*
alias dicat in libello, qđ
intendit cedere omnia
bona, & iura, si quæ ap-
parerent; licet exponēs
nihil possideat, alias nō
admitteretur. *Bald. in l.
fi. C. qui bonis ced. possint,
& Carolus de Grass. in suo
tract. de except. excep. 17.
nu. 48.* quamuis teneat
hoc esse superfluum, *Idē
Scagl. loco cit. nu. 3.*

- 7 Deueniendo ramen-
ad explicationem cau-
sarum cessionem impe-
diētium, & quoties ter-

A 2 mi-

minus assignari acciderit debitor intendens tali beneficio iuvari, duo procuret extrema probari.

Primo vergere ad inopiam.

Secundo, quod sine sui culpa: sed ex aliquo casu fortuito ad excludendum creditorem intendentem probare, dictum cedentem, sua culpa, aut vitio in egestate deuenisse, & hoc in fraudem creditorum facere, vel quod bona sua luxuriose viuendo dilapidauit, aut quod sub spe futurae cessionis debita contraxit, & alia similia.

Verum prædicta, & quælibet alia causa non impediunt cessionem bonorum; quando fit cum ignominia. Idem Scagl. in præcitata pragmat. 3. nu. 34. Verum Sac. Regiū Cons. solet in aliquibus ex dictis casibus non admittere cessionem; sed debitores condemnare

ad deseruiendum pro rata creditoribus cum alimentis tantum. Sic refert *Regens Tapia super pragmat. 1. de cess. bonorum.*

8 Fallit tamen. Primo pro debitis infra annum contractis *Regia Pragmat. prima eiusdem tituli.*

Secundo, pro bonis commestibilibus, & victualibus, *Carolus Tapia in suo tract. de Iure Regni in ritu M.C.V. 287. num. 8.*

Tertio fallit in debitore functionū fiscalium, qui nec etiam admittitur contra fiscum pro debito dependente ex delicto, vel ex quasi delicto; secus ex contractu, *Glos. penul. in verb. debita in f. de societ. Ioseph Ludou. Perus. decis. 32.*

Quarto non datur cessione bonorum contra Neapolitanos pro pensionibus domorum, & censibus ex dispositione Regiæ pragmaticæ eiusdem tituli. Et an gratia prædictis
Nca-

Neapolitanis concessa per Regem Federicum in anno 1499. extendatur ad omnes causas, *l. ff. C. qui bonis cedere possunt, Musc. in titu. de appell. Glos. detinebitur. par. 3. n. 107.* & nonnulli alij Regnicolæ dictam Regiam pragmaticam interpretantes, tenent, quod nō, nisi pro causis expressis, & quāvis *Præses de Franch. in decis. 179. num. fin. & Carau. super ritu M. C. V. 287. nu. 20.* teneāt, quod sic, aduerte, quod loquuntur, tam de quinquennali dilatione, quā de cessione bonorum in casibus expressis, & non in alijs, prout affirmat *Nouarius super prag. collect. 51. nu. 1. & 2.* Et ita gratia prædicta iuuantur etiam incolæ, & habitātes, *Reg. Rouitus super pragmat. prima præsentis tituli.*

Quinto fallit in debitore, qui fuerit alias dilatione quinquēnali ga-

uisus, & sic à fortiori cessione bonorum, *Afflic. decis. 378. nu. 2.*

Sūt, & alij casus, quos enumeratur *Riccus in suis collect. 121. par. 1. Carolus Tapia in d. ritu 287. lib. 4. & Carolus de Graysis in præcitata except. 17. necnon, & Ias. in S. item si quis, & S. eo quoque, necnon, & S. fin. Inst. de actio.*

9 Vide etiam, an hæres qui non confecto inuentario hæreditatem adiuit, possit cessione prædicta iuari, *Matt. Bruno in suo tract. de cessione bonorum quest. 6. quarta quest. princip.* Et an habeat locū in marito circa dotis restitutionem, idem *de Bruno quest. 20. Franch. decis. 219. & Nouarius collect. 83.* An admittantur, quando creditor est pauperior debitore cedente, vide etiam eundem *de Bruno quest. 13.*

10 Notabis etiam, quod huic

huic beneficio renūciari non potest, & renunciatio etiam cum iuramento facta non tenet, cum paupertas excusat à periurio. *V. iui. decis. 38. & dictus de Grass. in citat. except. nu. 10. Guid. Pap. & addentes decis. 211. Nouarius de elect. fori q. 12. num. 21. sect. 1. in ult. impress. Neapolitana, Megal. in d. ver. cessio bonorū num. 6.*

11 Insuper scias, quod si cessio fuerit facta cum notabili ignominia, quāuis cedens ad pinguiorē fortunam deuenierit: tamen non poterit pro debitis, pro quibus fuit facta cessio iterum molestari, idem *Guid. Pap. dec. 343. & Affl. & Vrsil. dec. 379.* ubi inuenies etiam an negantes debitum à principio possit cedere bonis, quibus adde *Muscat. in titu. de appell. par. 3. Glos. detinebitur. num. 96.*

12 Et pro fine huius pra-

xis, aduertas, quod cessio ignominiosè facta retractari non debet, ne remaneret cedens infamatus, idem *Bruno in citato tract. quest. ultim. Vrsil. ad Affl. in decis. 13.*

De Quinquennali dilatione.

SVMMARIVM.

- 1 Creditores cōcurrētes quid seruare debent.
- 2 Forma libelli.
- 3 Si inter creditores oriatur differentia, declinantes ad humaniorem sententiam praevalent, & in paritate crediti praevalent numerus, & dignitas.
- 4 Iuramentum creditorum concurrentium est de substantia, & quid in termino erit seruandū.
- 5 Extrema probāda pro obtinenda dilatione praedicta.
- 6 Creditores non concurrentes

*ses condemnantur ad
concurrendum.*

7 *Pendente iudicio non con-
ceduntur moratorie,
nec impediuntur obliga-
tionum incusationes.*

8 *Concessa dilatione prædi-
cta iuuantur, & si-
deiussores.*

9 *Casus in quibus dicta di-
latio non habet locum
enumerantur.*

10 *Concessa mediante decre-
to dilatione prædicta
per appellationem im-
peditur executio.*

11 *Dilatio concessa respectu
sortis principalis, an
censeatur concessa respec-
tu interesse.*

12 *Pendente termino quin-
quennij, si unus ex
creditoribus fuit satis-
factus, an dilatio con-
cessa corruat.*

13 *Moratoria ex causa pau-
pertatis concessa cessat
cessante causa.*

1 **M**ateria quinquæ-
nalis dilationis,
quæ vigore *l. fin. G. qui*

boni. cedere possunt, con-
ceditur, quam sit fre-
quens, & necessaria, do-
cet quotidiana expe-
rientia, & solet duplici-
ter concedi, sed tantum
de ea, quæ vigore dictæ
legis fin. ad instantiam
creditorum in maiori sū-
ma existentium, & con-
currentium petitur, tra-
ctabitur, qui intenden-
tes prædictam dilationē
concedere pro eorum
creditibus in iudicio com-
pareant, petentes alios
creditores recusantes,
& in minori summa exi-
stentes compelli cum
eis ad concurrendum in
dicta dilatione præsen-
tando libellum præsen-
tis formæ.

2 In Regia Audientia
exponūt infra scripti cre-
ditores Antonij, quali-
ter reperiuntur veri, &
liquidi creditores eius-
dem in infra scriptis pe-
cuniarum quantitatibus
exponentibus per eun-
dem debitum vigore pu-
bli-

blicarum cautelarum, à quo ob eius aduersam fortunam satisfieri non potuerunt, nec possunt ob id latitauit, & latitat, ne in carceribus detrudatur, vbi de facili mancipari possit, nullum ad præsens habendo modum satisfaciendi, & de facili recurreret ad miserabile beneficium cessionis bonorum, quare exponētes ipsi eorum creditis priuarentur. Ideo deliberauerunt eidem debitori dilationem quinquennalem concedere ad hoc, vt post eius fruitionem, seu vsum possit debita persolvere: Et quia reperiuntur nonnulli creditores in minori summa constituti, qui dilationem prædictam concedere recusant, in maximum comparētiū præiudicium. Quapropter recurrunt ad eandem Regiam Audiētiā, petentes consilio de prædictis con-

demnari non concurrētes ad concurrendum, & dilationem prædictam cum ipsis præstandum, & ea durante, prouideri, quod nec ipse, nec eius fideiussores molestentur, & circa præmissa summarie iuris, & iustitię complementum ministrari omni modo meliori.

3 Et quia aliquādo oriri solet differentia inter creditores nonnulli volentes debitori dilationem, alij vero cessionem concedere, & tunc dicas creditores concurrentes ad dilationem præferri, tāquam ad humaniorem sententiā declinantes: verum amplior debiti cumulus minori summæ præfertur, siue par, siue discrepans creditorum numerus sit *tex. est in l. fi. C. qui bon. cedere possunt, & Cap. decis. 36. num. 3.* qui etiam tenet, quod data paritate crediti inter concurrē-

rentes, & non concurrentes præualeat numerus, & dignitas.

- 4 Tenentur etiam creditores cōcurrentes iurare, eorum debita esse vera, & non exacta, ad instar iuramenti de calumnia, quod requiritur de substantia iudicij, necnon in termino eorum scripturas præsentare, & verificare. *Affl. decis. 272.* quando vero non sunt omni sollemnitate vallatæ, iuxta *text. l. scripturas. C. qui potiores in pignor. habeant. & l. in exercen. C. de fide instrum.* vide in tali casu *Scaglionum super ritu M. Cur. Vic. 283.*

- 5 Verum dilatio prædicta miserationis causa conceditur, ideo creditores cōcurrentes procurent etiam probare.

Primo infortunia debitoris, eiusque decorationem, & paupertatē.

Scdō esse absentatū, vel refugiatū, & qđ mi-

natur velle cedere bonis.

Tertio, quod est persona industriosa, & gauiſa dilatione prædicta, de facili poterit debita satisfacere.

- 6 Verificatis denique debitis creditorum concurrentium in maiori summa, alijsque prædictis bene probatis, factaque publicatione, & instructo processu, condemnantur nō concurrentes, ad concurrēdū cum ipsis concurrentibus, dictamque dilationem præstandum.

- 7 Durante vero cōtrouersia prædicta inter cōcurrentes, & non concurrentes creditores, non potest aliqua moratoria concedi, neque per mēsem, siue alio modo. *Bar. in l. illicitas. S. ne potent. nu. 7. de offic. Præfidis. Reg. Nouel. Pragm. incipiens Don Petrus Giron:* nec interim impediuntur obligationum, & instrumentorum accusa-

B cusa-

cusationes, prout refert
Apicel. in tutam. ne pau-
per. sub titu. de quinquen.
dilat. nu. 22.

- 8 Verumtamen concessa dilatione prædicta principali debitori iuvantur etiam fideiussores, quod in decreto apponi solet, an idem erit, si nõ apponatur, ex quo possunt opponere discussionem principalis: tanto magis, quando huic beneficio non renunciauerunt, & fideiussor potest exceptionem à principali non oppositam, opponere.
Carau. ritu 287. nu. 16.

- 9 Nec omittam casus, pro quibus dilatio prædicta non conceditur. Et primo contra creditorem ex causa depositi. *Boer. decis. 296.* cæteraque privilegia depositi enumerat *Iason in §. in benef. insti. de actio.* Et latè scripsit *Carroc. in particulari tract. quem edidit de deposito.*

Secundo non est cõcedenda dilatio prædicta aduersus sententiam condemnatoriam in foro contentioso. *Guid. Pap. decis. 97.*

Tertio non habet locum in debito instrumentario iurato, prout refert *Thesau. decis. 186. num. 4.* & elset, quando ad instantiam debitoris peteretur; Sunt & alij casus, quos enumerat idem *Thesau. loco citat.* alios vero *Carau. in ritu 287.* & *Tapia de iure regni super ritu prædicto tomo 4. necnon Carolus de Grassis except. 17.*

- 10 Et quatenus terminis habilibus, seruatis que de iure seruandis interponeretur decretum ad fauorem creditorum concurrentium, quod petita dilatio debitori concedatur, à quo decreto à non concurrentibus appellatum fuerit ad superiores, aduerte, quòd appellatione pendente
in

in prima, nec in secunda instantia expeditur salvaguardia, & consequenter non impeditur exactione, donec causa non fuerit determinata, taliter, quod mereretur executionem, quod esse deberet à Sacr. Conf. à cuius sententia non datur appellatio, nec impeditur executio. *Authen. quæ supplic. Cod. de precib. imperat. offer. Gui. Pap. decis. 50. & Apicel. in d. suo tract. de quinquen. dilat. nu. 22. & 23.*

11 Est etiam videndum, an concessa dilatione prædicta per creditores respectu sortis principalis, intelligatur concessa respectu interesse, vide eundem *Apicell. in supra citat. loco n. 87. & melius Nouar. in decis. Apuleæ 1. qui omnino videatur.*

12 Dubitari contingit utrum concessa dilatione prædicta ad instantiâ concurrentium, eaque contra non concurren-

tes, obtenta, si vnus ex concurrentibus, fuerit de eius debito satisfactus, & per hoc concurrentes remanerent in minori summa non concurrentium, nã per hoc corruat dilatio, dicas, quod illud, quod in beneficium est cõcessum, in odium retorqueri nõ debet, dum nec creditores concurrentes satisfierent, & debitor in carceribus moreretur, & bonis cedere nõ posset; iuxta *Glos. l. fin. & per hoc recurras ad doctrinam Pauli de Castro in l. sciendum, S. possessor nu. 2. ff. qui satisfacere cogantur*, tenentem excusationem semel concessam, propter causã, et celsante causadurã; vide et *Ioã. Andr. in regula decet esse concessũ in mercurialibus*, vbi si quis habet numerum duodecim filiorum, qui numerus sufficit ad excusandum ab omnibus muneribus,

B 2 iuxta

iuxta *tex. l. si quis Decurio pater C. de decur. vbi habes*, quod obtento priuilegio; quamuis aliquis ex filiis moreretur: tamen durat patri priuilegium, donec adiunt priuilegij reliquæ, & in hac materia vide *Fräcb. decis. 259. Thesaur. decis. 167. & Nouar. quæst. 75. tom. 1.* & quod eadem ratio militat in casu nostro refert idem *Apicell. loco citato nu. 189.*

13 Et pro fine huius questionis, animaduertas, quod si moratoria propter paupertatem conceditur, & debitor ea durante, fuerit effectus diues, statim cessat, nam in hoc casu cessante causa, cessat effectus. *cap. cū cessante. de appellatio. cap. & si Christus de iure iur. in l. sue pars C. de dilat. Tirag. in tract. cessante causa, in prima par. nu. 330. Scagl. in ritu M. C. 287.*

De asssecuratione dotium.

SUMMARIVM.

- 1 *Mulier vergente viro ad inopiam, asssecuratur pro suis dotibus.*
- 2 *Forma libelli.*
- 3 *Mulier habet ius retentionis, & impedit executionem faciendam per creditores super bonis viri.*
- 4 *Exequutio in bonis dotalibus fieri non potest, & datur cautela marito pro indemnitate uxoris.*
- 5 *Actiones, quas potest mulier intentare.*
- 6 *An requiratur in presenti iudicio litis contestatio.*
- 7 *Extrema per uxorem probanda.*
- 8 *Hypotheca dotis in bonis viri incipit à die promissionis, & non consignationis dotis.*

9 *Ius*

9 *Ius offerendi, an habeat locum contra mulierē, petentem affecuratio- nem.*

10 *Affecuratio datur super pecunia viro debita.*

11 *Ius retentionis transit etiā in singularem successo- rem.*

12 *Mulier, an possit omnia bona, vel tantum unū pradium occupare, & an detur variatio.*

13 *Affecuratio quomodo con- cedi debet.*

14 *Excussio principalis an fieri debeat, & quo- modo.*

15 *Affecuratio præstatur, etiam pro bonis para- frenalibus, & extra, dotem prouentis.*

16 *Vxor damnati ad irire- mes, & capti ab hosti- bus potest affecuratio- nem petere.*

1 **C** Vm in præceden- tibus de benefi- cijs debitoribus deco- ctis à lege concessis tra- ctauerimus erat succes-

siuè deueniendum ad priuilegia mulieribus in affecuratio- ne dotium, & recuperatione per- missa constante matri- monio eorum viris ad inopiam vergentibus, & malè eorum substantia vrentibus, quo casu mu- lier, pro dote, donatio- nibus propter nuptias, & alijs iuribus dotali- bus agit, & excipit, nec- non à possessoribus bo- norum hypothecas auo- cat, & alia facit, ac si ef- set matrimonium disso- lutum per mortem viri, ad hoc, vt se, filios, & maritum ex fructibus possit alere, ex *tex. l. ubi adhuc Cod. de iure dotiū, & l. si constan. ff. sol. matr.* & libellus erit sequens.

2 In Regia Audientia exponit T. legitima v- xor. T. & dicit qualiter annis præteritis fuit cō- tractum legitimum, & sollemne matrimonium inter exponentem ipsā, & dictum T. cuius con- tem-

templatione pater ip-
sius comparentis pro-
misit, & consignauit di-
cto eius viro ducatos
1000. & dictus eius vir
constituit dotarium pro
tertia parte dotiū con-
signatarum secundum
consuetudinē huius Ci-
uitatis, & Regiæ novel-
læ pragmaticæ, & hoc
mediatibus publicis in-
strumentis manu publi-
ci, & Regij Notarij sti-
pularis, pro quarum do-
tium, & dotarij restitu-
tione dictus eius vir hy-
pothecauit omnia sua
bona cū constituto pre-
cario, & pacto de capiē-
do in ampla, & valida
forma. Verum quia plu-
res sunt menses, quod
prædictus eius vir deter-
riorauit conditionem
suam, & malè suis vitur
bonis, dum etiam multa
debita contraxit, quare
exponenti, & eius filijs
debita alimenta nō præ-
stat, quod in promptu
offert probare. Ideo re-

currit ad ipsam Regiam
Audientiam, petens cō-
stito de prædictis assecu-
rari super infra scriptis
bonis dicti sui viri pro
dotibus prædictis, &
prouideri, quod à credi-
toribus non molesteretur,
ad hoc, vt ex illorum
fructibus possit se, eius
filios, & virum alere, &
in præmissis omnibus
sibi iuris, & iustitiæ cō-
plemētum ministrari nō
se astringens, &c. dedu-
cens, &c. omni modo
meliori, &c.

3 Alia etiam in iure re-
peritur cautela, quod
comparendo mulier cū
suis instrumentis publi-
cis promissionis, & con-
signationis dotium in
sua petitione dicat se
paratam ostēdere, quod
maritus incepit vti ma-
lè substantia sua, & sic
factus casus; ideo reuo-
cato precario inheret
possessioni bonorum,
eidem hypothecatorū,
& sic etiam non probata
ino-

inopia impedit exequu-
tionem, per creditores
faciendam super bonis
viri, *Gram. decis. 92. nu.*
18. Muscatell. de appellat.
par. 3. gl. adiudicatur, nu.
71. Vrsill. ad Afflic. decis.
199. Anna singul. 598.
quod remedium seque-
strarium dicitur, & po-
test illud mulier per viā
exceptionis opponere
contra creditores ma-
riti, super eius bonis a-
gentes, etiam quod ipsa
mulier prius contra ma-
ritum non egerit, nec
discussionem fecerit.
Bald. Nouell. in tract. de
priuileg. dotium part. 7.
priuileg. 24. sic etiam agen-
do cōtra tertios posses-
sores, idem Bald. par. 8.
priuileg. 37.

- 4 Nec exequutio potest
fieri super bonis dotali-
bus, etiam quod vir sit
condemnatus pro ciuili
debito, & debitum sit
commune mariti, & vxo-
ris, per doctrinam *Bald.*
in l. ob maritum in fine,

Cod. ne uxor pro marito,
tutius est, quod maritus
dubitando ne bona sua
occupentur tanquā ver-
gens ad inopiam à cre-
ditoribus suis illa consi-
gnet vxori pro dotibus
suis, quæ statim censen-
tur dotalia, & in dotem
conuersa. *l. ita constan.*
ff. de iure dot. & l. quam-
uis ff. solut. matri. & tunc
mulier habet meliora
iura ad impediendum,
tam exequutionem, quā
alienationem, & adiudi-
cationem, incontinenti
tamen probando iura
sua, vel illa probare of-
ferendo. *Bal. Nouel. in*
p̄dicto suo tractatu par.
7. priuileg. 18. nu. 2.

Et quamuis dubia ef-
set hæc quæstio, an ma-
ritus confitendo se ver-
gere ad inopiam, vel in-
cipere labi facultatibus,
& sic dat vxori eius bo-
na in solutum pro dote,
illamque restituit, an
valeat restitutio, per ea,
quæ notat *Cinus in l. ubi*
adhuc

adhuc C. de iure dotium. tamen vide Bar. in l. si constan. 4. quest. 4. questionis principalis. ff. solut. matr. nu. 95. & 100. qui ultimo loco tenet, quod si vergentia est manifesta, & consignatio dotis est vera, valet restitutio.

5 Alias actiones mulierum competentes enumerat *Bart. in dicta l. si constan. 3. quest. ff. solut. matrim. n. 7. & sequen.* Ideo non est necesse illas repetere: sed ibi me remitto.

6 Scias enim, quod in hoc iudicio requiritur non tantum libellus, sed etiam litis contestatio, & plena causę cognitio, cum de magno præiudicio agatur. Idem *Bart. loco supra citato num. 83. & quas exceptiones iudex debet admittere* vide nu. 38. quapropter mulier procuret inscripta probare.

7 Primo matrimonium, tam de futuro, quam

per verba de præsentis contractum, per publica instrumenta, vel testes.

Secundo, non tantum promissionem: sed etiam dotis consignationem.

Tertio, virum eius bona dilapidare, & male uti substantia sua, multaque debita contraxisse, & per consequens necessaria alimenta non præstare, & ad evidentem inopiam vergere.

Quarto, quod bona in actis deducta tempore contracti matrimonij, & promissionis suarum dotium possidebantur per virum.

Quinto, & ultimo possideri per Titium, & Seium, & per virum fuisse constante matrimonio alienata.

8 Et quia in quarto articulo, tantum de dotis promissione tractatur, aduerte, quod hypothe- ca dotis super bonis viri, incipiat à die promissionis

sionis, & non consignationis. *Bal. nouel. in dicto suo tractatu par. 8. priuil. 23. & Franch. decis. 677.*

- 9 Nec ius offerendi cōceditur posterioribus creditoribus in assecuratione prædicta per mulierem petita, ex quo nō dicitur vera dotis restitutio: sed tantū detentio loco pignoris. *Afflic. decis. 199. & addentes: Franch. decis. 54. & in præcitata Affl. decis. inuenies nonnullos casus, in quibus datur posteriori creditori ius offerendi, & an teneatur soluere pretium tantum rei possessæ, vel totum debitū; vide Vrsill. super decisio. prædicta 199. nu. 3. Nouar. quest. forens. 74. nu. 9. tom. 2. ubi alia ad materiam.*

- 10 Potest etiam mulier petere assecurationem super pecunia marito debita, nam cum generali obligatione, venit etiam pecunia, quæ de-

bet in honestum lucrum conuerti, ad hoc, vt de lucro cum viro, & filijs alatur. *Afflic. decis. 22. & ibi addentes.*

- 11 Ius vero retentionis bonorum viri, non tantum mulieri competit, pro concurrenti quantitate sui instrumenti dotalis: sed etiam transit in filios, & hæredes, donec satisfiant de dotibus maternis. *Gram. decis. 92. Soccin. cons. 3. & 158. lib. 3. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 109. & an hoc habeat locum quando non adest instrumentum publicum, sed ex simplici hypotheca, vide Muscat. in tit. de appellat. par. 3. Glos. detinebitur nu. 68. & sequentib.*

- 12 Et sic mulier pro assecuratione suarum dotium, non potest, nec debet occupare omnia bona viri: sed debet tantum ex omnibus bonis, corpus sibi sufficiens eligere ad euitandum fraudes,

C

des,

des, per *tex. in l. credito-
ris. ff. de districtione pign.
& ibi Bart. & facta ele-
ctione in vna re, quod
non detur variatio, te-
net Capic. decis. 46. nu. 5.
& 6. sed me remitto ad
Novar. in praxi dationis
in solutum quest. 5. sect. 1.
vbi latè multa cumulat,
quæ per te videas.*

- 13 Sciendum est etiam,
quod in iudicio prædi-
cto debet esse cautus
iudex, vt in decreto pro-
ferendo in fauorem mu-
lieris, petentis assecu-
rationem, contra posses-
sores bonorum, aliena-
torum per virum, dicat
assecurationem esse
concedendam super bo-
nis alienatis, præiudicio ap-
pretio, faciendo per ex-
pertos eligendos, ne mu-
lier pro dotibus, & iuri-
bus prædictis occupa-
ret omnia bona in dam-
nū creditorū, & posses-
sorū, & appretiū fiat par-
tibus auditis, & ita ser-
uari affirmat Masullus in

*additionibus ad decis. Ca-
picij decis. 41. nu. 2. Pras-
es de Fräch. decis. 54. Gram-
decis. 51. Affl. decis. 157.
& 343. & sic ad instar
assistētiz debet fieri ap-
pretium, pro interesse
creditorum, & bonorum
posseessorum.*

Aduerte tamen, non
posse vxorem constan-
te matrimonio dotem
repetere, eo quòd mari-
tus incipiat malè vtire
sua, in casu quo ipsa vx-
or excommunicatione
maiori ligata elset, vt
post Bar. in *l. si constante,
num. 64. ff. solut. matrima-
tenet Megalius in 1. 2. sua
instit. lib. 2. c. 32. nu. 115.
vbi rationem reddit, &
sublimirat. non habere
locum in casu quo elset
periculum in mora, &
mulier omnia fecit, vt
se ab excommunicatio-
ne liberaret.*

- 14 Et licet ex dispositio-
ne *tex. & Glos. l. vbi al-
buc. Cod. de iure dot. vxor
petens assecurationem
super*

super bonis viri alienatis, debeat prius executere bona viri non alienata, vt probatur in dicta *Glos. in verbo item contra, & refert Roland. à Valle conf. num. volum. 1. num. 5.* in dicta excusatione debent citari, & audiri interesse prætendentes certi pro certis, & incerti per publicum proclama.

Tamen si in instrumēto dotali sunt appositæ clausulæ, constituti precarij, & pacti de capiēdo, prout communiter de stylo notariorum apponi solent virtute dictarum clausularum exequitiuarum mulier potest obtinere asssecurationem, nulla facta discussione: sed agere recta via contra tertios possessores, vt probat idem *Roland. à Valle in præcitato conf. nu. 19.* Sed in practica tutius est tertios possessores citari, & audiri pro eorum inte-

resse ad videndum excusationem faciendā super bonis viri, & eo casu in decreto præferendo debet in specie fieri mentio de prædicta excusatione, prout tenet dictus *Roland. à Valle in d. conf. nu. 11.*

15 Nec dubiū est, quod mulier potest etiam petere asssecurationem pro bonis parafernalis, & extra dotem consignatis, sicut de dote, ex relatis per dictum *Roland. à Valle d. conf. 9. num. 13.*

16 Et pro complemento huius materiæ scias dari alium asssecurationis dotium mulieri, vltra casum vergentiæ ad inopiam, scilicet viro delinquente, & eo damnato ad trirēmes, vt firmat *Aloysius Catalanus in suo tractatu de indulsu. cap. 44. nu. 21. & Carot. casu 106.* ea ratione, quia paria sunt non habere virum, & habere inutilem, vt habetur in

C 2 l. fin.

l. fin. & ibi Glos. ad l. Iuliam de plagiarijs,, & hæc conclusio habet etiam locum viro capto ab hostibus à fortiori casu videndus omnino Nouarius de elect. fori quest. 7. sect. 1. & ubi supra alleg. quest. forens. 74. tom. 2.

De Assistentia.

SUMMARIVM.

- 1 *Quæ actiones in iudicio assistentiæ concurrere debent.*
- 2 *Natura dictarum actionum quæ sit.*
- 3 *Quare vnitæ concurrere debent.*
- 4 *Clausula constituti, & precarij, quid operatur.*
- 5 *Assistentia unde dicatur.*
- 6 *Quibus iudicium prædictum competat.*
- 7 *Forma libelli assistentiæ.*
- 8 *Cessantibus debitis sollemnitatibus, cessat assistentiæ.*
- 9 *Assistentia cõceditur, tam*

contra principalem, quam contra tertium possessorem.

- 10 *Quid, si clausula constituti, & precarij non fuerunt in instrumento apposta.*
- 11 *Quæ sunt probanda in iudicio assistentiæ.*
- 12 *Fauore dotis, an sit necessarium instrumentum in formam publicam.*
- 13 *Per appellationem, an retardetur executio sententiæ.*
- 14 *Pendentis discussionis militatum retardatur executio.*
- 15 *Restitutio in integrum, & ius offerendi, an admittantur.*

Iudicium assistentiæ, est, quod magis frequentatur in omnibus huius Regni Tribunalibus, vti privilegiatum, & executiuum, prout inferius dicendum erit; in quo scias, quod tres præcipuè concurrunt actiones, & sic hypothecaria

caria. Saluianum interdictum, & remedium *l. fin. C. de acquir. possess.* & quare cum sint inter se diuersæ, sic vnite concurrant demonstrabitur.

2 Ex eo enim hoc procedit, quia quamuis hypothecaria auocet possessionem vigore hypothecæ, ex *tex. l. si cum venditor. ff. de euictio.* tamen in rem parit actionem. *l. pignoris. ff. de pign. ad instar rei vindicationis. l. officium. ff. de rei vend. R. Rouit. in prag. l. de assist. n. 17.* Saluianum vero interdictum, est iudicium possessionis adipiscendæ. *S. interdictum quoque instit. de interdict.* & *Menoch. de adipiscen. possess. rem. 3.* Et remedium prædictæ *l. fin.* est similiter possessorium: sed recuperandæ, ut probat *Menoch. de recuper. posses. remed. 14. quest. 1.*

3 Vnitæ enim istæ tres concurrere debent, quia quamuis sint diuersæ:

omnes tamen tendunt ad eundem finem, ut dicit *Reg. Rouit. in prag. l. de assist. num. 24.* Nam etsi ex contractu obligationis omnium bonorum, hypothecaria tantum nouatur actio, toto *tit. ff. de pignor.*

4 Dum tamen venditor in illo contractu constituit se precario nomine possidere in emptorem civilem transtulit possessionem; naturalem vero, pedes se conseruat, & ad adipiscendam hanc naturalem possessionem. Saluianum interdictum necessarium est: si vero debitor prædictus post constitutum prædictum, rem obligatam tertio alienauit, quia per talem nonam alienationem interuertitur dicta possessio civilis, tunc creditor ad illam recuperandam iuuatur remedio prædictæ *l. fin.* ut plenè declaratur per *Menoch. de recuper.*

per. posses. in d. remed. 14.

- 5 Ex his itaque scias, quod assistentia est desumpta à diffinitione possessionis, cum diffinitur esse ius insistendi rei hypothecatae. *Gloss. & DD. in l. 1. ff. de acquir. posses. & ex hoc iure insistendi est sumptum vocabulum assistentiae, ut post Marant. dicit Reg. Rouit. in prag. 1. de assist. num. 16. & unde oriatur, vide Capic. decis. 51. tam apud principalem, quam tertium possessorem. Muscat. in tit. de appellat. parte prima. Gloss. sententia num. 143.*

- 6 Restat modo videre, quibus hoc iudicium assistentiae competat, & dicas omnibus creditoribus habentibus publicum instrumentum, in publicam formam redactum, servata forma constitutionis regni, instrumentorum robur, continens obligationem bonorum, cum constitutio-

ne precarij, & pacto de capiando, Regia pragmatima tituli nostri, quam fuisse exornat Nouarius, & libellus erit sequens.

- 7 In Regia Audientia Calabriae ultra, exponit T. vidua quondam T. qualiter annis praeteritis, fuit inter eos contractum legitimum, & sollemne matrimonium, cuius contemplatione per T. patrem comparatis fuerunt in dotem promissi, & demum dicto eius viro soluti, & consignati ducati mille in pecunia, & quingentum in bonis mobilibus, mediantibus publicis instrumentis, manu publici, & Regij Notarij stipulatis, in quo instrumento promissionis dotium dictus quondam eius vir constituit dotarium exponenti lucratum, secundum consuetudinem huius Civitatis, & pro tertia parte dotium consignatarum, servata etiam for-

forma Regiæ nouellæ pragmaticæ, & pro restitutione dictarum dotium, & dotarij, in casu soluti matrimonij obligauit, & hypothecauit omnia sua bona stabilia, & mobilia, cum constituto precario, & pacto de capiêdo, ac cum alijs clausulis executiuis in ampla, & valida forma: verum quia factus est casus restitutionis dictarum dotium, & dotarij, cum dictus eius vir sit iam mortuus, & humane sepultus in Ecclesia T. Ideo recurrit ad eandem Reg. Audientiam, petens constare de prædictis sibi assistentiam præstari, & concedi, cum appretio, & facultate vendendi in forma ad eius electionem, seruata forma Regiæ pragmaticæ pro concurrenti quantitate prædicta, & dotario, una cum interesse liquidando à die mortis super infrascriptis bonis, inde-

bitè, & minus iustè possessis per infrascriptos, quæ tempore matrimonij contracti erant in bonis, & de bonis prædicti eius viri, & in præmissis omnibus, & circa præmissa summarie sibi ius, & iustitiæ cõplementum ministrari, deducens, &c. non se astringens, &c. isto, & omni alio modo meliori, &c.

§ Deficientibus itaque instrumento, & sollemnitatibus requisitis in præcitata constitutione, vel clausulis contentis in dicta regiæ pragmatica huius tituli, iudicium assistentiæ cessabit, & aliud magis ordinarium intentabitur, prout in sequentibus latius tractabimus: nam quando Statutum loquitur cum verbo qualitate, ad hoc ut locum habeat, verificari debet qualitas, *Dec. cons. 434. num. 1. & cons. 528. num. 12. & cons. 531. nu.*

nu. 1. & 2. Et hanc doctrinam dicit esse communiter approbatam. *Tertius inter cons. Anto. de Bar. conf. ult. nu. 1. in fin. & Clar. in prax. lib. 5. §. fin. vers. ubi agitur, & ita tenet Bart. in l. 1. §. 1. ff. ne quid in loco publ. & ita Dec. in cons. 222. num. 2; & 410. nu. 29. Curt. sent. in cons. 73. col. 2. in princ. quos citat, & sequitur Megal. in 2. tom. var. res. resol. 165. nu. 8.*

9. Assistentia vero, vigore instrumenti, continētis prædictas clausulas constituti, & præcarij præstatur tam contra principalem, quam contra tertium possessorem, etiam principali non discussa. *Rovinus super pragmatice tituli nostri num. 1.*

Quod secus esset si clausula prædicta descerent. *Moscati. in sua præct. civ. par. 1. Glor. 1. sentent. nu. 136. & 139. tit. de appell. qui plenè*

disputando tenet, quòd si una ex dictis clausulis constituti præcarij, & pæti de capiēdo deficeret, assistentia locum nō haberet, cū debent copulatiuè concurrere, & ratio est, quia per clausulā constituti, trāsfertur civilis & naturalis possessio, licet ficta, ut probat Bartol. in l. quod meo, & l. interdum ff. de acquir. poss. & per clausulam præcarij transferretur civilis tantum, ut probatur in l. 1. ff. de præcario.

Et sic non concurrentibus istis clausulis in instrumento continente specialia requisita præcitæ cōstitutionis, hoc iudicium intentans, non obtinebit, & solet interloqui, quod conuentus absoluat ab observatione iudicij: salvis iuribus actori rectius agendi, & ita pluries vidi decisum in hac Regia Audientia.

Et

10 Et an si per errorem Notarij prædictæ clausulæ non fuerint appositæ vtrum intelligatur de stylo Notariorum. *Dec. conf. 247. & 449. Gram. decis. 103. nu. 175. & sequ.* tenent non censeri, nisi apponatur: contrarium tamē tenet *Vrsl. ad Affl. decis. 139. num. 6.* constituto de stylo Notarij, qui in omnibus alijs cōtractibus prædictas clausulas apponere solebat, & per hoc censetur per obliuionem omisisse, & tali casu practicatur, quod habeatur recursus ad Præfidentem Sacr. Cōf. à quo obtinebitur commissio in partibus pro capienda informatione, qua capta, & probato stylo, & obseruatiā Notarij apponi consueuisse in ceteris cōtractibus, Sacr. Conf. auditis his, de quorū interesse agitur, decernit, quod clausulæ prædictæ habeatur appositæ.

11 Deueniendo tandem ad probationes, circa extrema huius materiæ, in termino faciendas, & erit videndum, an sit requisitum necessarium probare dominium debitoris, vel tantum bona in actis deducta fuisse in bonis, & de bonis ipsius per notata per *Affl. & quamuis dubitari videtur num. 8. Rouitus super dicta prag.* diffuse discutiendo hunc articulum. *nu. 8. & sequ.* ultimo loco, cum alijs regnicolis videtur concludere non requiri necessarie probare de dominio: sed tantum fuisse in bonis, & de bonis, prout etiam concludit *Afflic. loco citato, & ibi addentes*, & circa extrema prædictæ assistentiæ vide *Tbesaur. in decision. 38.* quare mulier articulando procuret infra scripta probare.

Primo matrimonium tam de futuro, quam de presenti contractum...

D Se-

Secundo dotes in cōtemplatione dicti matrimonij promissas, fuisse iam consignatas.

Tertio eius virum fuisse mortuū, & humane sepultum.

Quarto bona in rubrica descripta, & in actis deducta, quod tempore dicti contracti matrimonij, vel post fuerūt in bonis, & de bonis sui viri.

Quinto tunc detineri, & possideri per conuentum.

- 12 Favore vero dotis, an iudicium assistentiae intentari possit cum instrumento dotali, cum clausulis necessarijs, nō reassumpto; sed, quod de facili reassumi possit, ubi concurrūt etiam instrumenta publica cōsignationis dotium, in quibus praedictae clausulae necessariae nō adsint cum alijs adminiculis: vide *Minad. decis. 6. & 11. Viuiū decis. 318. & Muscat. in*

tit. de appellat. par. 1. glos. 1. sententia num. 159. & sequ. qui dicit fuisse ad fauorē mulieris p. S. C. decisum: nam est euitā-
dus circuitus: tanto magis quòd instrumentum dotale etiā mortuo Notario, iudice, & testibus, fuit per Sacr. Conf. decisum esse reassumendū *Capyc. decis. 171. Franch. decis. 77.*

Nota etiam, quod instrumentū dotale, licet in se non contineat hypothecam, fauore dotis censetur expressa: nam stipulatio tacita a lege inducta fauore dotis meretur executionē, sicut expressa: imò etsi sine scriptis dos, vel detur, vel promittatur, vel suscipiatur intelligitur facta stipulatio, & hypotheca ex vtraque parte, quasi fuerit scripta, *Megalius in 1. parte Prompt. ver. creditor num. 7. vers. tacitam hypothecā per tex. in l. vn. S. & ut plenius, in fine*

fine C. rei vxor. actione.
 & sic si maritus recepit
 dotem, & non promisit
 restitutionem in casu so-
 luti matrimonij, hoc pa-
 ctum habetur vti expres-
 sum: *Gramm. decis. 102.*
num. 14. & sequen. vide
etiam text. l. unica, S. et
ut plenius C. de rei vxor.
actione.

- 13 Obtena itaque, ser-
 uatis omnibus de iure
 seruandis sententia assi-
 stentia remanebit ad ele-
 ctionem creditoris, bo-
 na super quibus fuit as-
 sistentia predicta presti-
 ta, vendere subhasta, vel
 sibi pro concurrēti quā-
 titate mediante appre-
 tio adiudicari facere, &
 a sententia prædicta nō
 datur appellatio ad fi-
 nem retardandi execu-
 tionē, quoad caput ad-
 iudicationis nisi quoad
 actum de uoluntati; præ-
 stita tamen cautione de
 restituendo in casu re-
 tractationis; quod secus
 est quando eligitur ca-

put vēditionis, ratio est,
 quia facta venditione si
 reus appellans, in appel-
 latione obtinebit, non
 habet actionem contra
 emptorem ad relaxatio-
 nem rei: sed tantum da-
 tur conditio ad prætisi,
Franch. decis. 120. num. 8.
& Afflic. decis. 261. enu-
 merat hūc, & alios casus
 in quibus executio per
 appellationem non re-
 tardatur.

- 14 Si autem succumbēs
 in presenti iudicio dixe-
 rit in continenti de nul-
 litate corā iudice, à quo
 impedit sententiæ exe-
 cutionem, durante di-
 scussione nullitatū, quæ
 debent ex eisdem actis
 apparere, & formiter
 exprimi, & non tantum
 æque principaliter pro-
 poni: *Masciat. in præcitata*
Gloss. 1. sent. num. 164.

Sed scias, quod in tri-
 bunalibus regijs, & col-
 legiatis non potest dici
 de nullitate sententiæ nō
 facto deposito ducato:

D 2 rū

rum duodecim, nec potest dici de nullitate actorum, factorum ante sententiam, nec de prædicta sententia, nisi sit lata contra expressum casum legis, vel publicæ scripturam nouiter repertam, & presentatam ante determinationem dictæ causæ, vt per Regiā pragmaticam dictam de 28. capi num. 16. & sequ.

- 15 An etiam si peteretur aduersus sententiā assistentiæ restitutio in integrū impediretur exequutio; vide *Muscas. loco citato num. 164. in verb. 6. priuileg. & Treys. in tit. de appellat. in causa assistentiæ in prag. 29. & an adiudicata re, super qua fuit assistentia petita habeat debitor ius offerendi, & dic quod non* *Capic. decis. 41. num. 2. & decis. 202. num. 1. Afflic. decis. 187. & Gram. decis. 51.*

- 16 Et aduerte, quod etsi actor, & reus ratione

correlatiui ad imparia iudicari non debeant; quia correlatiuorū idē est iudicium. *l. fin. ff. de acceptilatis. Bald. in authēt. qui semel C. quomodo, & quando Iudic. Corneus in consil. 145. num. 7. vol. 4. Megal. in Proptuar. ver. correlatiua numer. 2. & in specie de actore, & reo Francb. in decis. 136. n. 3. tamē quia actor, & reus in multis diuerso iure regulantur, vt notatur à Doctōribus in l. de his. ff. qui satisfac. cogant. & aduertit Megal. supra citat. nihil mirum si de iure regni per regiam prag. de assist. actor sit magis priuilegiatus, quā reus: per illā enim agens iure assistendi, obtento decreto assistentiæ, immititur in possessionem, non obstāte appellatiōne facta per reum.*

Nec ideo dicendum est prædictam pragmaticam esse correctoriam iuris communis, à quo de-

determinatum est, vt legitima appellatio interi extinguat, ac suspendat determinatum, vt probatur ex l. fin. ff. ad Turpill. l. furti §. 1. ff. de his, qui notant. infam. l. qui cū maior §. accusasse ff. de bon. liberor. cum alijs adductis à Megal. in sua 3. par. lib. 3. c. 2. num. 5. sed potius dicendum est ius commune limitare, prout etiam limitatur à lege unica C. si de modo posses. fuer. appellatū, vt per Megal. in d. cap. 2. num. 6. legum namque correctio vitanda est, vt latè per ipsum Megal. in suo Præptuario ver. correctio n. 5.

Quis autē sit assistētiæ effectus vide apud Reg. Rouit. in dicta prag. 1. de assist. num. 33.

Nec contra tertium possessorē in nostro Regno denegatur assistētia bonis indiscussis in hypothecaria cōcurrentibus cōcurrentis, vt in Pragm. 1. de assist. in antiq.

De Actione rei uendicationis.

SUMMARIVM.

- 1 Rei uendicationis actio unde desumatur.
- 2 Libellus formandus in actione prædicta.
- 3 Extrema probanda, iudicio prædicto, quæ sint.
- 4 Conuentus, conuictus de mendacio, amictus causam.
- 5 Bonæ fidei possessor, an teneatur de interitu rei.
- 6 Prius obtinens sententiam, debet in possessione manesceri.
- 7 Quid agendum contra nouum possessorem, si prius desinat dolo possidere.
- 8 Possessor bonæ fidei, quas expensas deducat.
- 9 Sententia lata contra colonum, an præiudicet domino.
- 10 Fructus, quando intelligantur possessoris, & quando actoris.

Hæc

1 **H**aec materia desumitur ex toto titulo ff. & C. de rei uendic. & ibi doctores, ubi plene inuenies hanc materiam diffusè tractatam, & hæc actio rei uendicationis est valde frequentata, tam in regijs, quam baronibus curijs: beneuerum est, quod iudicium prædictum, est ordinarium, & ab eius sententia datur appellatio, & ob id censui ante omnia, esse notandam formam libelli, qui communiter super actione prædicta concipi solet.

2 In Regia audiëntia Calabriz ultra exponit T. qualiter T. indebite, & minus iuste tenet, & possidet quandam vineam arboratam diuersis arboribus, sitam, & positam in loco dicto &c. iuxta tales fines, quæ iure dominij, vel quasi, & ex alijs legitimis causis, spectat, & pertinet ad comparentem ipsum, &

licet pluries requisisset dictum T. ad relaxandum vineam prædictam, recusauit, & recusat in maximū exponētis præiudicium, & interesse. Ideo recurrit ad eandem regiam audientiam, petens confitit de prædictis, decerni, & declarari dictam vineam spectauisse, & spectare ad ipsū comparentem ex causis prædictis, & consequenter dictū T. condēnari, & condemnatum cogi, & compelli, ad relaxandū prædictam vineam vnā cū fructibus perceptis, & qui percipi potuerūt, & in præmissis omnibus, & circa præmissa summarie sibi iuris, & iustitiæ complementum ministrari, implorans &c. nō se astringēs &c. isto, & omni alio modo meliori &c.

3 In actione prædicta duo potissime extrema sunt probanda, & verificanda scilicet dominium

ex

ex parte agentis, & possessio ex parte cōuenti, & licet dominiū sit difficilis probationis, vt probatur in *l. cum res C. de probat.* cum hæc actio particulariter spectat a-
ctori, pro rebus corporalibus reuendicandis, ac etiam pro rebus mobilibus, & sese mouentibus, vt habetur in *l. 1. C. de reuendic.* & est articu-
landum.

Primò quòd pater, vel auus actoris, vel alia persona, cuius hereditas ad actores spectat, tēpo-
re, quo viuebat, tene-
bat, & possidebat fundū
in actis deductum, & de
eo percipiebat singulis
annis fructus, illum co-
lendo, vel alteri locādo:
nam hi sunt modi, qui-
bus probatur dominiū,
siue possessio, vt refert
*Mastard. in suo tract. de
probat. lib. 2. cōchif. 1181.
& 1182. & sequen.*

Secundo quòd actor
est heres, vel alia legiti-

ma persona illius, cuius
bona reuēdicare inten-
dit.

Tertio debet artieu-
lare, & probare fructus,
qui consequi potuerūt,
ex fundo prædicto, & il-
los specialiter in libello
petere, ac illorum valo-
rem in specie verificare,
ad hoc vt sequi posset
condemnatio, vt proba-
tur in *l. qui resistit ff. de
reuendic.* & quod con-
uentus possedit, & possi-
det licet indebite per
tot annos.

Quarto debet articu-
lare, & probare identi-
tatem fundi, cuius reuē-
dicatio petitur, & quod
fuit in dominio, & pos-
sessione personæ, cui a-
ctor succedit.

Et si erretur in con-
finibus, rei petitæ, & cō-
stat de corpore illius fū-
di, non per hoc actor nō
obtinebit, non obstante
errore, text. est in *l. quo-
quidem §. cum in rem agi-
tur ff. de reuend.*

Scias

4 Scias autem, quod si actor petierit depositionem principalis conuētiad sciendum, si possidet, necne, fundum, cuius reuendicationē petit, quæ depositio potest peti, ante, & post litem contestatā. *Bart. in l. qui petitorio ff. de reuendicat. & in l. si hominem ff. de reuend.* si conuentus cū iuramēto negauerit possidere, & actor per duos testes promptuarios illum conuincit de mendacio, in poenam mendacij, amittet possessionem fundi, & per iudicē interponitur decretum, quod possessio dicti fundi transfertur in actorē, & practica probatur expresse *ext. l. fin. & ibi Gloss. c. de reuendicatione.* Est etiam sciendū, quod si fundus, qui petitur à duobus socijs possideatur pro indiuiso; actor poterit vnum ex socijs conuenire, & probata possessione obtinebit, li-

cet alterum non conuenit, vt probatur in *leg. Pomponius ff. de reuend.* & si sit malefidei possessor non solum tenetur ad restitutionem rei: sed etiam ad interesse *l. non solum ff. de reuend.*

5 Et si actio reuendicationis intentabitur contra aliquem possidētē animalia, que ad actorē spectant iure dominij, vel quasi lite contestata cum conuēto, idest dato termino in causa, (ex quo hodie in ciuilibus lis non contestatur:) animalia ipsa mortua fuerint, conuentus ad pretium tenetur, licet illa mortua fuerint sine suo dolo, & culpa, cum distinctione tamen adducta per *Bart. in l. item si verberatum. S. si seruus S. de reuendicat.*

6 Est etiam notandum, quod si diuersæ personæ petāt fundi reuendicationem, & vnus actorū obtinuerit prius sententiam

tiam cōtra possessorem, & adeptus fuerit possessionem, & deinde fuerit lata sentētia reiuēdic. in fauorem alterius, qui prius obtinuit, debet in possessione manuteneri, præstando cautionē de eximendo indemnem. possessorem primū conuentum *l. is à quo ff. eodē*, & si aliquis conduxerit domum per annum, vel plus, & fecerit in ea specularia appannatas, vel columnas, aut statuas, & dominus domus finito tēpore locationis nō permiserit cōductori illa extrahere, competit vtilis reiuēditio pro rebus prædictis officio iudicis, contra dominum domus ex *text. l. habitator ff. eiusdem tituli*, & examinatis duobus testibus, statim obtinebit; quando tamē summarie in promptu eius sumptibus fecisse demonstrabit.

7 Restat modo videre,

an si reus conuentus desinat dolo possidere fundum in actis deductum, lite pendente vel lata sententia, an requiratur nouus processus contra nouum possessorem, vel sententia prædicta cum primo possessore lata executioni demādabitur, & dic, aut alienatio prædicta fuit facta lata sentētia, & eo casu executioni demādatur cōtra nouum successorem. *textus. est in l. si mater §. fin. & l. iudicase rei in fin. & l. si à te ff. de except. rei iudic.* si vero lite pendente cum distinctione, aut agebatur iure dominij, & ex quo erat effectum litigiosum transit ius exequendi contra dictum successorem *l. 2. & fin. C. de litigios. secus*, si agebatur iure pignoris, qui nouus requiritur processus. *Bart. in l. creditor C. de pignor. in hoc casu vide Franch. decisione 545.*

E Pos.

8 Possessor .n. qui à principio fuit bonę fidei, & post factò effectus malę fidei, & e cõtra, quomodo, & quas expensas deducat, narrat *Bart. in l. in fundo. ff. de rei uend. & qualiter possessor bonę fidei possit dolum committere dicit idem Bart. in l. si homo ff. eodem.*

9 Aduertẽ etiam, quod sentẽtia lata contra colonum non præiudicat domino, nec in proprietate, nec in possessione. *Bart. in l. officium ff. de rei uend.*

10 Et pro fine huius tractatus, scias, quòd possessor tenetur, non solũ ad fructus perceptos, sed qui percipi potuerunt: *Bart. in l. fructus. ff. eodẽ.* & quando fructus percipiendi intelligantur de percipiendis à possessore, & quando à petitore, vide eundem *Bart. in sequent. l. & ex diuerso ff. de rei uendicat. & pro fructibus, qui lite pendente*

percipiuntur, potest iudex sibi declarationem referuare idem *Bart. in practitata l. S. ubi autem ff. eiusdem tituli.*

De Actione redibitoria.

SVMMARIVM.

- 1 Actio redibitoria, cui cõpetat, & quando.
- 2 Quæ concurrere debent in actione prædicta.
- 3 Ignorantia venditoris, & emptoris nõ excusat.
- 4 Forma libelli in actione prædicta.
- 5 Euidẽtia morbi, quid operetur.
- 6 Vendens animal morbosũ scienter ad quid tenetur.
- 7 Animal moriens intra triduum, præsumitur mori argitudine generata apud venditorem.
- 8 Quid erit in dicto casu articulandum.
- 9 Venditor tenetur distincte

em-

*emptorē pramovere de
vitio rei.*

10 *Actio redibitoria, quando
cessat.*

1 **A**ctio redibitoria
cōpetit empto-
ri equi morboſi, contra
venditorē, quia hoc ca-
ſu venditor tenetur re-
cipere equum, quē ven-
didit, & illius prætium,
emptori reſtituere, vt ha-
betur per *text. in l. redi-
bere ff. de redibit. actio.*

2 Et ad hoc, vt hæc actio
competat, quatuor con-
currere debent, primo,
quod interueniat ven-
ditio, aut permutatio a-
licuius animalis. ſecun-
do quod animal ſit mor-
boſum. tertio quod mor-
bus ſit latens, nec appa-
rens tempore venditio-
nis. quarto quod mor-
bus effectualiter latebat
ante venditionem, vt re-
net *D. Ludouicus Peguera
in deciſ. 126. num. 3.* Tu
verò adde quintum re-
quiſitum, ſcil. quod em-

ptor rem illam nō emiſ-
ſet, ſi vitium cognouiſ-
ſet, nam ſi, non obſtante
tali vitio equū emiſſet,
tunc cōceditur illi actio
quanti minoris empu-
rus fuiſſet, vt dixerūt *Cy-
nus, & Bart. in l. 1. C. de
edil. edic.* quos ſequitur
*Fabian. de Monte de em-
ption. & vendit. q. 6. prin.
num. 56. & Megal. in ſua
2.2. lib. 2. cap. 6. nu. 152.
per text. in l. Iulianus, &
l. labeo ff. de contrahend.
empt.* At ſi equum non
emiſſet tunc datur actio
redibitoria, vt per *Me-
gal. in d. c. 6. num. 154. &
in num. 155.* ponit quā-
do hæc actio incipit cur-
rere, & quanto tempore
durat.

Et quò ad quartum
requiſitum Ludouici à
peguera aduerte, quod
redibitoria datur nō ſo-
lùm quando vitium ve-
rè latebat tempore ven-
ditionis, ſed etiā pro eo,
quod poſt breue tempus
apparuit, quia præſumi-

E 2 tur

tur ab initio ante venditionem adfuisse, ut post *Fabianū de Monto, Cynū, & Baldum, quos citat, tenet Megal. in. d. c. 6. num. 156.*

3 Actio vero prædicta, competit emptori, etiā, quod emptor, & venditor ignorassent morbum animalis vēditi, eo quia ignorantia venditoris illum nō excusat: sed quando morbus est ambobus notus, nō competit hæc actio, ut probat idē *Peguera in supracitata decis. num. 6.* & non solum hæc actio cōpetit contra vēditorem, quoad restitutionem prætij animalis: sed ad totū interesse passum, quæ conclusio procedit, quando venditor scienter vēderet animal morbosū; & sequēs erit forma libelli.

4 In Regia Audiētia exponit T. qualiter diebus præteritis emit à T. quēdam equū pilaturæ &c. ducatis quinquaginta iā

dicto venditori solutis pro prætio dicti equi, qui inde ad tres dies fuit re-
pertus morbosus, quodā latenti morbo, per dictū venditorem nō expresse, quo casu contra eundem sibi competit actio redibitoria, & pluries requisitus dictus venditor ad sibi recipiendum equum prædictum, & restituendum prætium, recusavit, & recusat: ideo recurrit ad eandem Regiam Audiētiā petēs, cōstito de prædictis, taliter, quod sufficiat dictū venditorem cogi, & cōpelli iuris, & facti remedijs oportunis ad sibi recipiendum equum, & restituendum prætiū, vnā cum omnibus damnis, expensis, & interesse liquidandis, & in præmissis omnibus summarie sibi ius, & iustitiā ministrari nō se astringēs &c. deducens &c. isto, & omni meliori modo.

5 Sed quid si morbus esset

set patens, & euidens, veluti quia equus venditus esset cecus alicuius oculi, vel claudus, vel alium habens apparentem morbum, vel signum; hoc casu, quauis venditor emptorem non certiorasset: tamē actione redibitoria non tenetur, nec est necessaria alia declaratio, vt probatur in *l. 1. S. si intelligatur, & l. si tamen S. et, qui ff. de edictio edicto*, & idē decisū refert dictus de Peguera præcitata decisio-
ne numero 8. & ita tenet Megal. in d. c. 6. nu. 151.

6. Et quando venditor animalis morbosus, scienter vēdidit animal morbosum, vel vitiosum, tenetur ad omne interesse, passum per emptorem, refert *Surdus decis. 146. nu. 5.* & si ignorauerit vitium, vel morbum, tunc solū tenetur ad interesse, quāti minoris potuisset vendi animal, idem in *præcitata decis. num. 6.*

quæ actio quanti minoris est duplex, vna quæ finitur anno, alia perpetua, vt refert *Iason in l. certi conditio ff. certum petatur nu. 26. Glos. & Bart. in l. Iulianus C. de action. emptionis*, & nulli dubiū est, quod venditor sciēs vitium animalis vendit, tenetur illud notificare, secus præsumitur, illud tacuisse animo decipiēdi emptorem, vt probat idem *Surdus in præcitata decis. num. 7.*

7. Item si animal morbosum decesserit infra tertium diem venditionis præsumitur mortuū ex præcedēti morbo, generato apud venditorem, vt refert *Ioseph. Ludou. Perus. in decis. 118. Boer. decis. 324. num. 12. in 2. p. Nouarius decisio. Apuleia 50. num. 2. Megal. in d. c. 6. num. 156.*

Et si fortasse vēditor se protestasset expresse nolle teneri de vitijs animalis; ā nihilominus tenetur

neatur, & distigue, quod aut protestatio fuit facta generaliter, & nihilominus tenetur, aut specialiter, & verbis specialibus: v3. nolo teneri de tali vitio, & non tenetur *l. quero ff. de action. empt.*

Si vero erat vitium patens, emptori notum, non tenetur venditor, *l. eaque commendandi ff. de contrab. empt.* aut non erat notum, & tunc tenetur, quia dolus venditoris præponderat culpæ emptoris *l. item si obstrictrix in fin. ff. in l. Aquil.*

Si vero uterque erat ignorans, tunc agitur quanto minoris, ut supra dictum est, & agens redibitoria pro vno vitio, potest protestari de alijs non apparentibus, & de eis sibi reservare ius agendi quâdocumque apparuerint. *Marant. in suo specul. par. 4. an sit iudiciû civile, vel criminale num. 26.*

Et si acciderit quod,

pendente iudicio super predicta redibitoria ex causa morbi res sit effecta sana; an, hoc non obstante possit iudex condemnare venditorem, & dic quod non, cum doctrina *Bart. in l. Vranus in ff. de fideiuss. vbi vult,* quod pendente aliquo iudicio, deficit causa illius iudicij, illud impeditur, & idem voluit *in l. pluribus S. & si placet ff. de verbor. obligation. item Marant. in supradicto suo tract. par. 4. an sit iudiciû uniuersale, vel particulare num. 60. vbi in præcedentibus numeris inuenies diffusè tractatam hanc questionem, & sequentibus.*

8 Et in his casibus est articulandum super omnibus quatuor capitibus secundo numero huius questionis notatis, & alijs, quæ occurrere poterunt, prout casus euenierit.

9 Nec venditor, sciens rei

rei vitium, licet per verba generalia exprimat, nolle teneri, liberatur: nā tenetur distinctè emptorem præmonere de vitio rei, *Surdus decisio. 146. num. 12.*

Nec liberatur venditor si sciens vitium occultum equi quem vendit, illum vendat cum expressa ptestatione se illum vendere tanquam omni vitio affectū, & inter multa vitia exprimeret etiam vitiū illud occultum, nam per talem insidiosam enumerationem vitiorum facilè fallitur emptor, vt tenet *Megal. in d. c. 6. nu. 165. per text. & ibi glos. in l. ea qua in fine ff. de contrah. empt. & in l. 1. §. 1. ff. de action. empti*

10 Et pro fine huius questionis, ad hoc vt scias, quando cessat actio prædicta redibitoria, vide eundem Io. Petrum *Surdum in supracitata decisio. num. 1. & Afflict. in decisio.*

73. & *Tepasium variar. iuris sententiarum tom. 3. tit. 406. de actione dedibitoria, quanti minoris.*

Super petitione legati.

SVM MARIVM.

- 1 Legatario pro consequitione legati, qua actiones competunt.
- 2 Legatario competit etiam remedium exequutiū.
- 3 Forma libelli in iudicio prædicto.
- 4 Modus procedendi per viā præcepti pro consequitione legati.
- 5 Forma articuloꝝ in primis tribus actionibus.
- 6 Interesse legati non debetur, nisi a die interpellationis.
- 7 Legatarius, quando propria auctoritate possit rem legatam capere.
- 8 Fetus nati post testamentum, quando ad legatarium pertinebunt.

Vno

- 9 *Vna ex legatarijs mortua, antequam dies legati cedat portio illius, an cōpetat hæredibus, vel alteri legataria.*
 - 10 *Vxor pro dote legata, non tenetur expectare annū restitutionis.*
 - 11 *Cautela, quod usufructuarius non teneatur diuidere fructus cū proprietario.*
 - 12 *Testator, legans scienter rem, per ipsum non pos- sessam heres tenetur ad extimationem.*
 - 13 *Legatum, quando præsumatur factum animo compensandi.*
 - 14 *Legatum purum, etiam mortuo legatario tran- sit ad eius hæredes.*
 - 15 *Trebellianica, quid sit, & quādo detrahatur, pro- ut etiam & falcidia.*
- 1 **L**icet regulariter, pro legato conse- quendo, tres legatario competāt actiones, pro consequutione rei, vel pecuniæ legatæ; Nempe

actio personalis, siue rei uendicatio, actio ex testa- mento, & actio hypo- thecaria; vt volunt DD. in l. 1. ff. de legatis 1. & l. cum filius §. varijs ff. de legatis 2. & in qualibet istarum actionum diuer- sus sit formandus libel- lus, quarum primus in a- ctione personali, seu rei uēdicationis legatarius in libello debet conclu- dere, quod condemn- tur hæres ad relaxandū, & dimittendum rem, vel fundum sibi à testatore legatum vnà cum fru- ctibus &c.

Et in actione ex testa- mento cōcludere hære- dem ex testamento cō- demnari, & condemna- tum cogi, & compelli ad soluendum ipsi legata- rio, ex bonis hæredita- rijs, per dictum hæredē possessis ducatos tot sibi in testamento à testato- re legatos.

In actione vero hy- pothecaria debet con- clu-

cludere per hæc formalia verba, narrato facto, Ideo instat comparentē ipsum legatarium immittē in possessionem subscriptorum bonorū possessorum per dictum heredem, quę fuerunt in bonis, & de bonis dicti testatoris, vt per dictum heredem possessis, retinendi per ipsum legatarium loco pignoris, & hypothecę donec, & quousque fuerit de quantitate sibi legata satisfactus.

2 Sed vltra supradistas tres actiones, competit etiā legatario aliud remedium exequutium, pro cōsequutione legati, vt probat *Ioseph. Lud. Perus in decis. 23. num. 9.* & probatur etiā in *Authent. de herede & falcid. in §. illud in verb. decreto, & per Camill. Borr. in cōf. 8. nu. 14.* & forma libelli erit sequens

3 In Regia Audiētia Calabrię vltia exponit N.

qualiter in vltimis constitutus N. suum condidit testamentū stipulatū manu pub. & Regij Notarij, in quo suum heredem vniuersalem instituit N. & inter cetera legata legauit exponēti fundum N. situm &c. & cum tali testamento dictus testator decessit, & dictus hæres hereditatem adiuit, & pluries ab ipso comparente requisitus pro cōsignatione dicti fundi legati recusauit, & recusat illius possessionem comparēti consignare. Ideo recurrit ad eandem Regiā Audientiam, & constituto summarie de expositis per viam præcepti instat cogi dictum heredem ad cōsignandum exponenti possessionē fundi legati, vnā cū fructibus, alias eo recusante comparentem ipsum immittē in naturalem possessionē prædicti fundi, & in præmissis omnibus summarie

F riē

riè, & executiuè procedi
omni modo meliori &c.

- 4 Et non solū potest via
exequutiua agi quando
est legatū aliquod cor-
pus hæreditarium sed et
si legatur pecunia, vt re-
fert idem *Perus. in dicta
decis. nu. 12.* & hoc casu,
quādo est legata pecu-
nia legatarius id in li-
bello exprimere debet,
& tūc exhibita particu-
la legati, & fide aditio-
nis hæreditatis aditę per
dictum hæredem. Tunc
Iudex summarie, & exe-
cutiuè per viā præcepti
poterit interloqui in
hunc modum. Per Re-
giam Audientiam & in-
frascriptum magnificum
Auditorem fuit prouisū
per viam præcepti exe-
quutiui quod talis hæres
infra biduum soluat su-
pradicto legatario pecu-
niam legatam, alias ter-
mino elapso, & nō satis-
facto legato prouidebi-
tur, quod exequatur su-
per bonis hæreditarijs,

& ita &c. & intimetur.

Verū in casu discre-
pantiæ dabitur legatario
aliqualis terminus ad
docendum hæredē con-
uentum possidere bona
hæreditaria, & quod fu-
erunt in bonis, & de bo-
nis testatoris, & in dicto
præcepto exequutiuo in-
cusatur prima, & vltima
contumacia, & docto,
quod hæres possideat sit
secundum, & tertiū præ-
ceptum consimile, & de
inde deuenitur ad expe-
ditionem literarū exe-
quutorialium, & ex equi-
tiuè proceditur ad exe-
quutionem, & sic practi-
catur in Regia Audien-
tia eandem opinionem
sequitur *Ioannes Guetie-
res practicarum question.
quest. 80. lib. 1. & Stepha-
nus Gratianus in decisio.
Rota Marchie 4. nu. 69.*
Qui etiā de cōmuni te-
statur posse p legato agi
via exequutiua, vltra il-
las tres nominatas acti-
ones: Verum procedit
quā-

quando hæres nõ negat testamentum, & quod tali casu agendo via executionis decreti habet executionem paratam; refert idẽ *Gratian. n. 71.*

- 5 Et in illis primis tribus actionibus sunt formandi articuli insequentem modum. &

Primo testatorẽ condidisse testamentum stipulatum manu N. Not. in quo talẽ instituit hæredem vniuersalem.

Secundò articuletur mors testatoris.

Tertio, quod dictus hæres hæreditatem adiuit, & inuentarium fecit.

Quarto, quod testator prædictus tempore mortis possidebat rem legatam, vel alia bona hæreditaria ad presens per dictum hæredẽ possessa ex illis percipiendo fructus, & disponendo &c.

Quinto, quod est elapsus annus mortis testatoris.

Sexto, Quod hæres fuit à legatario pluries interpellatus ad soluendum legatum, & fuit, & est in mora.

- 6 Etiam sciendum est, quod interesse legatari nõ debetur legatario, nisi à die iudicialis interpellationis, vt probatur in *l. 1. & 2. C. de usuris, & fructibus legatorum*, vt etiam refert *Præsiden. de Franch. decis. 583 num. 3.* & sic fructus fudi legati debentur à tempore prædicto.

- 7 In casu, quod heres recusauerit legatario equum à testatore legatum consignare quare legatarius propria autoritate, & non à manu heredis ceperit equum incidit in poenam *l. non est dubium C. de legat.* sed ad hoc vt legatarius possit propria autoritate capere legatum, ponunt cautelam doctores, quod testator instituat legatarium heredem in re certa, quia

F 2 tali

tali casu potest rem legatam propria auctoritate occupare, vt refert *Ioannes Dilectus de arte testandi in titul. de legatis, caus. 12.* aliud remedium est, quod testator in testamento det licentiam expressam legatario capiendi legatum propria auctoritate, & tunc non incidit in poenam prædictam, vt probat idem in citat. caut. 12.

- 8 Si verò testator suas legauerit vaccas alicui, & post conditum testamentum vaccae legatæ parient, an vituli debeantur legatario, concludit dictus *Ioannes Dilectus in caut. 10.* vitulos natos non cedere in beneficiū legatarij: sed heredum, *l. si ita ff. de leg. 3.* ni fallor non probat id ad quod allegatur, & cautela est optima, sed indiget probatione: sed vt vituli debeantur, cautela est, quo testator leget armetum vaccarum, vel gregem

ouium, & vtatur nomine collectiuo, & tunc factus nati post testamentum pertinebunt ad legatarium *ex l. grege legat. & ibi glos. Bart. & alij ff. de legat. 1.*

- 9 Si autē testator legauerit duabus sororibus, vel filiabus suis ducatos mille soluendos ab herede infra duos annos à die eius obitus, & vna illarum antequam venerit dies soluēdi legatum mortua fuerit, quæritur, an portio dicti legati cōpetat heredibus, vel alteri legataria, & cōclusio est quòd altera legataria viuens debet preferri heredibus testatoris, & consequi debet integrum legatum iure accrescendi *text. est in l. reconiuncti ff. de legatis 3. & ex S. is ita C. de caducis tollend.* nam coniunctio verbalis inducitur ex nomine collectiuo, & ius accrescēdi est inter cōiunctos in *l. qui quartam S. fin.*

S. fm. & ibi Bartol. ff. de legatis 1.

10 Si autē maritus in suo ultimo testamēto legauerit vxori suæ dotes receptas, mortuo viro vxor potest consequi dotes ab heredibus sui viri, non expectato anno, & potest illos statim cogere ad restitutionem dotium, vt habetur *ex text. l. 1. & ibi Bart. ff. de dote prælegata*, ex quo tale legatum dotis prælegatæ aufert heredi beneficiū dilationis anni dati à lege ad restituendam dotem *ex S. exatlio Cod. de rei uxoria actio.*

11 Prout si testator ligauerit Titio vineā, & Cayo eiusdem vineæ vsufructum, Titius, & Cayus in vsufructu vineæ concurrūt, & vterque vsufructus partem obtinebit *ex text. l. si alij ff. de vsufructu legat.* sed si testare velis vsufructum consequi posse integrū cautela est, quod testa-

tor leget vineam sine diminutione vsufructus alio relicti: secundum relata per *Bart. in dicta l. si alij.*

12 Si legauerit Cayo vineam Titij scienter, tūc Cayus potest consequi ab herede extimationē vineæ legatæ, vt refert *Ioannes Dilectus in tit. de legatis caut. 32.* licet heres possit detrahere falcidiam ex legatis *ex text. l. 1. ff. ad l. falcidiam*, & ad hoc vt non detrahatur remedium est, quod testator in suo testamento expresse prohibeat deductionem falcidiæ, quā prohibere potest *ex S. si vero expressum in auth. de hered. ea falcid.* & habetur per *Detium in consil. 257.* & legatum ad vitā mortuo legatario, reddit ad heredes testatoris, & nō legatarij *ex text. l. fm. & ibi Glos. in verbo remanentibus C. de legat.*

13 Si debitor legauerit creditori suo aliquā pecuniā

cuniarum quantitatem, an tale legatum videatur factum animo compensandi, & hoc casu distinguendum est, quod aut debitum est voluntarium, veluti ex contractu, & hoc casu creditor potest consequi utrumque, quia non dicitur relictum animo compensandi, ut refert *Gomesius variar. resolut. in titulo de legat. num. 27.* Ita, & si maritus legaue- rit uxori aliquam pecuniarum quantitatem, tale legatum non dicitur factum animo compensandi cum dotibus: sed uxor tali casu potest petere legatum, & dotem *ex text. l. 1. §. sciendum Cod. de rei uxoria action. & refert idem Gomes. in citato tit. num. 27.*

- 14 Legatum purum alicui legatario factum, transmittitur ad eius heredes *ex text. l. 1. §. cum igitur C. de caducis tollend. & refert Camillus Borrellus in consil. 22. num. 10. prout*

etiam legatum sub modo factum ad heredes transmittitur *Gomes. in tit. de legat. num. 71. & etiam, quod sit legatum in die prout indistincte, quando legatum sit purum tenet Peregr. de fideicom. art. 31. num. 2. Bart. in l. cum filio familias ff. de legat. 1. & ex morte testatoris transmittitur ante aditam hereditatem l. si post diem ff. quando dies legati cedit, l. vir uxori ff. de dote prelegata, & l. unica §. si autem sub conditione §. citò igitur, & in §. nouissimo C. de cadu. tollend.*

Et quando proprie relinqui dicatur legatum sub conditione, & quot sint species conditionum, enumerat Michael Crassus in lib. sententiarum §. legatum quest. 46.

Et si testator legaue- rit Bertæ centum pro eius matrimonio, si antequam nupserit moriatur, an legatum debeat heredi- bus Bertæ, & dicas, quod

quod non: sed debetur heredi testatoris, vt refert idē *Borrell. cōf. 96. n. 1. ex doc. Bart. in l. Titio centum S. Titio genero ff. decondit. & demonstrat.*

Et nota, quod legatū factū pro maritagio debetur, etiam pro monacatu, *Auth. nisi rogati C. ad trebell.* dummodo legatum sit relictum certæ personæ maritandæ, vt per *Megal. to. 2. variar. resol. resolut. 146. nu. 12.* Et si pater legauit filiæ si nupserit mille, & si monacatur centum, si monacatur debetur mille, contra voluntatē testatoris, *Mastrill. decis. 153. num. 10.* Et potest sequi dubium, an legatum piū diminuatur cū alijs, nō existente herede soluēdo vide *Franch. decis. 236. nu. 2.* & onus impositum legatario diminuat per diminutionem legati, idem *Franch. decis. 362.*

Et si aliqua res fuerit

legata vni, & duo sint eiusdem nominis heres mortuo testatore, potest eligere, cui ex duobus velit dare legatum, *ex text. legis si quis seruū S. si inter duos ff. de legatis 2.*

15 Scias itaque, quod trebellianica deducitur à legatarijs vniuersalibus, sed nō à particularibus, sed tantum falcidia, vt habetur in *toto tit. ff. & C. ad leg. falcidiam*, & de communi testatur *Pereg. de fideicommiss. art. 3. nu. 13. & 14.* & falcidia est quarta pars legatorum vt refert *Bart. in l. Marcellus ff. ad senatus consul. Trebellianum*, detrahatur etiam Trebellianica ab herede vniuersali fideicommissio, & trebellianica tamen est quarta pars, vt refert idem *Peregrin. in d. art.* & habetur in *l. in quartam ff. ad legem falcidiam*, vbi habetur quāta sit falcidia.

Et nota quod nec falcidia,

cidia, nec trebellianica detrahitur de legatis factis ad pias causas idem *Peregr. dicto art. 3. n. 71.* & 72. & in hoc est differentia inter falcidiam, & trebellianicam; nam trebellianica est quarta pars, quæ detrahitur ex fideicommissis vniuersalibus: falcidia vero, est quarta pars, quæ detrahitur ex legatis vniuersalibus, vt probat idem *Peregrinus in dicto art. 3.* Bene verum est, quod testator in suo testamento iure authenticorum potest prohibere detractionem falcidiæ vt refert *Christophorus Portius in tit. de l. falcidia nu. 7.* & *Michael Crassus in lib. sententiarum S. trebellianica quest. 18.* ad partes disputat, an detraction trebellianicæ possit fieri contra expressam prohibitionem testatoris, & an trebellianica sit quarta hereditatis pars, vel bonoru, & q̄ sit quota

hereditatis, tenet idem *Crassus loco citat. quest. 2.* & an de vna, vel qualibet re hereditaria detrahi possit disputa. *quest. 9.* affirmando trebellianicam detrahi de relictis vniuersalibus, siue relictæ sint per modum legati, siue fidei commissi *quest. 5.* & quod impunitur in falcidiam, & in trebellianicā refert idē *Crassus quest. 10.* & prout illarū detraction fit de legatis, & fidei commissis vniuersalibus, fit etiam de particularibus, idem *Crassus in S. falcidia questione 3.*

Adde etiā quod quando hereditas non est opulenta in pecunia, vt refert *Surdus in decis. 30.* heres ad instantiā legatariorum cogitur etiam per capturā personæ ad vendendum bona hereditaria vt satisfaciat legatarijs de eorum legatis, etiam in præiudiciū usufructuariorū, quibus
per

per testatorem fuerit relictus vsusfructus dictorum bonorum, ea ratione, quia beneficium inuentarij tribuit hæredi hanc potestatem ex dispositione *l. fin. S. & si prefatam C. de iur. delib. & refert Sanctius in tract. de inuentario num. 49. fol. 84.* imo si essent bona feudalia in hæreditate adhuc hæres cogitur ad vendendum feudū vsq; ad valorem in satisfactionem legatorum, vt decisum refert *Præs. de Franch. decis. 704. num. 2. & 5.*

Est etiam vltimo loco notandum, quod legata pluribus modis adimuntur, de quibus latissimè per *Ioseph. Ludou. in concl. 24. sub tit. de adim. legat. & inter alios, quando testator ipse alienauerit volūtariè re legatam, ex tex. l. si fideicōmis. S. si rem ff. de leg. 3. & ex Hierony. Gabr. in cons. 12. Franch. decis. 283.*

Dicitur etiam ademptum, quando post aliquem actum intermedium eadem res relinquatur eadem personæ ex *Glos. communiter approbata in l. nam ad ea ff. de cond. & demonstr.*

Non dicitur tamen legatum ademptum, si testator rem legatam alicui pignorauerit. *l. si maritus la. secunda C. de don. inter virum, & uxorem. Bar. in cons. 81. nu. 80.*

Et si testator pignoraasset re legatam pro facto alieno, hæres tenetur redimere rem illam legatam, & pignoratam, & illam prestare legatario, vt per *Bar. & DD. in d. S. si rem. Bart. in l. si tibi homo. ff. de leg. 1. & refert Ludou. in citata concl. 24. ampliat. 11. declarat. 2.*

Legatum etiā potest adimi per testatorem nō solum in testamento: sed in codicillis, vt probatur in *tit. de adim. lega. Instit. in princip. vt per*

G Bar.

*Bar. & alios DD. ex l. si
ita scriptum. ff. de legat. 1.
& in l. heredes palam §. si
quid post. ff. de testam.*

Et vide *Pau. de Castr.*
in l. 3. in tit. de legatis, qui
quatuor modis limitat
ademptionē legati, per
alienationem rei legatę,
tenentem, quod si testa-
tor post alienationem
rem redimat, quod lega-
tum non reconualecat,
quod fallit fauore pię
causę, vt tenet *Tiraqu.*
*in tract. de priuilegiis pię
causę priuilegio 40.* qui
etiam tenet, quod fauo-
re pię causę per alie-
nationē rei legatę, etiā
non redemptę, legatum
ad piās causas factum,
non extinguatur priuil.
41. & 42. & quamuis
Fran. Mantica de coniect.
ultimarum voluntatum,
lib. 12. tit. 6. referens om-
nes casus, per quos le-
gata adimuntur, teneat
cōtrarium, ex cons. *Nat.*
14 613.

De aditione hæredi-
tatis cum benef.

l. & Inuen.

SVMMARIVM.

- 1 *Hæritas desertur ab in-
testato, & ex testamen-
to, & quomodo.*
- 2 *Inuentarium quid conti-
nere debet.*
- 3 *Hæres durante tempore
inuentarij confectionis,
an possit conueniri.*
- 4 *Hæres conuentus ex con-
tractu defuncti non de-
clinat forum.*
- 5 *Hæres creditor testatoris
defuncti, quomodo de-
beat hereditatem adi-
re, & sibi satisfacere,
& actiones non con-
fundet.*
- 6 *Actiones defuncti confun-
duntur in heredem de-
bitorem.*
- 7 *Hæres continuat possessio-
nem defuncti, & illi us
confessionem erroneam
reuocat.*
- 8 *Hæres quando adiuisse
hære-*

hereditatem præsumatur.

9 *Conuentus confitens esse heredem ad instātiā unius creditoris, an dicta confessio iuuet alijs.*

10 *Forma libelli super petitione prædicta.*

11 *Articuli formandi super iudicio prædicto.*

12 *Mulier, an restituatur aduersus sollemnitates omiffas in inuentario.*

13 *Forma libelli, & articulorum super beneficio l. fin. & quid in eo seruandum.*

I **H**æreditas defer-
tur alicui, aut ab
intestato vti proximiori
in gradu, aut ex testamē
to, vt habetur in *tit. de
heredibus ab intestat. ve-
nient. Auth. & in C. & ff.
de suis, & legit. heredib.*
vt dictum est, deferretur
proximiori in gradu,
qui proximiores, defun-
cto eorū consanguineo,
adeunt Iudicem loci, &

instant hæredes decla-
rari ab intestato Titij
defuncti eorum consan-
guinei cū beneficio l. &
inuentarij, vel sine, &
tunc Iudex visa illius pe-
titione solet providere,
quod capiatur summa-
ria informatio de morte
defuncti, & de proximio-
ritate in gradu ad finem
providendi, & citatis in-
teresse prætendentibus
declaratur hæres per viā
præambuli, constituto ta-
men de proximioritate
in gradu.

Bene verum est, quod
in hac informatione sū-
maria non requiritur ci-
tatio partis, nisi consta-
ret Curiā adesse legiti-
mum cōtradiōtorem, &
possessorem bonorum
defuncti, nec solet fieri
tale præambulum ad in-
stantiā hæredis venien-
tis ab intestato, nisi ad
instantiam filiorum, vel
aliorum, qui sunt ex li-
nea descendenti, & non
ad instātiā eorum, qui

veniunt ex linea transfuerſali, vt docet *Carau. in ritu* 181. num. 4. Sed ſi ille, qui præſendit hæreditatem probauerit ſe eſſe proximiorẽ in gradu defuncti, & quod nõ reperiatur proximior in gradu, & teſtes hoc deponant, poterit fieri præambulum, iuxta præſicam per eundem *Carau. relata loco cit.*

Ad instantiam vero hæredis venientis ex teſtamento fit præambulum, exhibita particula teſtamenti, in qua eſt inſtitutus hæres, capta informatione de morte teſtatoris, iuxta præſicam relata per *Carau. in ritu citato*, & ita ſeruatur in omnib. tribunalibus, & hæreditas, tam ab inſtato, quàm ex teſtamento ſemper aditur cū beneficio legis, & inuentarij.

3 Inuentariũ debet fieri ad instantiam hæredis accerſitis notario, iudi-

ce, & teſtibus, per quẽ notarium citatis prius creditoribus hæreditarijs, & legatarijs, certis pro certis, incertis vero per publicum proclamacionem inuentarij prædicti: & hæres coram notario, iudice, & teſtibus debet exhibere omnia bona hæreditaria mobilia, quẽ reperiuntur in domo defuncti, & animalia, quẽ extant, & deinde ſtabilia, & nomina debitorum, & ſingula in inuẽtario deſcribere faciat, & declaret an bona ſtabilia ſint propria teſtatoris, vel pignolata, vel alicui cẽſui ſubmiſſa, iuxta formã relata per *Sebaſtianum Monticol. in ſuo tractatu de inuentario cap. 7. fol. 50.* Curet hæres cum omni fidelitate, & diligentia, quia ſi occulta-uerit aliquid, & fuerit in dolo, amittit beneficiũ inuentarij, vt probatur

in

in l. fin. S. si vero C. de iur. deliber. & refert Fabius de Anna conf. 96. lib. 2.

Nec est vera illa opinio, quod omittens apponere in inuētario omnes res hæreditarias, puniatur poena dupli, sed magis communis est, quod hæres tali casu amittat tantum beneficium inuētarij, de qua magis communi, & recepta opinione testatur dictus *Fabius de Anna cit. conf. 90.* ex doctrina multorum per eum citatorum, & quomodo releuetur hæres à doli suspicionem, si aliquas res non inscribi fecit, vel alienas apposuit per ignorantiam, docet *Crassus in suo libro sententiarum art. inuentarium quæst. 11. num. 7.* ubi notata inuenies bona referenda in inuentario, qui ad partes disputat, quã poenam patiatur hæres, qui rem vnam, aut plures celauit in inuentario quæst. sequenti 12.

3 Inuētarium debet incohari ab hærede infra triginta dies à die additionis hæreditatis, & finiri infra spatium trium mensium, vt probatur in *l. fin. S. fin autem C. de iure deliber. & num possit terminus prædictus per Iudicem prorogari, vel abbreviari, & tempus debeat esse continuum, vide Crass. lib. 2. sentent. art. inuentarium, quæst. 5.* & durante tempore cōfectionis inuentarij, hæres non potest ab hæreditarijs creditoribus cōueniri, nec molestari, vt apertè probatur in *text. l. fin. S. donec. C. de iure deliber. vt etiam refert Prasès de Franch. in dec. 352. num. 1.* Secus quando conueniretur adione reali, quia tunc non iuuatur beneficio dicti *S. donec*, vt voluit *idem de Franch. in supra citata decis. necnon, & decis. 286. num. 5.* refert etiam *Don Garfias Mastrillus*

in

in additione ad Petrum
de Gregorio in suo tract.
de censibus in verbo inuen-
tar. in additio. num. 83. &
idem Crass. lib. & art. su-
pra citatis quest. 16. & si
inuentarium non confe-
cerit, non solum priui-
legium inuentarij amit-
tit; sed etiam amittit fal-
cidiam, & trebellianicā,
& an etiam amittat le-
gitimam, vide eundem
Crassum in d. art. inuenta-
rium quest. 24. Affl. de-
cis. 111. num. 16. Sebast.
Monticola in tract. de
inuentar. fol. 209. nu. 163.
vide Franch. decis. 11. nu.
22. & ibi allegatos Do-
ctores.

- 4 Si hæres conuenire-
 tur ex contractu defun-
 cti ad instantiam hære-
 ditarij creditoris, non
 potest declinare forum,
 etiam quod sit minor,
 vel alia persona priuile-
 giata. *Franch. decis. 234.*
videndus Nouarius de
elect. for. quest. 23. seu
24. in ult. impress. Neap.

- 5 Sed si hæres fuerit
 creditor defuncti nō po-
 test sibi ipsi satisfieri, nō
 citatis creditoribus hæ-
 reditarijs, & legatarijs,
 vt probatur in *l. fin. S. in*
computat. C. de iure delib.
& refert idem Montic.
in d. suo tract. fol. 26. num.
162. & tex. l. debitori. C.
de pactis, nec talis hæres
 tam ab intestato, quàm
 ex testamento, creditor,
 vel aliquā habens actio-
 nem, debet simpliciter
 hæreditatem adire: sed
 protestari in petitione,
 quod per aditionem hæ-
 reditatis iura sua non
 intelligantur confusa;
 nam per hanc cautelam,
 & inuentariū potest de-
 ducere ius suum, quod
 non dicatur confusum,
 ex quo actio, & passio
 non cadunt in eodem
 subiecto. *l. Vranus. ff. de*
fideius. cum latius addu-
 ctis per *Nouarium in*
quest. forens. 51. tom. 1.
 & inuentarium secernit
 bona testatoris, ex d. S.

in

in computat. C. de iur. delib. & voluit idē Monticol. loco citat. fol. 17. nu. 94. & 95.

- 6 Si autem hæres fuerit debitor testatoris, cui successit per talem additionem confunduntur actiones defuncti cōtra hæredem, & hæres liberatur, quasi soluisse, vt per eundem *Monticol. in dicto tract. fol. 215. num. 198.* nec potest conueniri à creditoribus hæreditarijs actione reali, nisi prius fuerit probatū esse hæredem, *Ioseph Ludou. in concl. 16. declarat. prima fol. 41.*

- 7 Hæres enim debet continuare possessionē bonorum defuncti, illāque apprehēdere, quādo testator defunctus per se ipsum possidebat: sed non per Colonum vt voluit *Idem Ludou. in supra citat. conclus. 16. illatione 14. fol. 41.* & potest confessionem erroneam defuncti reuo-

care, *Afflic. decis. 233.* potest etiam impugnare contractum à defuncto factum ex capite læsionis, vt per eundem *Ludou. in citat. concl. illat. 38;* nec potest facto defuncti contrahere *l. cū à matre C. de reuoc.*

- 8 Si autem aliquis qui non fuerit hæres declaratus alicuius ab intestato, vel ex testamento, & miscuit se hæreditati, vt puta vendendo aliquā rem hæreditariam, colligendo fructus vineę testatoris, vel exigendo credita hæreditaria sine dubio censetur talis, illius adiisse hæreditatem, ex quo similes actus non possunt fieri citra ius, & nomen hæredis, vt habetur in *l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquir. her.* similiter adiisse præsumitur, quādo habitauerit in domo defuncti *Bart. in l. gerit ff. de acquir. her.* fallit quando declarauerit bona hæredi-

reditaria possidere ex alio titulo, quam hæreditario vt puta pro dotibus maternis, vel fidei commisso, vel alio quocumque titulo, & requiritur protestatio, vt per eundem *Ludou. loco citato*, & nota, quod ex actu, quem quis potest duplici modo licitè facere, non inducitur aditio, quia putatur eo modo habitare, qui sibi utilior est. *Bart. in d.l. gerit. Castrenf. in l. 1. Cod. de repud. hered. vbi idem etiā Bald. Alexan. & alij DD. sentiunt, Ruin. in conf. 51. num. 1. lib. 4. Cr auct. conf. 297. n. 4. Decius conf. 21. & 66. Corneus conf. 165. vol. 1.* Et quod de filio dictum est, magis habet locum in vxore marito succedente, si eius habitauerit domum: nam simili modo cēsetur habitare, qui sibi utilior est *Corneus conf. 147. & Marianus Soccin. in conf. 129.* & actus, per quos non

inducitur, vel præsumatur adita hæreditas, enumerat *Crassus in suo libro sententiarum secundo art. acquisitio hered. questio. 13.* & in actibus dubijs standum est declarationi hæredis; Actus autem dubius declarat *Bart. in d.l. Gerit. ff. de acquirend. hered.*

- 9 Et si hæres conuentus ab aliquo creditore hæreditario, ad cuius instātiā fuerit expeditum præceptum, quod infra biduum declarat si est hæres, & si tenet, & possidet bona hæreditaria, confessus fuerit se esse hæredem, talis confessio non iuuat alijs creditoribus, sed illi tantum, ad cuius instātiā fuerit facta, vt probatur apertè in *l. fin. ff. de interrog. actiō. & ibi Gloss.*

Et tandem prædictis præsentem materiam concernentibus bene discussis, scias, quod hæres potest petere ius deliber.

liber. quod potest facere, priusquam delata sit hæreditas *Monticol. in l. fin. C. de iure deliber.* nam postquam fuerit acquisita, aut omissa, frustra deliberandi tempus petitur, & tempus ad deliberandum est annus *Ioannes Dilectus durante de arte testan. tit. 11. cautel. 7. l. fin. C. de iure deliber.* & an possit prorogari, vel abreviari ad plenum disputat idem *Crassus in artic. ius deliber. libro prædicto 2. quest. 3.* & ne discedā de ordine in alijs titulis proposito, & insequentibus seruando, pro facilitate volētis hæreditatē adire ex testamento sequentem formam libelli notauī.

10 In Regia Audientia Calabriæ ultra exponit T. filius legitimus, & naturalis quon. T. qualiter dictus quon. eius pater his proxime præteritis diebus, vt domino placuit ab hac vita discessit, &

fuit humane sepultus in Ecclesia matrice huius Ciuitatis, condito per eum testamento stipulato manu publici, & regij Notarij, cuius copiam authenticam exhibet, in quo exponentem heredem instituit vniuersalem, & particularem super omnibus eius bonis, ideo volens hæreditatē prædictam ex testamēto sibi delatā adire, recurrit ad eandem Regiam Audientiam petens cōstituto summarie de prædictis, ipsū per viā præambuli heredem declarari, cum beneficio tamen legis, & inuentarij, prouidendo insuper sibi licere, & licuisse credita omnia hæreditaria exigere, pœnas obligationum, & instrumentorum incusare, ac omnia, & singula alia facere, quæ si dictus testator viueret, facere posset, tam in iudicio, quam extra, non solum

H isto

isto: sed omni alio modo meliori.

11. Veniens vero ab intestato in libello dicat Titium fuisse ab intestato mortuum nullo per eum condito testamento, & hæreditatem dicti defuncti ad comparentem spectare vti proximior in gradu, qui procuret articulare, & probare, prout infra declarabitur.

Primo, quod defunctus fuit mortuus, & Ecclesiasticæ sepulturæ traditus, nullis relictis filiis legitimis, & naturalibus.

Secundò, quod nullum condidit testamentum.

Tertio, quod comparens ipse fuit, & est proximior in gradu, cui de iure debetur hæreditas defuncti.

Quibus omnibus verificatis fit præambulum iuxta formam traditam per *Caraui. super ritu M. Curia Vicaria* 181.

12. Solet quandoquidem

inuētarium ex parte absentis per procuratorem fieri, oritur dubium, an sufficiat mandatum generale, vel sit necessarium speciale, & dic, quod speciale mandatum requiritur, cum de maximo præiudicio agatur. *Thesaur. decis.* 155. & an mulier, quæ minus sollēne inuētariū confecit restituatur aduersus sollēnitates omittas: vide *Franch. decis.* 229. qui refert fuisse ad beneficium mulieris decisum.

13. Si vero hæres institutus, & scriptus in testamento voluerit vti *beneficio l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tollend.* debet comparere coram Iudice loci, vel prouinciali Audientia, & exhibere testamentum, in quo fuit hæres institutus in publicam formam redactum iuxta regni constitutionem instrumentorum robor, & præsentet sequentem libellum.

In

In Regia Audientia Calabriae ultra exponit T. qualiter diebus prae-
teritis, vt Domino pla-
cuit ab hac vita discessit
quon. T. eius auunculus,
& fuit humane sepultus
in Ecclesia tali, condito
per eum nuncupatio, &
siue in scriptis testamen-
to, stipulato manu pu-
blici, & Regij Notarij,
in quo coparentem su-
per omnibus eius bonis
heredem vniuersalem in-
stituit, quod in publicam
formam redactum, non
rasum, non cancellatum,
nec in aliqua parte viti-
atum in promptu exhi-
bet. Ideo volens dictam
hereditatem sibi ex te-
stamento delatam adire,
recurrat ad ipsam Re-
giam Audientiam, pe-
tens capta de expositis
summaria informatione
ipsum heredem vniuer-
sale declarari praedicti
quon. eius auunculi, &
declaratum immitti in
naturalem, & corpora-

lem possessionem subscri-
ptorum bonorum posses-
sorum per dictum testa-
torem, & in illorum pos-
sessionem defendi, & ma-
nuteneri implorans &c.
& si apparebit aliquis
contradictor, impediens
petitam immisionem, in-
stat illum condemnari
ad dimittendum bona,
quae indebite detinet
omni modo meliori.

Et de scriptis bonis
per testatorem possessis
in calce libelli, tempore,
quo vivebat secundum
tutorem cautelam, & for-
mam relatam per *Iaco-
bum Menoch. in suorem.
4. adipiscend. posses. num.
385.* summarie probe-
narrata in libello articu-
lando vt infra.

Primo dictum testa-
torem in suo ultimo te-
stamento instituisse co-
parentem heredem vni-
uersalem, quod in publi-
cam, & authenticam for-
mam exhibet.

Secundo dictum te-

H 2 sta-

statorem fuisse mortuū ,
& Ecclesiasticæ sepultu-
ræ traditum in tali Ec-
clesia .

Tertio , quod defun-
ctus prædictus tempore,
quo viuebat tenebat, &
possidebat supradicta bo-
na stabilia descripta, &
annotata in calce libel-
li, ex quibus percipiebat
prout percepit fructus,
vsque ad diem mortis .

Quarto nonnulla bo-
na , & dictis bonis inde-
bitè possideri per talem.

Quibus omnibus sū-
marie per testes verifi-
catis interponitur decre-
tum, quod viso testamē-
to in publicam, & authē-
ticam formam per dictū
hæredem productū, de-
claretur hæres ex testa-
mento prædicti quond.
eius auunculi testatoris,
& quod vigore testamē-
ti prædicti immittatur in
naturalem possessionem
bonorum dicti defuncti,
quatenus bona prædi-
cta sint vacantia, & à ne-

mine occupata , & solet
interponi clausula, quā-
do non constat aliquem
dicta bona occupasse,
quod citentur interesse
prætendētes per publi-
cum proclama, vt volu-
erunt omnes doctores
super dicta l. fin. & Me-
noch. super dicto rem. 4.
adipiscend. possess.

Si vero apparuerit le-
gitimus cōtradiCTOR tē-
pore , quo hæres immi-
ttitur in possessionē bo-
norum, qui voluerit im-
pedire immissionē præ-
dictam, debet talis con-
tradiCTOR in prōptū do-
cere de suis iuribus , vt
puta demonstrare titulū
similem, quē hæres scri-
ptus habet, vel quod
esset fidei commissarius
cum licentia in testamē-
to ingrediēdi possessionem
bonorum fidei cō-
misso subiectorum : nam
tunc poterit hæredis im-
missionem impedire, vt
voluit Anton. Gabriel. in
tit. de fideicommissis con-
clus.

claus. 5. & Ioseph Ludovic. Perus. in decis. 47. numer. 29. & Menoch. in tractatu de adipis. posses. dicto rem. 4. numer. 633. quod etiam intellige quando iste contradictor non possidet, put esset quando possiderentur bona defuncti ab aliquo contradictore, etiam alio titulo, quam a defuncto, nam adhuc non posset priuari a possessione, nec ab ea amoueri, etiam si esset predo: nam tali casu esset citandus ut uoluit Menoch. in tract. pre. dicto num. 563. Apont. de. cision. 40.

Et quando contradictor ostendit, & allegat habere titulum similem titulo hæredis: sed non possidet, tunc etiam impedit immisionem possessionis hæredis declarati, ut refert idem Menoch. loco citato num. 575. & tunc secundum doctrinam Menoch hæres, & contradictor sunt in

eorum iuribus audiendi, & iudicium efficitur ordinariū, quamuis num. 561. teneat, quod quando contradictor non habet titulum, nec est ad instatiam hæredis citatus, non impedit immisionem possessionis, & datur terminus in causa ordinarius.

Nec legatarius dicitur legitimus contradictor, etiam quod in testamento apparuerit de legato, sibi facto, qui illud debet recipere a manu hæredis, ex eodē Menoch. loco num. 576. ubi alios casus in hac materia enumerat, cui me refero.

Bene verū est, quod legitimus contradictor dicitur ille, qui est donatarius defuncti, & ab eodem habet donationem irrenocabilem inter vivos, cum clausula tamē ex nunc pro tunc, & e contra, sequuta morte donantis, & in præambula

bula hora mortis, & per duas horas ante cū reservatione vsusfructus, durante vita donantis: nam hoc casu debet in possessionem bonorum donatorum manuteneri in iudicio summario, vt refert *Ioannes Vincentius de Anna in singular.* 156. nec potest à professione amoueri in dicto iudicio possessorio.

Et pro fine huius questionis aduertat, quod actor conueniens hæredem, debet eius intentionē probare, nam regula illa filius, ergo hæres habet locum in agendo tantum; secus in cōueniēdo *Bart. in l. necessaria. ff. de acquiren. her.* & hæres dici potest ille, qui nō adita defuncti hæreditate iura sua hæreditaria alteri cessit, ex quo per talem cessionem talis cedens efficitur hæres, vt plene probat *Mascard. de probat. conclusio.* 44. num. 1. & text. in l. 6.

auia C. de iure deliberan. & *Franch. decis.* 89. licet dictus Mascard. in præcitata conclusione nu. 14. teneat, quod non possit compelli à creditoribus hæreditarijs ad solvendum debita, quia ille actus cessionis procedit vt cessio iurium hæreditariorum rata, & firma fiat, non vt conueniri possit.

Nec pretermittendū est, quæ concurrere debent ad hoc, vt remedium l. fin. locum habeat, idem *Menoch. in præcit. rem. 4. num.* 56. decē enumerat, cui me refero, necnō enumerat nu. sequēti, quibus competat. vide etiam *Craff. in art. transmissio, quest.* 14. lib. 2. *sententiarum.*

Super

Super petitione
legitimæ.

SVM MARIVM.

- 1 Quid sit legitima filio debita.
- 2 Legitima an sine onere peti potest, quamvis pater oneratam reliquerit, & filius testamento consenserit.
- 3 Legitima matri debita, an sit tertia tertia, vel tertia totius.
- 4 Legitima si non relinquatur titul. instit. an testamentum est nullum.
- 5 Legitima an debeatur filio in vita patris, & an possit dicto delicto confiscari.
- 6 Si paterna facultates fuerint aucta, an augeatur legitima in vita patris filio assignata.
- 7 Legitima an etiam debeatur nepotibus in bonis auitis, & quomodo est assignanda.
- 8 Transuersalibus, an debe-

atur etiam legitima si fuerit turpis persona instituta.

- 9 Quæ actiones pro consequenda legitima competunt connumerantur.
- 10 Forma libelli, & extrema probanda in iudicio predicto, tractantur.
- 11 Supplementum legitime, an deducatur etiam contra voluntatem defuncti.

I CVM de legitima sit tractandum est primo loco videndum quid sit legitima, & successiue, quibus competat, & quænam actio detur pro consequutione ipsius: vnde dico, quod est portio eius, quod filius esset habiturus ab intestato ex rerum substantia patris, & ex naturæ debito descendentijs in bonis ascendentium deberetur, prout ascendentibus in bonis descendentium ordine turbato spectat. Bar. sol. & Alex. in l. Gallus §. & quid

& quid si tantum ff. de liber. & posthum.

Insuper est, & legitima quota bonorum, & non quota hæreditatis, vt p *Ias. in authent. nouiss. in 2. notab. numer. 3. de in offic. testam. comm. dixit Boer. decis. 24. numer. 12. Viui. lib. 1. op. 199.* ex eo quia bona hæreditaria intelliguntur deducto ere alieno, & funeris impēsa *l. Papin. S. quarta, & S. quoniam autem quarta ff. de in offic. testamen. Alex. consil. 45. num. 12. vol. 1. & Franch. decis. 127. n. 1.*

Adde etiam quod legitima hodie est triens, aut semis pro numero filiorum *S. 1. in Authent. de trienti, & semisse Cap. Raynutius de testamen. & quomodo sit taxanda, & computāda ad cento nu. prædicto textus est expressus in Authent. nouiss. C. de in offic. testam. vide etiam Crassus in lib. sententiarum S. legitima question. 12. & Megal. in 1.*

2. lib. 2. cap. 23. num. 100.

- 2 Est enim aduertendū, quod in legitima nullū imponi potest onus, nec grauamen ex nota. *text. in l. quoniam in prioribus C. de in offic. testam.* quā filius sine onere petere potest etiam quod testamento consenserit, in quo pater legitimam oneratam reliquerit, vel minus legitima *Soccin. consil. 230. Petrus de Ancar. consil. 152. col. 3. Nat. consil. 257. & Peregrin. de fideicom. art. 36. num. 80.* reijcitur etiam alienationis prohibitio, vt per *Ias. consil. 291.* secus infra certū tempus, *Franchus decis. 14. num. 3.* quā vt consequatur filij naturales requiritur legitimatio, vt per *Bart. & Gloss. in l. 1. ff. de bon. possess. contra tabulas, Paulus de Castr. in l. si qua illustr. C. ad senat. conf. orific.* & deducitur non solum ex fideicommissi. vniuersalibus, sed & de part. *Gloss.*

Gloss. & DD. in l. precibus C. de impub. & alijs substitut. Cacheranus decisio. pedamontan. 33. Megal. in dicto cap. 23. nu. 109. & limitat in num. 110. & quod per indirectum possit filius legitima grauari tenet Rota Lucens. in decis. 110. Franch. dec. 293. in fine.

- 3 Quod debeat legitima ut supra dictum est ascendentibus in bonis descendentiū refert Iason. in *Authent. nouiss. C. de in offic. testam. l. nam & si parentibus eiusdem sit. Peregr. in precitat. tractat. art. 3. num. 44. Megal. in l. 2. lib. 2. cap. 5. num. 1. per text. in S. siue igitur Authent. ut cum de appellat. cognosc. unde legitima matri debita in bonis filij esse tertiam tertiar, & non tertiam totius fuisse in Sacro Cō. filio decisum refert *Præses de Franch. decisio. 63. numer. 16. Tesaur. decis. 172. sed de iure esse ter-**

tiam totius probat *Megal. in dicto cap. 5. nu. 14. post Doctores, quos citat.*

- 4 Accedat, quod si à patre filio legitima non relinquitur tit. institut. testamentū esset nullum *S. aliud quoque cap. in Authent. ut cum de appell. cognoscitur, Megal. in dicto cap. 23. num. 84. & debetur filio vna cum fructibus a die mortis patris, ut per Bald. & Cin. in l. non est c. fam. hercis. & late Peregr. in citat. art. 36. num. 69. quæ minuit immen. donationes alijs filijs à patre factas idem Peregr. loco citat. num. 35.*

- 5 Nec prætermittendū est, an in vita patris debeat filio legitima, & scias, quod viuente patre non habet in ea ius aliquod, prout eo mortuo dicitur habere, *ext. l. 1. S. si pub. ff. de collation. bonorum Bart. S. si item quis fraude institut. de actio. Aret. in l. Titian. 3. ff. de verb. obligat. unde*

I pa.

pater in vita assignare legitimam non tenetur *Corraſius l. filium, quem num. 81. c. ſam.erciſ. pro ut non cogitur pro condemnatione filij ſoluere poenam pæcuniariam, etiã ex bonis, quæ poſt mortẽ deberẽtur Mar, Soccin. Iunior conſil. 51. num. 5. lib. 1. Viuius lib. 1. commun. opin. opin. 199. & opin. 401. Ruin. conſil. 149. num. 13. vol. 3. Don Garſ. Maſtr. deciſ. 165, num. 11.*

Concurrit in ſupradi-
cto articulo, quod filio
bannito non debetur in
bonis patris legitima, &
ſiſcus ex perſona filij nõ
potest illam petere, vt
refert *Peregr. de iure ſiſci
lib. 3. num. 31. ex Bald. in
l. ſi qua pœna ff. de hiſ, qui
ſunt ſui, vel alieni iuris,*
prout conſiſcatis, & pu-
blicatis bonis filij ex ali-
quo delicto non conſiſ-
catur legitima debita
in bonis patris viuẽtis,
ex eodem *Peregr. loco cit.*

libro 5. numero 133.

6 Succelliue quærendũ
eſt, an ſi pater assignauit
in vita filio legitima, &
poſtea paternæ facultates
fuerint auctæ, filius
poterit augmenti ſup-
plementum petere, pro
parte negatiua vide
*Gramm. deciſ. 57. numero
32. Boer. deciſ. 62. nu. 14.
Baldaſ. in l. quãuis in ſine
C. de fideicommiſſ. & nota
Aſſi. dec. 382. & Franch,
deciſ. 133. nu. 8. in l. quã-
uis co l. 2. de paſſ. in 6. pro
parte vero affirmatiua
vide *Iaſ. in l. ſi quãdo nu.
2. C. de inofficioſ. teſtam.
& in Aub. nouiſſ. num. 9.
Viuium commun. opin. lib.
1. opin. 199. & eundem
Thomã Gram. deciſ. 101.
num. 72. & pro reſoluti-
one huius quæſtionis vi-
de *Michael Craſſ. in lib.
ſententiarum quaſt. 13. S.
legit. nec non & text. l. ſi
quando S. illud C. de inoffi.
teſtam. quod limita: niſi
tamen filius cum iura-
mento expreſſe renũci-
aſſet,***

asset, quia valida esset renuntiatio *Cap. quāuis de pactis in 6.*

- 7 Legitima etiam debetur nepotibus in bonis auitis *ex text. in S. 1. in Auth. de trien. & semis. vide Crass. in loco cit. quæst. 4.* distinguentem hunc articulum, quæ debetur in singulis corporibus hæred. *l. libertus, qui soluen. ff. de bonor. liber. tamen in diuisione nō potest peti minutatim in qualibet re, nec filius ad hoc heredem compellere potest, nec ipse e conuerso compelli: sed debet de equitate, iudicis arbitrio assignari in vna, vel duabus rebus, & quamuis ante deductionem debeatur de qualibet re: tamen tempore diuisionis iudex arbitrari potest Bart. in l. suus quoque in fine principij ff. de here. instit. Alexan. in l. Marcelli S. res que num. 10. ff. ad trebellian. Decius consil. 81. vers. & breui-*

ter, Antonius Gabr. in libr. com. conclus. lib. 6. in tit. de leg. conclus. 3.

Successiue, quamuis legitima sit portio successiōis ab intestato *l. tum queritur de inoffic. testam.* tamen illam pater in testamento relinquere nō potest filio cū conditione, vt eam capiat in mobilibus, vel pecunia dimissis stabilibus, vt refert idē *Peregr. art. citat. nu. 72. Michael Crassus in lib. sententiariū S. legitima quæst. 15. nu. 2.* & aduerte, quod bona patris nō sunt filio obligata pro legitima: sed solum habet filius conditionem ex lege contra hæredē patris *Alex. consil. 78. vol. 3. Dec cons. 235. Afflicti. d. cisio. 162. num. 5. Anton. Gabr. lib. 6. conc. tit. de legit. conc. 5.*

- 8 Denique legitima debetur etiam transuersalibus quando vero fuerit instituta turpis persona *l. fratres C. de inoffic.*

I 2 testa-

testam. Cap. d. 211. Fräch. decis. 125. num. 2. legitima hæc nõ debetur omnibus transuersalibus : sed fratribus, & sororibus saltẽ ex eodẽ patre natis, nõ autem vterinis tantum vt in dicta *l. fratres*, & aduertit *Megal. in dicto lib. 2. cap. 33. nu. 10.* & in sequentibus limitat in tribus casibus, & legitimæ renunciatio nõ venit in generali renunciatione *Anton. Gabriel loco citato conclus. 8. Afflic. decis. 178. num. 2.* nisi facta specialissimis verbis, vt probatur *ex text. si quando S. & generaliter C. de inofficioso testamen. refert etiam, & Peregr. in tractat. de fidei commiss. art. 5. num. 23. & art. 36. num. 35.*

- 9 Vnde varie fuere Doctorum opiniones, quænam actio cõpetat pro cõsequenda legitima super bonis hære. vna fuit *Angeli in l. Papinian. S. quar. ff. ad trebell. quod*

non competat actio petitio. hære. cum sit quota bonorum, & *Alexan. in l. fin. C. de edicto Diui Adrian. toll. Ias. in S. actio autem num. 216. & 227. instit. de actio. Crauet. cõf. 109. num. 6.*

Alia fuit opinio *Bal. in dicta l. fin. C. de edicto Diui Adr. toll.* quod filius pro legitima potest immitti in possessionem bonorum hæred. actio. etiam fam. ercis. quam sequitur in *l. non est cap. fam. ercis.*

Altera opinio fuit relata per *Peregr. in citato articulo 36. numero 157.* quod pro legitima cõpetat actio hypothecaria in singulis corporibus hæredit. non solum in vno corpore tantũ. *Nicos. de pignor. in 4. mem. 2. part.* quamuis contrarium idem *Peregr. teneat num. 194. & Alex. & alij in l. in quartam ff. ad legẽ falcid.* ea ratione quia bona paterna non sunt obli-

obligata pro legitima filij. *Hyeronimus de Laur. in decisione Rote Auentonæ* 52.

Altera vero fuit opinio *Bal.* relata per eundem *Peregr. loco citato numer. 152. ex l. si quis in suo ver. quæro ergo C. de inofficioso testamento Crauett. consil. 312. pro legitima competere actio. petit. hæ. & fam. ercisl.*

Tandem est alia opinio *Gram. decis. 90.* quod pro legitima filio competat reuendicatio contra tertios possess. quando vero hæres non possidet tot bona hæreditaria, quæ pro legitima sufficiant ex *Bart. & Alexand. in l. in quartam ff. ad l. falcid.* & demum in Sacro Consilio fuisse iudicatum reuendicationem competere in casu prædicto refert *Afflicti. decis. 162. num. 4. & sequent.* & competere actionem filio pro legitima etiam contra legatarios,

& alios bonorum hæreditariorum possessores pro rata tamen tenet *Alex. consil. 134. libr. 4.* & distinguit omnes casus, quando legitima, vel supplementum deduci possit super rebus alteri legatis. *Michael Crass. loco citat. quæst. 18. & Anton. Gabriel loco etiam citato conclus. 6. Peregr. art. cit. 36. num. 154. & Bart. in l. in quartam ff. ad legem falcidiam.*

His tandem præmissis in casu simili erit formandus libellus in sequentem formam.

10 In Regia Audientia &c. exponit N. filius legitimus, & naturalis quondam N. Ciuitatis Cantanzarij, qualiter in ultimis constitutus dictus quondam eius pater suum ultimum condidit testamentum, fieri rogatum manu publici, & Regij Notarij, in quo titulo honorabili institutionis instituit comparētem hæredē

redem in legitima tātū, cæteros vero filios, exponentis fratres vniuersales heredes & cum talī testamento obiit, & Ecclesiasticæ sepulchræ fuit traditus: vnde comparens ipse intendens recuperare dictam legitimam super bonis hæreditarijs prædicti sui patris ad præsens possessis per subscriptos, ex quibus bona hæreditaria non sufficiunt pro legitima, ipsi exponēti competēti. Recurrit ad eandem Regiam Audientiam, & cōsulto de prædictis taliter, quod sufficiat, instat decerni, & declarari sibi competere legitimam super subscriptis bonis per subscriptos possessis, & consequenter dictos possessores condēnari, & cōdemnatos cogi, & compelli ad relaxandum bona prædicta hæreditaria per eos ad præsens possessa, & per dictum eius patrem vs-

que ad tempus suæ mortis, in satisfactionem dictæ suæ legitimæ, vna cū fructibus à die mortis prædictæ, liquidandos per ipsam Regiam Audientiam, quæ bona per expertos appretientur, vsque ad quantitatem suæ legitimæ, & in præmissis omnibus summarie sibi ius, & iustitiæ complementū ministrari deducens &c. non se astringēs &c. isto, & omni alio modo meliori.

In cuius iudicij executione procuret actor infra scripta extrema articulando probare.

Primo se esse filiū legitimum, & naturalem natū, & procreatum ex matrimonio contracto inter dictum quon. eius patrem, & N. eius matrē & taliter habitū, & tractatū inter homines ciuitatis.

Secundò exhibeat particulam testamenti, in quo appareat legitimā

timam fuisse relictam .

3. Articuletur mors testatoris .

Quarto, quod bona stabilia hæreditaria pos- sessa per fratres hæredes vniuersales vix sufficiat pro legitima ipsis com- petente .

Quinto , quod talia bona stabilia ad præsens per N. pos sessa, fuerunt dicti quond. sui patris, & per eum pos sessa tempo- re, quo viuebat, perci- piendo fructus, & demũ dictis possessoribus ven- dita, super quibus arti- culanti spectauit, & spe- ctat petita legitima .

Sexto, quod ex arti- culata legitima debetur fructus a die mortis te- statoris, qui possunt ascē- dere ad ducat. tot quo- libet anno .

Et quia potest etiam sequi alia communis o- pinio supra relata p eũ- dem Peregr. in citat. art. 36. & intentari hypothe- cariam actionẽ pro cõ-

sequẽda dicta legitima; tam contra hæredes pa- tris, quàm contra bono- rum hæreditariorũ pos- sessores, in quõ casu cõ- cipiatur libellus forma- tus in actione hypothe- caria verificando eadẽ extrema, qui debet nar- rato facto concludere, vt comparens filius im- miætatur in possessionem bonorũ hæreditariorũ , detinẽdam loco pigno- ris, & hypothecæ, do- nec, & quousque fuerit de legitima satisfactus, vnà cum fructibus liqui- dandis, & sibi à die mor- tis patris cõpetentibus.

Succes siue enim ac- cidere solet peti nõ so- lam legitimam: sed sup- plementum, quia minor portio ei relictã fuerit, quo casu post varias et doctorũ opiniones pro cõmuni habetur, quod competat dum supple- mentum petitur condi- tio *ex l. ex text. & Glos. l. omnimodo, & l. scimus C. de in*

de inofficioso testamen. & ibi Salic. & Paul. de Castr. Bart. consil. 17. Boer. decis. 250. numer. 7. & libellus debet cōcludere, quare petit &c. & cōcludit sibi suppleri iuxta formam l. omni modo, & articulādo probetur.

Primo, quod in bonis defūcti tempore mortis tot erant bona, & tanti valoris, per eum possessa vti verus dominus fructus percipiendo &c.

Secūdo, quod sibi fuit relicta tit. instit. tanta summa pro legitima.

Tertio, quod summa prædicta sibi non sufficit pro sua legitima portione.

Quarto, quod tantū deficit pro supplemento dictæ suæ legitimæ.

Quinto, quod bona prædicta ad præsens possidentur per tales.

11 Et pro fine huius tractatus scias, quod legitimæ supplementum deducitur per filium con-

tra voluntatem defuncti ex bonis hereditarijs, vt per eundem Peregr. in citat. art. 36. num. 82. ex Bart. in l. liberto S. filium ff. de annuis legatis, quæ legitima nō debetur filio adoptiuo, qui tantū ab intestato succedit cū alijs filijs legitimis l. si te parens C. de iuis, & legitimis bar. & probat Peregr. in citat. art. 36. num. 43. Limita, vt per Megal. in 1. 2. lib. 2. cap. 25. num. 3.

Nec legitima minuitur per legata ad pias causas facta l. Papin. S. quarta ff. ad l. falcidiam, Rolan. à Valle in cons. 25. num. 6. & 65. vol. 1. Camillus Borr. in consil. 99. num. 23. & debet deduci ante solutionē fidei commissorum ad pias causas factorū Costa de portion. rata quest. 140. Gratian. in decis. 162. qui ita iudicatum fuisse refert in Rota Marchiæ: sed fauore legatorum pro incertis, & male ablatiis con-

contrariū defendit *No-
uarius in suo tractat. pri-
uileg. 5.*

Et tandem legitima
habetur pro ære alieno,
quo ad legatarios, & fi-
dei commiss. vt per *Gra-
tian. in decis. 181. & Pe-
regr. art. 4. num. 14.* quæ
tantū ex testamento ha-
betur, quia ab intestato
non consideratur *Cra-
uett. in consil. 202. nu. 10.*
qui de communi testa-
tur, & concordantes al-
legat *Surdus in tractatu
de alimentis tit. 8. priuil.
33. num. 1. Rota Lucensis
in decis. vltima in nouiss.*

In actione Hypothe- caria.

SUMMARIVM.

- 1 *Hypothecaria unde dica-
tur.*
- 2 *Quibus hac actio com-
petat.*
- 3 *Forma libelli, & articula-
rū in actione prædicta.*

4 *Contra quos hypothecaria
detur, & qua necessaria
sint, vt actione prædicta
agi possit.*

5 *Quando, & ex quibus hac
oritur actio.*

6 *An sufficiat aëtori debito-
ris possessionē probare,
vel dominij probatio re-
quiratur, & quando.*

7 *Agens hypothecaria contra
tertium possessorem, an
debeat prius principalē
excutere.*

8 *An aditione hereditatis hy-
pothecaria actio extin-
guatur.*

9 *Effectus hypothecaria a-
ctionis, quenam sint.*

10 *Hypothecaria conuentus,
an possit creditori debi-
tum offerre, & quid in
casu meliorationū ser-
uandum.*

1 **H**ypothecaria enī
dicitur ab hipos,
quod est sub, & tesis, q
est positio, quasi quedā
suppositio, vel obligatio
rerum, nam subponere,
est obligare, vt probatur

K in

in toto titulo ff. de rebus eorum non alienandis, nec supponendis, & dum hypotheca constituitur super rebus dicitur ius reale, vel potius realis actio, quia per illam persona debitoris non obligatur: sed res, ut l. eos C. qui potior in pignori habeant. & l. pignori C. & ff. de pignori. & datur differentia inter pignus, & hypothecam: nam obligatus idonee cauere, si adimpleat talem obligationem dando pignus, idonea cautio intelligatur data, tam cum pignore, quam cum fideiussore, ut l. si mandato Titij §. Paulus ff. de mandato. tamen non sufficeret simplex hypotheca bonorum, quia pignus transit ad creditorem, hypotheca vero apud debitorem remanet, l. si rem alienam §. proprie ff. de pignori actio. Ideo non dicitur ita cautum creditori per simplicem hypothecam; sicut per pignus; melius

enim est pignori incumbere, quam in personam, siue rem agere l. plus cautionis ff. de regulis iuris. Attamen differentia inter hypothecam, & pignus videtur potius nominis, quam rei, & effectus, ut in l. res hypothecariae §. inter pignus ff. de pignori. cum ergo pignus, & hypotheca saltem improprie functo vocabulo idem sint, sequitur, quod ubi non datur ratio diuersitatis statutum loquens de pignore debet habere locum, etiam in hypotheca, & e converso ex dicta l. res hypothecaria, & instit. de actio. §. item seruiana & ibi Ias.

2 Est successive videndum, quibus hæc competat actio, & sic competit creditori; cui bona sunt hypothecata. Ut dicto §. item seruiana vers. item quasi seruiana instit. de actio.

Item competit hæredibus

alibus creditoris, vt l. 1. C. si unus ex pluribus hered. creditoris, vel debitoris: sed hoc non procedit in tacita, quæ ex privilegio conceditur mulieribus pro dote vt per Megal. in prompt. tom. 1. ver. creditor num. 7. ver. hac autem.

Competit etiam cessionario, vel emptori pignoris, & hypothecæ iuxta totum titulum ff. & C. de hered. vel actioni. vendita. Bart. & Glos. in l. si pignus ff. sam. hercis.

Insuper competit creditori, cui primus debitor obligavit suum nomen debitoris, iuxta l. nomen cap. queres. pign. obligari possit, vel cui pignus pignori dedit vt in l. grege §. cū pignori. ff. de pignor. & tot. tit. C. si pignus pignori datur. ff. & c. ut in casibus hypothecæ eff. utilis p. ut directio principalis competebat. Qui agere volentes presentent libellum sequentis formæ.

3 In Regia Audiencia exponit N. qualiter annis præteritis mutuavit N. ducatos centum, quos cum iuramento restituere promisit infra sex menses, pro quibus obligavit, & hypothecavit omnia sua bona stabilia cum clausulis exequutivis in ampla, & valida forma, mediante instrumento manu publici, & regij Notarij stipulato: Verum quia dictus N. præteritis mensibus ab hac vita discessit, nõ relictus sibi dictis ducatis centum, & ad presens N. indebite tenet, & possidet infrascriptam domum, quæ erat in bonis, & de bonis tempore dictæ obligationis prædicti quon. debitoris, & dictus possessor pluries requisitus pro solutione dictorum ducatorum ceteris illis solvere recusavit, quare recurrit ad eandem Regiam Audiencia petens constituo de præ-

K 2 di-

dictis taliter, quod sufficiat comparentē ipsum immitti in corporalem possessionem dictæ domus per eum retinendā pro dicta summa donec, & quousque fuerit sibi integre satisfactum, vnā cum expensis liquidandis, & in præmissis omnibus iuris, & iustitię cōplementū ministrari nō se astringens &c. deducens &c. isto, & omni modo meliori.

Et actor agens actione prædicta in termino ordinario in processu causę dādo, infra scripta articulando procuret probare.

Primò mutuas se debitori summam pecunię in libello contentam pro qua obligauit omnia sua bona stab. mediante publico instrumento cum clausulis exequutiuis in ampla forma, quod exhibeatur.

Secundò, quod dictus debitor ab hac vita di-

scessit non satisfacto debito prædicto.

Tertiò, quod tempore obligationis domus posita in tali cōuiciniò, iuxta tales fines, erat in bonis, & de bonis prædicti quon. debitoris, qui donec vixit illam habuit in pleno domin. & possessione, percipiendo vti verus dominus pensiones domus prædictæ in actis deductæ.

Quartò, quod articulata domus ad præsens licet indebite possidetur per N. conuentum.

4 Restat modo videndū, ne discedam ab ordine proposito, & breuiter, cum sit materia ab alijs vniuersaliter facta, & doctoribus magnæ auctoritatis, contra quos dicta actio derur, & qua requirātur, vt ea agi possit, & sic scias, quod trās sit in quemcumque possessorem, cum sit onus reale, *Mastr. decis. 171. num. 10.* & tam pro tacta,

ta, quam pro expressa hypothecaria cōtra tertium datur possessorem; *Idem Masstril. decis. 118. num. 1.* secus si res non fuerit in dominio obligantis, *Idem dccif. 150. num. 22. & 23.* & ut hypothecaria agi possit, quinque necessaria sunt.

Primò requiritur, ut res ipsa ad quam agendum est fuerit, & sit obligata, vel hominis conventionione, vel legis provisione, *ut in l. contrahitur, & l. res hypothec. ff. de pignor. & C. in quibus causis pignus tacite contrahatur per totum.*

Secundò, quod debitor sit in mora solvendi debitum, *ut l. debitor C. de pignor.* quia non licet creditori agere ante diē solutioni destinatam.

Tertiò, quod debitū sit verum: nam cessante debito, cessat actio *l. solutum, & ibi Glos. ff. de pignorat. actio.*

Quartò, quod is, cō-

tra quem agitur, rē obligatā possideat *l. pignor. & ibi Glos. C. de pignor.*

Quintò, quod res ipsa tempore obligationis, vel post fuerit in bonis debitoris *l. fin. C. quae res pignori obligari possunt, & l. 1. C. de pignor.*

5 Verum est, quod hypotheca generalis minus afficit rem, quam specialis: nam per specialem cōstituitur plus iuris creditori, quam per generalē. *Nicosant. de pignor. par. 2. mem. 1. num. 10.* & hypotheca in contractibus puris oritur à die obligationis contractæ. *idem Nicos. in dicto tract. par. 8. mem. 3. num. 5.* ubi cōnumerat casus, in quibus oritur actio prædicta, & distincte ponit probanda contra quemcūque possessorem *num. 6. & sequent.*

Nota tamen, quod hypotheca dotis retrahitur ad tempus promissionis in capitulis mat-

tri-

rimonialibus *Nicos. de pignor. 4. mem. 2. par. nu. 77. & sequent. & Franch. decis. 667. ac Megal. post Doctores, quos citat in to. 1. Prompt. ver. creditor num. 7.* sequitur dubium an mulier pro dote habens tacitam hypothecam anteriorem præferatur habēribus expressam posteriorem, & e cōuerso, vide eundem *Nicos. loco citat. num. 98. & sequent. & Megal. in loco citato necnon text. l. affiduis C. qui potiores in pignor. habeantur, vide etiā Auth. de equalitate dotis in §. his consequens, & ibi Angel. & Specul. in tit. de obligat. & solut. num. 45. vers. quid si vendidi fundum, & inuenies text. l. licet cap. qui potiores in pignor. habeantur non habere locum contra mulierem, agentē pro dote.*

Est etiā notandum, quod hypotheca legatorum oritur à die purificatæ conditionis *Brog.*

Cauat. in suo tract. de tut. & curat. in tit. de usufructu mulieri relicto num. 72. fol. mibi 238. & Nicos. in citat. tract. 5. par. mem. 1. num. 12. & sequ. & hypotheca prædicta non datur contra hæredes insoludum: sed prærata. *idem Nicos. 2. part. mem. 4. num. 160. 3. limit. & idem Cauat. loco citat. num. 15.* in alijs vero casibus hypothecaria agi potest cōtra quemcumque possessorem insoludum. *idem Brogn. citat. loco num. 209. ex text. & Glos. Mulier. ff. qui potiores in pignore hab.*

Insuper nota, quod hypotheca, acquisita à primo creditore post secundum non præfertur secundo. *text. est in l. creditor §. si primus ff. qui potiores in pignor. habeantur, ex quo hypotheca non retrotrahitur in præiudicium alterius. Massril. decis. 26.* ubi inuenies ad partes text. prædictū declaratū.

Vlti-

Vltimo loco notandū est, quod hypothecaria actio oritur dum aliquis debitorem se constituit alicui creditori in aliqua summa per contractum iuratum, & obligat omnia bona sua, vt probatur ex l. creditoris C. de pignor. ex tot. tit. ff. eiusdē, & l. finat. ff. de acquiren. possession.

- 6 Quādo vero hæc actio intentatur contra tertium possidentem bona hypothecata per dictum debitorem in dicto cōtractu, qui habet causam ab eodemmet debitore per emptionem dictorū bonorum per eum factā est interuersa possessio civilis, quæ per constitutum fuit translata per dictum debitore in personam dicti creditoris, & ad hanc recuperandā sibi datur remediū l. fin. C. de acquir. posses.
- Sed si prædicta hypothecaria actio intentatur contra tertium non

habentē causam ab eodem debitore. requiritur necessariò in hoc casu, quod actor probet dominium; nec sufficit tantum probare possessionē debitoris, vt per DD. in l. cum res C. si alienares pignori data sit, & in l. cū res C. de probat. hanc distinctionem affert Regens Rouit. super pragmat. unica in tit. de assist. num. 27. & sequent. & Nicof. in suo tract. par. 8. 3. memb. nu. 11. qui fortius voluit debere probari dominium principalis debitoris bonorum per eum hypothecatorum, etiam quādo agitur contra tertium possessorem: sed sequēda est opinio dicti regētis Rouiti, vti in practica magis recepta, & sic quādo agitur cōtra tertium debet expresse dominium probari; quādo vero contra principale debitorem sufficit illius dominium tantum allegare, & possessionē probare,

bare, ex doctrina *Bart. in l. rem alienam num. 6. ff. de pigno. actio. refert Afflicti. ante eum in decis. 383. num. 2. & 7.* qui tenet sufficere probare, bona fuisse in bonis, & de bonis debitoris tempore obligationis, vel postea quando agitur hypothecaria contra tertium, & ita semper fuisse iudicatum in Sacro Regio Consilio, quæ decisio est omnino sequenda.

Hypothecaria actio est in rem scripta *l. pignor. ff. de pignor. & cum sit ius reale transit in tertium, sine cessione ex Bart. l. si tertius §. si prius ff. de aqua pluuiali arcenda relata per Afflicti. decis. 8. num. 3.*

Et quādo creditor in suo instrumento habet hypothecata bona à suo debitore cum clausulis constituti, & præcarij, tunc sufficeret probare bona fuisse in bonis, & de bonis debitoris: sed quando tales clausulæ

appositæ non sunt, tunc debitoris dominiū erit probandum, ut concludit, & distinguit *Vrsill. in add. ad Afflicti. citat. decis. 383. num. 1. & sequent.*

7. Ideo notādū est, quod agens hypothecaria actione contra tertium possessorem obtinere non potest, nisi prius egerit contra principalē debitorem sibi obligantem bona, vel eius heredem *ex text. Auth. hodie. C. de pignor. Nicos. par. 8. num. 9. & 10.* & talem esse communē opinionem refert *Anton. Gabr. in suo tract. comm. conclus. conclus. 1. num. 21. tit. de fideiuss. Roland. a Valle. cōf. 9. num. 5. lib. 1.* Quæ excussio contra principalē debitorem, seu eius heredem requiritur, etiam quod, quis ageret tali actione hypothecaria, ex causa dotis, ut per eundem *Rolandum a Valle. cōf. 86. num. 22. & 23. libr. 2.*

Ad-

Aduertendum tamen est, quod excussio non est necessaria quādo debitor obligauit omnia bona sua creditori, quæ constituit se tenere nomine creditoris sui possidere, vt per *Menoch. in tract. de recuper. posses. remed. 4. numer. 28. & sequent.*

Prout sciendum est, excussionem necessariā non esse, quando agitur hypothecaria pro consequutione crediti contra nomē debitoris exequutum à creditore pro suo credito, ex *l. nomen. C. quares pignor. obligari possit. vide Thesaur. decis. 51.*

Nec prætermittendū est videre an aditione hæreditatis hypothecaria actio extingatur *Nicosant. in citat. tract. 1. mem. 5. partis num. 53.* indubitanter tenet, quod non, & sequentibus numeris ponit diffuse fallentias relatas etiam per *Vrs. ad*

Aff. decis. 8. quo casu vide etiam *Mastr. par. 1. decis. 57. & Franch. decis. 80. num. 5. & 21.* & quibus alijs modis hypotheca tollitur, refert idē *Nicosant. 2. mem. 6. par. num. 4. & sequent.*

Vide etiam *Ioannem Petrum Surd. decis. 266. num. 2.* vbi inuenies decisum an hypotheca extinguatur si res creditori insolūtū data per aliū euincatur, & cū distinctione, vide etiam *Aff. decis. 8. & decis. 237. & Franch. decis. 250.* refert fuisse decisū, quod quāuis per dationem insolūtū hypotheca primi creditoris extingatur, tamē oritur alia, quasi hypotheca per quā tuetur aduersus secundū num. 5.

- 9 Effectus enim huius hypothecariæ actionis est, vt res creditori obligata relaxetur loco pignoris tantū tenenda, vt in *l. si cū venditor in prin. ff. de euictio. & in l. fundus S. L. cre.*

creditor ff. de pignor. l. 1. diu possidenda, donec fuerit sibi integre de debito satisfactū vel in pecunia vel per cōputationem fructuū, ex pignore acceptorum, qui habeant extinguere debitum *ut l. 1. ff. de pignor. & l. fin. C. de distrāctione pignorū.* verū tamen si debitor fuerit in mora soluendi debitum ad diem statutum in instrumēto, vel in alio casu, in quo mora cōtrahitur, *ut in l. mora ff. de usuris, & in l. magna C. de contrahēda, & committēda stipulatione, & ex l. si ex legati causa de verb. obligat. cum similibus,* tūc poterit cōpensare creditor suum interesse, cum fructibus perceptis.

- 10 Tamen aduertendum est, quod regulariter quilibet possessor, & hypothecaria conuentus potest debitum offerre, & soluendo rem ipsam retinere, & creditore ex-

cludere, ut habetur in *l. Paulus C. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, & l. si fundus S. in venditione ff. de pignor.* Et an si possessor non offert pecuniam, sed alia bona mobilia, vel stabilia admittatur. & dic, quod non, si debitum est in pecunia, ut probatur in *l. 1. rem S. fin. cum l. sequ. ff. de pignorat. actio. & in l. ut si liberatur S. 1. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur,* eo maxime si contractus est vallatus iuramento, nā aliud pro alio, inuito creditore solui non debet. *l. eleganter ff. de pignorat. actio.*

Et quatenus creditor obtineret rem hypothecam in pignus sibi restitui, donec pecunia ei debita soluatur: dūmodo prius possessori meliorationes soluat, quatenus ipsa res facta sit pretiosior, si creditor meliorationum extimationem soluere recusat, tunc

tunc debitor tenetur ad
extimationē rei actneto
statu. in quo prius erat,
& melioramenta debē-
tur iuxta distinctionē tex.
l. in fundo ff. de rei uendis.
& compensantur cum
fructibus post litem cō-
testatā perceptis à pos-
sessore cū de antea per-
ceptis potuit, uti verus
rei dominus percipere.
*ex Glas. communiter rece-
pta in l. emptor ff. de rei-
uendicat. Vinc. Franch. de-
cision. 112. & Couarru.
Variarum resolutio. lib. 1.
cap. 3. tit. de meliorat. rei
bypothec. & pignori subie-
cta num. 2. & sequent. ubi
inuenies num. 5. an cō-
demnatus ad fructus a-
ctio. reali, teneatur etiā
ad fructus perceptos ex
meliorationibus per eū
factis.*

In actione, seu iure
emphyteusis.

SUMMARIVM.

- 1 Diffinitio emphyteutici cō-
tractus, quæ sit, & qua-
nam actio pro eo detur.
- 2 Forma libelli, & articulo-
rū in iudicio prædicto.
- 3 Quæ requiratur, ut emphy-
teuta cadat à iure suo.
- 4 Reservatio assensus domi-
ni in alienatione, an li-
beret emphyteutā à ca-
ducitate, & quando do-
minus teneatur aliena-
tioni consentire.
- 5 Quando tota, vel tantum
pars rei emphyteutica
cadat in commissum,
& quid domini directi
consensus operatur.
- 6 Emphyteuta an possit rem
emphyteuticam iure qui-
sito domino alio in em-
phyteusim dare, donare,
vel obligare, & an ve-
niat in generali obliga-
tione, & quid favore
dotis.

L 2 Em.

- 7 *Emphyteuta, qui pacta nō seruauerit, an cadat à iure suo.*
- 8 *Emphyteuta per diminutionem fundi nō meliorati, quando expelli potest, & ob sterilitatem à solutione canonis excusatur, vel sit ei remissio per alium casum fortuitum.*
- 9 *Heredi ex capite ignorantiæ, an detur restitutio in integrum, & oblatio canonis emphyteutam excuset à caducitate.*
- 10 *Dominus directus recipiens canonem an videatur emphyteuta remittere caducitatem.*
- 11 *Mora purgatio, an, & quando admittatur.*
- 12 *Emphyteusi finita per generationem, an descendentibus confirmanda, & quando limitatur.*

R Elicta quæstione ab alijs determinata, & diffuse tractata, quænam differentia datur inter cōtractū emphyte-

uticū liuellariū nominatū siue cēsuale, vel locationis, & an quid simile habeant, ut per *Det. conf. 146. Paris. conf. 77. libr. 3. num. 12. Angeh. in l. 1. C. de iure emphyt. & tandem per Iulii Clarū in pract. crim. sententiarū §. emphyteusis quæst. 1. libr. 4. restat solum videnda diffinitio prædicti emphyteutici contractus, & quenam actio pro eo detur, & pprie emphyteuticus contractus dicitur, quando res immobilis sub aliquo canone ad meliorandū cōceditur *Fræch. decis. 191. nu. 12.*, & cōcessio fit per directum Dominum, alias sub alternato diceretur, ut per *Ias. in l. 1. C. de iure emphyteut.**

- 1 Et quod in actione prædicta condictio ex l. datur communis est doctorū opinio, relata per *Bart. in l. unica num. 7. ff. de condic. ex lege*, & melius per *Ias. in l. Iuris gen-*

gentium §. quinimmo de pactis num. 17. & in l. 1. C. de iure emphyt. num. 63. ratio est quia contractus emphyt. non erat de per se potens ad producendum obligationem, nisi vires accepisset à *l. Zenonis*, quæ est dictæ *l. 1. C. de iure emphyt.* meritò ex ipsa leg. & nō ex ipso cōtractu actio datur.

Vnde aduertēdū est, quod in contractu emphyteutico debet à principio concurrere certa quantitas, & de essentia scriptura requiritur ex *text. & Gloss. dictæ l. 1. C. de iur. emphyteut.* refert etiam *Clarus loco citato quest. 3. & 4.*

Et volēs actione prædicta agere libellum sequentis formæ formabit.

- 2 In Regia Audiētia &c. exponit N. qualiter infrascripta bona stabilia, subscriptis locis, & finibus designata fuerunt, & sunt exponenti reddi-

titia in annuis ducatis decem soluendis per N. emphyteutam in medietate Augusti cuiuslibet anni, vigore publici instrumenti cum pactis solitis &c. & inter cætera, quod si prædictus emphyteuta cessauerit à solutione prædicti annui canonis per annos tres cōtinuos cadat à iure suo, vnà cū melioramētis factis in cōmissum, & quod non possit purgare moram, cui expressè cum iuramento renunciavit. Et quia cessauit à prædicta solutione non solum per triennium: sed per quinquennium, & ultra, taliter, quod cecidit à iure suo in commissum. ideo exponens ipse iudicialiter, & extra declarauit, & declarat velle esse locum caducitati, & dictum emphyteutam in commissū cecidisse: vrbanius tamen agendo, recurrit ad eandem Regiam Audiētiā

entiam petēs summarie
constito de prædictis, de-
cerni bona prædicta esse
à prædicto emphyteuta
relaxanda stante decla-
ratione, & non solutio-
ne prædicta, & in illorū
possessionē auctoritate
ipsius Regiæ Audientię
exponentē immitti: nō
se astringens &c. dedu-
cēs &c. omni modo me-
liori &c.

Et pro verificatione
suz intētionis actor pro-
curet infrascripta arti-
culādō in termino pro-
bare tā in casu in supra-
dicto libello narrato,
quā in alijs duobus
sequētibus casibus, pro
quibus emphyteuta po-
test incidere in commis-
sum, & libellus à simili,
in quolibet casu formari
poterit.

*Ob non solum canonem
articuli.*

Primò, quod in anno T.
quond. N. pater arti-

culantis, concessit N. ad
emphyteusim bona in
calce libelli descripta,
loco, & finibus designa-
ta, pro quibus dictus em-
phyteuta solvere promi-
ssi annum canonem du-
catorū decem, pacto ex-
presso, quod si per trien-
nium cessauerit à solu-
tione, cadat à iure suo
prout latius in dicto in-
strumento cuncessionis,
manu publici, & regij
Notarij stipulato, quod
exibetur.

Secundò, quod dictus
emphyteuta non solum
cessavit à dicta solutio-
ne per trienniū: sed per
quinquennium, & ultra;
taliter, quod factus est
casus caducitatis, quod
inducitur nisi aliud in-
contrarium per emphy-
teutam probetur.

Tertiò, quod articu-
lans fuit, & est hæres vni-
uersalis, & particularis
dicti quon. sui par. me-
diante decreto præam-
buli, quod exhibetur.

Quar-

Quartò, quod bona prædicta possidetur per conuentum, & pro causa prædicta ad comparatorem spectant.

Ob alienationem irrequisito domino.

Imprimis articuletur qualiter N. in anno &c. concessit N. ad emphyteusim quoddam petium terræ situm, & positum &c. ut in eo plantaret vineam, & arbores fructiferas, & solueret annum canonem ducatorum duorum mediante publico instrumento manu publici Notarij stipulato, quod producit.

Itē articuletur, quod dictus N. non solum, non plantauit vineam prædictam, & arbores: sed petium prædictum terræ alienauit, in N. irrequisito ipso domino directo, & sine eius assensu, & consensu.

Itē, quod petium præ-

dictum terræ ad præsens possidetur per N. in quē fuit facta illius alienatio per dictum N. cui ipse dominus directus concesserat ad dictum annum censum emphyteuticum.

Ob deteriorationem.

Imprimis, quod N. concessit N. talem fundum, situm in loco &c. iuxta &c. ad annum canonē emphyteuticum ducatorum trium soluendorum anno quolibet mediante publico instrumento.

Item, quod dictus N. in dicto instrumento promisit, & se obligauit per pactum expressum, dictum fundum meliorare, & cultiuare quolibet anno, & arbores plantare in locum demortuarum, ita ut ex eis percipi potuisset fructus annui pactum prædictum non obseruauit.

Item, quod dictus N. emphyteuta non solum, non cultiuauit arbores
exi-

existentes in dicto fundo
tempore concessionis: sed
nec in locum demortua-
rum arborum alias sup-
plantavit, & ob id dictus
fundus culpa, & negli-
gentia dicti N. euasit ste-
rilis, & infructiferus.

Itē, quod ob sui culpā
incidit in commissum, &
factus est locus caduci-
tatis, & dictus N. tene-
tur ad omnia damna, &
interesse.

Item, quod si dictus
N. emphyteuta melio-
rasset dictum fundum, &
illum cultiuasset, & ar-
bores supplantasset in
locum demortuarum ser-
uata forma pacti, initi in
dicto instrumēto perci-
pi potuissent quolibet
anno fructus valoris du-
catorum sex, ad quos di-
ctus N. debet condem-
nari.

Item, quod dictus fun-
dus ad præsens posside-
tur per dictum N.

3. Verissima conclusio est,
quod emphyteuta tene-

tur soluere directo do-
mino canonem, siue pē-
sionē illi debitā, & pro-
missam, alias cadit à to-
to iure suo, quod habet
in ipsa re sibi in emphy-
teusim concessa, & si sit
ēphyteuta priuat⁹ quod
cesset per triennium re-
quiritur, si vero Ecclesię
per biennium *ex text. l. 2.
C. de iur. emphyteut. & ibi
Glos. Thesaur. decis. 179.
Bald. in dicta l. 2. num. 1.
Megal. in 2. 2. lib. 2. ca. 9.
num. 20. & deuoluitur
ipsa res cum omnibus
meliorationibus, prout
refert Franch. decis. 191.
qui etiā affert casus hoc
impediētes, & vide etiā
Megal. in dicto cap. 994.
& quod hæc conclusio
habeat etiam locum cō-
tra minores probat Det.
in Auth. qui re C. de Sacr.
Eccles. num. 13.*

Vnde notandum est,
quod ex tribus causis,
potest emphyteuta ca-
dere à iure suo. Prima
est, quod cesset, ut supra
à solu-

à solutione canonis; secunda, quòd res emphyteutica deterioretur. 3. quòd alienetur irrequisito domino directo *Cesal. consil. 139. numer. 15. lib. 1. l. 3. C. de iur. emphyt. & l. qui rem C. de Sacros. Eccl.* Et de iure addenda quartam, quæ est si emphyteuta privati per triennium, & Ecclesiæ per biennium apochas publicarum functionum solutarum domino non præstiterit, ut in *l. 2. C. de iur. emphyt. & in cap. potuit de loc. & per Megal. in dicto cap. 9. quest. 5.*

Restat successiue videndum, an ut esset locus caducitati requiratur directi dominij declaratio, & quod iudicis sententia sublequatur, & dic, quod declaratio est necessaria, ut per *Bart. in l. 2. num. 2. de iure emphyt. tenentem non habere locum nisi domino volente, & sic declaratio requiratur, quem sequun-*

tur cõmuniter Doctores refert *Curt. Junior consil. 136. Affl. decis. 174. nu. 2.* Et quamvis nonnulli teneant, quod de iure sententia non requireretur, ut etiã per *Dec. consil. 146. tãdem concludit, quod securius est, ut iudicis auctoritas adhibeatur, & ita seruari affirmat. Guid. Papa quest. 107. & Mastr. par. 2. decis. 193. numer. 11. 23. 24. & sequent.*

- 4 Dictũ fuit supra, quod alienatio rei emphyteuticæ irrequisito domino, est de iure prohibita, & taliter, quod facit esse locum caducitati, & emphyteuta cadit à toto iure suo, *text. est exp. in l. fin. C. de iure emphyteut. Gram. decis. 177. num. 2. Capyc. decis. 155. num. 7. & Affl. decis. 191. & ibi Vrls. Megal. in dicto cap. 9. num. 47. secus si alienatio fuit necessaria per notata per eundem Affl. loco citat. quod si in in-*

M stru-

strumento fuerit appo-
 sita clausula saluo semper,
 & reseruato iure, seu as-
 sensu domini directi, &
 non aliter, nec alio mo-
 do, vigore talis clausulæ
 salutaris, alienans possit
 suo iure priuari, & tenea-
 tur in commissū inci-
 disse, vide eundē *Gram.*
in allegata decis. numer. 3.
Ludou. Perus. decis. 101.
num. 14. & Franch. decis.
267. Megalius in dicto c.
9. num. 65. Et vide eun-
dem ibidem à num. 51.
vsque ad num. 69. vbi
13. enumerat casus, in
quibus licita est aliena-
tio irrequisito domino.

Debet consequenter
 videri an dominus te-
 neatur consentire quo-
 tiescunque emphyteuta
 alienat rem emphyteu-
 ticam, & dic quod sic,
 quoties alienatio fuerit
 facta in personam licitā,
Mant. Surd. decis. 344.
nu. 54. Masfr. 1. part. dec.
55. num. 9. & Gram. dec.
49. in fine. Et quæ sint

personæ in quibus alie-
 nare nō licet, tradit *Me-*
galius in dicto cap. 9. nu.
83.

5 Si vero emphyteuta
 partem rei emphyteuti-
 cæ alienauit domino ir-
 requisito, an tota res, vel
 ipsa pars alienata cadat
 tantum; partem aliena-
 tam in commissum inci-
 dere, tenet *Gramm. decis.*
49. vide etiam Masfr. 2.
part. decis. 199. numer. 8.
Megal. in dicto cap. 9. nu.
71. Pone, quod emphy-
teuta plures reliquit hæ-
redes, vnus illorum sol-
uit partem suā, alius ve-
ro non, dubitari contin-
git, num res emphyteu-
tica tota cadit in com-
missum, vel solummodo
in partem non soluentē,
& quod tota cadat cō-
munis est opinio, relata
per Afflic. decis. 153. nisi
tamen in diuisione con-
curreret domini cōsen-
sus, & per consequens
emphyteuta primus per
consensum præstitū. se-
cun-

eundem, an liberetur, vide eundem *Affl. dccif. 112. num. fin.*

- 6 Item nota an secundus emphyteuta volēs alienare rem emphyteuticā debet requirere primū emphyteutā, vel dominum directum, vide *Ricium consil. 268. num. 15.* & si voluerit alteri in emphyteusim dare irrequisito domino, non potest, cum sit species alienationis *Ias. in l. fin. C. de iure emphyt.*

Quid si voluerit ius suum alteri donare, vel legare, & quæ requirantur, notat *Clar in §. emphyt. quæst. 15.* & an possit constituere seruitutem. vide eundem quæst. 21. & quid erit in legato ecclesiæ facto, vide *Perus. Ludouic. decisio. 128. numer. 12.*

Potest enim emphyteuta emphyteutica bona obligare sine tamen domini consensu, vt per *Glos. in l. fin. C. de iure em-*

phyt. vers. vendere, & in verb. item pignorare: sed non per hoc veniunt in generali obligatione sed de eis expressa, & specialis mentio fieri debet, & sic fuisse iudicatum refert *Surdus decisio. 160.* quod limitat fauore dotis num. 3.

Prout etiam obligari possunt emphyteutica ecclesiastica, sine aliqua iuris solemnitate, quia per talem obligationem nullum fit Ecclesiæ præiudicium, vt per *Salicet. in l. fin. num. 6. C. de iure emphyt.* licet regulariter in alienatione bonorum Ecclesiæ solēnitates requirantur, vt in *Clem. tina Ambitiose de rebus Ecclesia non alienan.*

Vxor vero pro recuperatione suarum dotiū potest agere super bonis emphyteuticis, vt per *Bart. Bald. Cast. & alios in l. si const. in. ff. solut. matr.* Corbulus de causa priuat. ob alienationem

M 2 limi-

limitation. 3. per totum

- 7 Emphyteuta vero, qui pacta per eum promissa non seruauerit, an cadat à iure suo, & tenet quod sic, *Ferrar. in caut. 20. ex text. l. 2. C. de iur. emphyt.* ratio est, quia in contractu emphyt. pacta multū operantur. *Berous consil. 207. num. 5. lib. 1. Perus. decis. 128. num. 8. late Corbul. in suo tractatu de iur. emphyt. tit. de priuat. ob pacta non seruata: sed verior, & communis opinio est, quod non cōmixtatur caducitas, ob pacta non seruata, & vt æqua opinio est sequēda, vt refert *Surd. decis. 180. num. 12.**

- 8 Consequenter secūdū ordinem propositū tractandum est, an emphyteuta, cui ab Ecclesia fuerit concessus aliquis fundus, cum aliquo annuo canone ad meliorandum, & non meliorauerit: sed deteriorauerit, poterit expelli, cum

cecidert à iure suo, *ex text. Auth. qui rem C. de sacro. Eccles.* Et quamuis text. de solo emphyteuta Ecclesię loquatur, idē est dicendū de emphyteuta priuati, vt post *Doctores*, quos citat, tenet *Megal. in dicto cap. 9. nu. 35.* & testatur de comuni, & deterioratio tunc dicitur, quando ab eo statu, in quo erat fundus apparet diminutus, quo casu expelli potest. *Ias. in l. 2. num. 48. C. de iure emphyt. & Ludouic. Perus. decis. 22. num. 3. & per totum. & vide Megalium in dicto cap. 9. nu. 37. & 38.*

Est notandum, quod tria requiruntur ad hoc, vt emphyteuta possit expelli à fundo propter deteriorationem, primò quod deterioratio sit notabilis, & iudicis arbitrio relinquitur. secūdò, quod deterioratio sit ad perpetuā deteriorationem fundi. tertio, quod dolo

dolo malolata, velleui culpa emphyteutæ fuerit facta, *Ias. in dicta l. 2. C. de iur. emphyt. num. 98. & Perus. decis. 94. num. 9. & sequen. Megal. in dicto cap. 9. num. 36.*

Nota tamē, quod hæc conclusio non habet locum, quando deterioratio esset in vinea, quia si vinea non potaretur, vel per longum tempus non cultiuaretur, desiccaretur, vt refert *Ias. in citat. l. 2. num. 98. & Perus. in citat. decis. 22. num. 23.* Emphyteuta vero, qui non possidet, ad solutionem canonis non tenetur, *Abb. cons. 74. Paul. de Castr. cōf. 105. vol. 2. Par. cons. 108. num. 42. lib. 1.*

Notandum tamē hoc non omittam, quod emphyteuta tenetur reficere domum dirutam, vt probat *Ioseph. Ludouicus in conclus. 12. in tit. de emphyt. & in decis. 24. num. 8. & 9. Megal. in dict. ca. 9. num. 19. & idem dicit*

de vinea desiccata, & oliueto exusto.

Insuper emphyteuta non excusatur à solutione annui canonis, licet fundus fuerit à flumine corrosus, vel in partem perierit, ita communi testatur *Ioseph. Lud. in cit. conclus. 12. & Ias. in l. 2. num. 77. C. de iure emphyt. Abbas in cap. potuit num. 16. de locato, & conducto, Megal. in dicto cap. 9. num. 15. & 16.*

Nec etiam excusatur à solutione census si domus fuerit diruta dummodo remaneat area, ex *Imol. in cap. potuit extra locati Megal. in dicto ca. 9. num. 18. & tenetur reficere domū, & similia.* Nec excusatur quando res in totum non periit, etiam, quod annuus census corresponderet fructibus, vt probat idem *Ludouic. loco citato*, nam & si quando pensio correspondet fructibus iudicetur tamquam locatio;

tio, tamen quia res emphyteutica integra remanet, pētio tota debetur, vt post *Cynum*, *Bald.* *Bart.* & alios communiter, dicit *Megal.* in dicto cap. 9. num. 17. Immo, quòd quicquid sit de rigore iuris, de consuetudine non solet fieri remissio propter sterilitatē istis conductoribus ad lōgum tempus, licet pētio corresponsdeat fructibus, vt commune dixit idem *Ludouicus* loco citato; *Costa* in suis memorialibus in verb. conductor, & vers. emphyt. & *Clar.* in §. emphyt. quest. 8.

Sed si forte alicubi ex consuetudine, aut statuto facienda sit remissio, quæ debeat esse sterilitas, vt possit fieri remissio emphyteutæ soluenti annum canonem fructibus correspondētem refert *Couarr. practicarū quest. cap. 3.* & *Menoch. de arbitrar. iudicium casu* 78. *Neuiz. consil. 90. Ro.*

lib. 1 Vall. in consil. 86. lib. 3. Nouar. in praxi elect. & variat. fori quest. 13. num. 15. cum sequen. sect. 3. in ultima impressione.

Sed communis, & veterior opinio, est relata p eundem *Ludouic.* loco cit. quòd ad hoc, vt fiat remissio annui canonis, propter sterilitatem requiritur læsio vltra dimidiam, & quòd talis emphyteuta non percipiat fructus ex fundo ascendentes ad soluendā medietatem annui canonis secus tamen esset, vt non fiat remissio, quando sterilitas cōtingeret ex culpa emphyteutæ, qui non cultiuauerit fundum ex *Gloss. probatur in verb. remissio l. si vero §. cū quidam ff. locati, & ex Rolam. à Vall. in consil. 86. lib. 1.*

Nec etiā talis remissio fieret quādo in contractu emphyteutico, idem, cui fuit facta concessio fundi ad annum canonē renūciaffet em-

ni

ni legum auxilio susci-
piendo in se omnes ca-
sus fortuitus, ex *Alber. in*
l. item queritur §. exercitiū
ff. locati, & in l. licet C. lo-
cati Capyc. decis. 87. num.
8. & Perus. decis. 106.
num. 32.

Et tādē nota, quod
emphyteuta non libe-
ratur à solutione annui
canonis, nisi re in totum
perempta, *Clar. in §. em-*
phyt. quest. 8. Ias. int. 1. C.
de iure emphyt. num. 77.
Et quamvis ei ex causa
sterilitatis non detur re-
missio in casibus supra
notatis, quid ex causa
belli per notata p *Nat-*
tam conf. 49. num. 12. &
conf. 194. num. 5. & dic,
quia tempore sterilita-
tis emphyteuta non de-
finit possidere licet mo-
dicos percipiendo fru-
ctus: tempore vero bel-
li non potest, nec ad cul-
turam bonorum, nec ad
fructuum collectionem
accedere; ideo detur re-
missio, tenet *Bart. in l. 1.*

in fine C. de iur. emphyteut.
Abb. in cap. fin. propter ste-
rilitatem num. 3. de locato,
& in cap. potuit nam. 17.
eiusdem tit. & numer. 18.
distinguit opinionem
Bart.

9. Prosequendo materiā
cōclusionis superius fa-
ctæ scilicet, quod em-
phyteuta cessans à solu-
tione canonis cadit à iu-
re suo, quæro numquid
locum habeat in alium
qui successit in ius alte-
rius, & ignoravit re esse
emphyteuticam, & dic,
quod de rigore iuris ea-
dem militat ratio: secus
vero de equitate ex quo
hæredi ex capite proba-
bilis ignoratiæ datur re-
stitutio in integrum ob
canonem non solutum
ex clausula generali si
qua mihi iusta causa, ex
Glos. in l. 2. in verb. Et se-
cundum legem C. de iure
emphyt. quam sequuntur
communiter Doctores,
vt per *Dec. conf. 58. in fin.*
Et legitimū impedimē-
tum,

tum, & iustā causam excusare tenet post Doctores, quos citat *Megal. in dicto cap. 9. nu. 31.*

Sed pone, quod iuxta notata in verb. fin. præcitæ glos. in verb. & secundū legem, emphyteuta non soluerit canonem: sed tantum domino directo obtulit, an talis verbalis oblatio sufficiat ad euitandam penā caducitatis, ex dicta glos. habetur, quod sic, ex notat. etiam per *Salicet. in d. l. 2. in fin. verb. & Soccin. consil. 118. in fine etiā verbi lib. 4.* quod intellige, quod oblatio fiat loco, & tempore cōgruo, & sit realiter, non tantum verbo, nam ubi opus est factio, verba nō sufficiunt; nā vt emphyteuta consequatur plenariam liberationem requiritur non tantum oblatio, sed consignatio, vel saltim depositio, vt refert *Ias. in l. 2. de iur. emphyt. & opinio Soccin.*

loco citato posset intelligi, quādo dominus canonem recipere recusa-uerit, & tunc verbalis oblatio sufficeret ad euitādā penam caducitatis: secus in alio casu.

10 Insurgit hic alia questio, an dominus directus, qui post incursum caducitatem recepit ab emphyteuta canonem, cēseatur illi penam caducitatis remisisse. *Bart. in l. 2. C. de iur. emphyt. nu. 8.* distinguit sic, aut recepit tantū canones debitos ante commissam caducitatem, & non cēsetur remisisse, aut etiam postea, & sic de futuro, & cum expressa protestatione, neque intelligitur remissa, quamvis *Clarus in §. emphyteusis quest. 10. num. 1.* reprobat hāc Bartoli opinionem, & ibi allegat DD. adducendo, quod dicta protestatio esset contraria factio; vide *Megalium in dicto cap. 9. nu. 24.* Et quid

quid si solutio fuerit facta procuratori decidit,
Afflic. decis. 129. num. 9.
 & 10.

11. Necessarie restat videndum, an moræ purgatio admittatur in contractibus emphyteuticis, quando emphyteuta destitit à solutione canonis per debitum temporis spatium, & scias, quod de æquitate canonica admittitur ex cap. potuit de locato, quod in practica, ex frequenti obseruantia subsequuta admittitur in omnibus tribunaliis ex *text. l. si insulam ff. de verb. obligat.* & ibi *Gloss. & Doctores omnes*, & infra quantum temporis spatium admittatur moræ purgatio, & quod iudicis arbitrio remittatur refert, & latissime probat *Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 7.* vbi relatis latissime pluribus Doctorum opinionibus, & distinctionibus arbitratitur tamē iste iudex,

per quod spatium temporis debet admitti ista moræ purgatio; considerata tamē qualitate rei, & personæ. vide etiam *Ludouic. Perus. decis. 90.* per totam, & eundē *Menoch. incit. casu 7. nu. 14.* necnō, & *Guid. Pap. questione 123. Carau. in ritu 173. num. 1.* vbi, quod de æquitate etiam vigore instrumenti via ritus debitor admittitur ad purgationē moræ comparando cum pæcunia cū sacculo parato tertijs de cursis, *Tbesaur. decis. 77.* & ibi addendo *Gasp. filius Gramm. in decis. 95. Affl. in decis. 134. & in decis. 174.* & ibi *Vrsill. Ann. singulari 350.* & ita practicatur, & pluries iudicatum vidi in Regia Audientia.

12. Pro complemento huius tractatus restat tantum videndum, & notandum, quod si emphyteusis sit finita per generationem descendantium,

N pos-

possunt descēdentes ex linea illā petere, sibi cōfirmari, & si eis non confirmetur, possunt appellare, ut cōmunem dixit, *Antonius Gabriel in suis communibus conclusionibus conclus. 1. in titulo de emphyteusi*, qui plures limitat casus, & inter alias limitationes, quādo Ecclesia cōcessisset aliquē fundū ad emphyteusim, quia finita linea eorum, quibus fuit facta cōcessio teneatur illā de nouo confirmare, & renouare descendenti ex linea iā finita; limitat, etiam quando dominus directus vellet pro se retinere fundū ad emphyteusim concessum.

Item limitat, quando petēs confirmationem, & renouationem esset tantum ex linea descēdenti, sed non ex transversal.

Prout etiam limitat, quando fœmina, quæ peteret renouationem, &

confirmationē, licet esset de descēdentibus, & esset exclusa per statutū, quod extant. masculis, fœmina non succederet in hoc regno per constitutionem in aliquibus; nam hoc casu nō admitteretur; vide etiam *Couarr. variarum resolut. lib. 2. cap. 18. limitantē*, quādo emphyteusis ad filios hæredes tantū pertineat, & non ad alios, & tradit interpretationem *text. in cap. 1. an Agnati, vel filius in feudo constituto*; videri etiā potest, *Megalius in dicto cap. 9. num. 117.*

In actione iuris congrui, sanguinis, & aliarum consuetudinum fidelissimę Ciuitatis Catanzarij.

Iuris congrui materia defumitur, ex text, con-

constit. Regni Sancimus de iure probomissos, quam commentati fuerūt plures Doctores Regnicolæ, & exteri, primus omnium *Affl. Baldassar, Benedel. & alij*, quæ constitutio in toto hoc regno viget, & extat in viridi obseruantia, & licet sit vaga, & per hoc spuria, & non inter alias regni constitutiones inserta, ratio tamen est, quia fuit vltimo loco condita à Federico Imperatore, & ob id non inter alias: sed inter capitula regni posita, & commentata à dictis Doctoribus ma-

gnæ auctoritatis; fuit et, & est prædicta constitutio authentica, notoria, & generalis, eamq; omnes Doctores allegant; in foro practicabilis, & perutilis, *lex vniuersalis*, nec est opus eam probare, & in hac nobili, & fidelissima vrbe Catanzarij maximè viget, & super eam quotidie iudicatur; contra quam constitutionem reperitur in ipsa Ciuitate fauore tantum exterorum, & de nouo venientium ad eam habitandum, introducta sequēs consuetudo, cuius text. est.

Exterorum . Consuetudo . Prima .

Item si quis aduena, & exterus veniat cum familia ad habitandum in dicta Ciuitate, & sibi emit domum, seu perpetuò conduxit, vel ad emphyteusim acquisiuit, ad hoc, vt Ciuitas augeatur habitantibus, non teneatur relaxare domum vicino, vel consanguineo, & in tali casu

N 2 pro

pro prima tantū acquisitione domus, nec ius congrui, nec sanguinis locū habeat: secus autē in alijs stabilibus.

ET quāuis primo sit iudicandum secū- dum regni constitutio- nem; postea vero secun- dum consuetudinem, vt in cōstitutione regni de nobilibus conueniendis *l. vt vniuersis, & singul.* tamen dum istæ consue- tudines sunt manu scri- ptæ, & pro iure inter ci- ues confirmatæ meritò tamquam ius nouissimū, & particulare debēt pri- us obseruari, ex *text. l. 2. C. quæ sit longa cōsuetudo*, dum etiam ex consensu expresso ciuium fuerunt factæ, & sic sunt quædā conuentiones, & pacta, vt *C. de decretis decur. lib. 10. ex text. l. si quis in con- scriben. C. de pactis*, & cō- suetudo dicitur actus practicus, & ad vnguem seruari debet, *Franch.*

decis. 487. num. 14. & cō- suetudinis eadē, est vis, quæ priuilegij, ex text. l. fin. C. noua, veltique impo- ni non posse, & tandem, quod loci consuetudo, secundum vsum sit ser- uanda, refert Don Garf. Masfril. decis. 112. num. 42. tanto magis, quod supradicta consuetudo fauore exterorum indu- cta rationabiliter fuit p- vsum populi, & actuum frequentiam acceptata, ad hoc, vt ciuitas replea- tur habitantibus, quod respicit publicum bene- ficiū, nec extenditur ad alia bona, quam pro pri- ma tantum emptione domus, vel in emphy- teusi, aut perpetuo con- ductæ, in quo enim casu seruatur, quod, & con- stitutio sancimus, & san- guinis

guinis consuetudo cessaret; respectu vero alio-

rum sequens consuetudo seruatur.

Iuris congrui. Consuetudo Secunda.

Item quando veditur, locatur, vel ad emphyteusim conceditur aliquod stabile, datur vicino, seu consanguineo ius retrahendi dictam rem stabilem iure protomisios, seu sanguinis infra annum; annus tamen incipiens à die contractus alienationis bonorum absque aliqua denuntiatione, alias elapso anno, est præscripta actio retractus, & non tenetur restituere dictam rem vicino, vel consanguineo: verum si tempore alienationis vicinus, vel consanguineus, est absens à dicta Ciuitate, annus prædictus currit à die regressus ad Ciuitatem.

I Hæc consuetudo est conformis iuri communi, tam respectu vicini, habentis ratione vicinitatis retractum, prout latè, ex constitutione sancimus disponitur, quã etiam respectu consanguinei ratione iuris sanguinis, nõ obstante, quod quo ad

hoc videatur localis, dũ etiam de iure antiquo competeat consanguineo retractus ratione iuris sanguinis, per relata per *Aff. in tract. de iur. probom. fol. 25. num. 36.* quod fuit semper in hac fidelissima Ciuitate seruatum.

2 Et quod ius prædictũ com-

competat, non solum in alienatione, sed etiam in cōcessione rei stabilis ad emphyteusim, debet intelligi in primis contrahibus, dictæ concessionis, & in alijs, quādo nō cōcurrit directus dominus, qui præfertur omnibus in emptione rei emphyteuticæ, vt refert idē *Affl. loco citato fol. 16. nu. 7. & Megal. in 2. 2. lib. 2. cap. 6. num. 256.*

- 3 Quod etiā competat in locatione, communiter approbatur, ea ratio-

ne, quia cōmoditas fructuum pro vera alienatione habetur, *Auth. hoc ius perfectum C. de sacros. Eccles. Affl. in dicto tractatu 8. notab. numer. 25. Mastrill. decisio. 4. Ricc. collect. 6. quāvis contrarium teneat Viui. dec. 506. qui loquitur de locat. ad modicū tempus, & vtcunque sit, consuetudo etiam contrarius debet ad literam observari, Vrsill. ad Affl. decis. 202. num. 3.*

Iuris sanguinis . Consuetudo Tertia .

Item si facta alienatione rei stabilis, vt supra concurrant ad retractum vicinus re, & consanguineus, præfertur, & præferri debet, excluso vicino, consanguineus, in cuius beneficium relaxetur res .

- 1 **C**oncomitatur citatā constitutionē antiquissima, & laudabilis consuetudo dicta iu-

ris sanguinis, recepta, & approbata, & semper super ea iudicātū in omnibus tribunalibus huius fide-

fidelissimæ Ciuitatis & à tempore immemorabili inducta in fauorem consanguineorum, & affiniū cum omnibus requisitis inducentibus consuetudinem, nempe per vsum populi, actuum frequē-
tiam, & tēporis diuturnitatem, & obtempta in contradictorio iudicio, vt voluerunt DD. *omnes in l. 2. C. que sit longa consuetudo, & in l. de quibus, ff. de legibus, Ojasas dec. 89. num. 45. & Mascard. de probat. conclus. 424.*

- 2 Est & tali casu aduertendum, quod numquam fuit iudicatum vsque ad quem gradū ius hoc cōpetat, vt consanguineus sit ab eo exclusus, quod cum non sit decisiū relinquitur in dispositione iuris communis, per *tex. l. commodissime ff. de liber. & possb.* & sic de iure ciuili ius prædictum cōpetit vsque ad decimū gradum consanguinitatis, ex *text. S. hactenus in-*

stitus. de graduum cognat.

- 3 Quod ius sanguinis nō competit cōsanguineis, vel affinibus, qui venditori succedere non possunt, vt pōte Monacho, qui est mortuus in mundo, vt probat *Benedel. de iure probomif. num. 54.* pro vt nec etiam consanguineo bastardo, ex relictis per *Afflic. in citat. tract. de iur. probomif. fol. 24. num. 32.* ex doctrina *Bartol. in l. fin. ff. de verb. signific.* vide limitationes apud *Megaliū in 2. 2. lib. 2. capit. 6. numer. 253. & 254.*

- 4 An autem ille, qui habet ius retrahendi rem venditam per suum consanguineum, siue affine alicui extraneo, vel vicino habenti ius congrui possit talis consanguineus, cui ius sanguinis competit illud alteri extraneo, vel proximiori cedere, & hoc casu distinguendum est, quia, aut loquimur de iure con-

congrui consanguinitatis, vel proximitatis, aut conuentionalis scilicet super pacto de retrouendo.

Primo casu ille talis, qui vult ius sanguinis cedere, potest proximiori cedere, & si cedere velit extraneo, vel proximiori, aut ius tantum sine re, vel cū re & si cū re voluerit potētiori cedere, talis cessio non valet secus personæ non potentiori, vt refert *Vincent. de Franch. decis. 242.* & ante eum *Baldas. Benedellus de iure probomif. num. 56.* qui hanc refert distinctionē, quod si consanguineus, qui voluerit cedere prædictū ius, sine re, erit solus de agnatione, & cessat causa impediendi retractū, & hoc casu poterit cedere ius sanguinis, sine re, vt per eundē *Benedell. loco citat. contrarium tamen tenet Affl. in dicto tractat. de iur. probomif.*

num. 5. fol. 67. concludēdo, quod ratio sanguinis excusat, vt cessio nō videatur facta in potentio-riorem.

- 5 Circa vero cōuentionalia, quando venditur aliqua res cum pacto de retrouendendo, & in instrumento apponitur, quod solus vēditor possit rem venditam redimere, tali casu consanguineo nō competit ius retrahendi, quia cōtractus accipit legē ex cōditione l. 1. *S. si conuenerit ff. de positi*, & maxime ratione iuramenti.

Sed in instrumēto cū pacto prædictō nō adest secundū subsequens pactum; tunc competit consanguineo ius retractus, ex relatis per eundē *Benedellum loco citato num. 56.*

- 6 Et quid si consanguineus promiserit emptori rei vēditæ ab eius consanguineo, nolle vt iure sanguinis super retractu rei

rei prædictæ, tale pactū prodest emptori, quia est reale, & transit cum ipsa re vendita, & res ipsa cū sua causa, taliter, quod cōsanguineus prædictus talem rem retrahere nō poterit, vt per eundem *Benedellum loco citat. numer. 59.*

- 7 Insuper scias, quod ius hoc non competit consanguineo, elapso anno, à die scientiæ, quo fuit vendita res, quod est inductum à dicta antiquissima consuetudine, prout non competit, si ante

venditionem cōsanguineus veniens pro iure retractus fuerit requisitus, an velit rem venditā emere, & ille respondit nolle, quo casu restat videre, an ex causa iuris sanguinis detur regressus, & possit, non obstante dicta renunciatione, & extra iudiciali declaratione peti retractus, & concludit *Benedell. in loco citat. num. 66.* ex multis Doctorum auctoritatibus dari consanguineo super re prædicta regressum.

Fidei præstitæ . Consuetudo Quarta.

ITem, quando quis constituit se liquidum debitorem alicui, & promisit sub præstatione fidei ad certam diem soluere, vel quid facere, elapso termino statuto, constituto per scripturam, vel testes ex processu informatiuo dictus debitor capiatur de persona, & carceretur, donec soluat, vel probet legitimam causam non teneri, & in vinculis causā dicat, & promissio

O sub

sub fide prædicta habeat exequutionem paratam si est liquida, tamquam obligatio penes acta stipulata, & pro pena solvantur caroleni quinque.

I V Iget, & est in viridi obseruantia in eadem Ciuitate altera antiquissima cōsuetudo dicta de la fede, qua debitores alicuius pecuniæ quantitatis coniungendo dexteram dexterae suorum creditorum, per tactum palmarum coram duobus testibus pollicentur dare dictis eorum creditoribus summam pecuniæ, vel aliam rem debitam in certo statuto termino.

Et dicit ex processu informatiuo, quia elapso termino prædicto, & non adimpleta promissione, creditores absque libello, & ordine iudiciario incusant contra debitores in Regia Curia, & Bayulorum poenam datam fidei, quæ est caro-

lenorum quinque, & examinatis summarie duobus testibus, absque partis citatione statim expediuntur literæ exequutoriales pro debito, & poena realiter, & personaliter, & fit exequutio ad libitum creditorum, & per quamcumque exceptionem debitores non audiuntur, nisi pro satisfactione per testes propriarios, & in vinculis, vel facto deposito ad instar liquidæ obligationis, vel instrumēti liquidati via ritus M.C.V. & non mirum ex quo ille tactus palmarum, habet vim iuramēti, vt probat *text.* & ibi *Gloss.* & *Abb. quod matus causa,* & in *cap. peruenit il secondo de iur. iurand. Afflicti. decis. 489. num. 2.* & ibi addētes

tes; nam licet sit pactū nudum, ex eodem nudo pacto iurato oritur actio, vt per *DD. in l. iuris gent. §. quinimo ff. de pactis.*

- 2 Istā enim fides habet, vt dictum est vim iuramenti, & qui contrauenit, potest dici periurus, vt refert *Innocentius in cap. & si Christus de iur. iur. Couar. in repet. cap. quamuis de pactis in 6. par. 1. §. 2. numer. 2.* ea ratione, quia verbum fides est ambiguum, & pro Sacramento fidei accipitur, vt habetur in rubrica de *sum. trinit;* & *fidecat.*

Et ille, qui sub fide aliquid promittit illud videtur cum iuramento firmare, vt refert *Surd. in decis. 234. num. 7.* & talis promittens sub fide ligatur dispositione *l. si quis maior C. de transactio.* & illa fides succedit loco iuramenti, & principem ligat, vt refert idē *Surd. in citat. decis. nu. 8.* & ideo

ratione iuramenti habet talem paratam executionem.

- 3 Præterea ista consuetudo inducta per spatium centum annorum, & à tempore, quo non est memoria hominum in contrarium, & sic præscripta habet omnia requisita ad inducendum consuetudinē, relata p *DD. in dicta l. de quibus, & per Viuium in eius comm. opinio. in verb. consuetudo*, est enim recepta, & approbata in ipsa ciuitate, & in dies super eam iudicatum, per frequentiam innumerabilium actuum & continuū vsum, & est in rigorosa obseruantia, quæ sequenda est vti altera lex in hac patria, vt probat *Ioseph. Ludou. Perus. decis. 62. num. 12.* & *Boer. decis. 107. num. 4.* & omnes ligat, etiā minores, & pupillos, vt per dictum *Boer. decis. 43. num. 12.*

Dotarij lucrati . Consuetudo Qu inta .

Contracto matrimonio inter sponsum, & spōsam, maritus constituit antefatum, seu dotarium vxori certum, & specificè in quantitate pecuniæ inter eos conuenta, soluto matrimonio per mortem viri, vxor relicta vidua sibi lucratur totum dotariū pleno iure, quoad proprietatem, & vsumfructum, absque restitutione, & transit in patrimonium vxoris perpetuo, etiam extantibus filijs .

Hæc consuetudo, est conformis iuri communi, vt habetur in *Auth. dos data C. de donat. propter nuptias*, & refert *Campag. super cap. Regni Mulier dotarium num. 2.* dotarium vero, est lucrū dotis, vt refert *Affl. decis. 291. ex dicta Auth. dos data*, & intelli-

gitur lucratum, mortuo viro, tam quo ad vsumfructum, quā quoad proprietatem, extantibus, siue non filijs, ex dicto matrimonio virtute dictæ antiquissimæ consuetudinis receptæ, & approbatæ in hac Ciuitate ex immemorabili præscriptione .

Dotarij non constituti . Consuet. Sexta !

Item si dotarium non constituatur expresse tamen intelligitur constitutū pro tertia parte

te pecuniæ in dotem promissæ, & si dos consistit in bonis stabilibus, intelligitur constitutum pro tertia parte extimationis, & valoris dictorum stabilium, & similiter in vtraque specie dotium, nulla habita ratione de mobilibus, & sese mouentibus circa constitutionem dotarij.

Non minus seruatur hæc consuetudo, quæ maxime viget quod mulier consequatur dotarium, etiam non constitutum pro tertia parte dotium consignatarum, & eadem ratio, quæ militat in pecunia, militat etiã, & de bonis stabilibus extimatis, quando vero stabilia nõ sunt data extimata, tunc per pactum speciale, & non aliter in contractu matrimonij solet constitui dotarium pro certa expressa sũma pro qua cõtrahentes ad inuicẽ cõcordantur, & huic consuetudini cõtradicit ius cõmune mandans, quod

dotarium non debeatur, nisi sit constitutum, ex relatis per *Affl. super regni constitutionem de dotarijs constituendis lib. 3. rubr. 13. nn. 4.* Quamuis antecessores patritij huius Ciuitatis, & consuetudinum conditores cõsiderate disposuerũt: nõ dos eius meretur dotarium, saltim in detrimentum amissæ virginitatis; se confirmando cũ *Præfiden. de Franch. decision. 182. num. 9.*

Do:

Dotarij ex mobilibus. Consuet. Septima :

Item quando causa matrimonij p̄mictun-
tur bona mobilia in dotem, tempore confi-
gnationis extimētur per duos amicos per par-
tes eligendos, cum tertio pluris; scilicet si ali-
qua res cōmuni p̄ratio valeret ducatis decē
superadduntur alij, ducati quinque, qui vniti
cum vero p̄ratio faciunt summam ducatorū
quindecim, & demum soluto matrimonio, &
facto casu restitutionis deducuntur dicti du-
cati quinque, quod dicitur tertium, & restitui-
tur solum iustum p̄ratium. Cum sit ad ostē-
tationem, & non animo lucrandi dictum ter-
tium plus.

1 **D**E bonis vero mo-
bilibus, in dotem
promissis, & cōsignatis,
etiam extimatis mulier
non consequitur dota-
rium: sed tantum, vt su-
pra dictum est de pecu-
nia, & bonis stabilibus,
datis extimatis, & sic
passim fuit recepta, &
obseruata dicta cōsuetu-
do & super eā iudicatū.

2 Et in tantum viget hæc
cōsuetudo, quod si ma-
ritus obyerit, non consi-
gnata tota dote sibi in
termino statuto promif-
sa, prout in capitulis ma-
rimonialibus, vxor non
consequitur dotarium,
nisi pro tertia parte do-
tium, quæ cōsignate ap-
parebunt, etiā, quod tē-
pus de dote consignāda
sic

sit elapsum, & concordat cum *decis. Affl. 242.*

- 3 Quæ omnia procedūt quotiescunque dos fuerit à patre promissa; secus ab extraneo, & culpa viri tēpore habili nō exacta; nam tunc vxor consequitur dotariū super bonis viri pro tertia parte dotiū promissarū, etiam nō consignatarū, vt refert *Vrsill. ad Affl. in præcitata decis. num. 2. ex text. l. si extraneus ff. de iur. dotium.* Quia culpa imputatur viro, qui potuit exigere, & non exegit, vt etiā refert *Gram. decis. 97.*

- 4 Et si maritus proroga-

uerit tempus solutionis dotium, & infra terminū prorogatū mortuus est dote adhuc non exacta, vxor dotarium cōsequitur, idem *Affl. decis. 333. & ibi Vrsill.*

- 5 Sed si dotariū nō fuerit promissum lucratum mulier illud non consequitur mortuo viro; nisi quoad vsumfructum tantum, extantibus, siue nō filijs virtute Regiæ nouellæ pragmaticę excellentissimi Domini Ducis Ossunæ olim huius Regni Proregis, secundum quam hodie omnes Norarij matrimonia stipulantur.

Primi cubilis. Consuet. Octaua.

Item si matrimonium soluitur per mortem vxoris maritus lucratur primum lectum dotalem sibi promissum per vxorem, vel alium nomine vxoris, & non tenetur illum restituere hæredibus vxoris: sed pleno iure sibi acquiritur, extantibus, siue non filijs.

Nec

1 **N**ec erat prætermittenda reciproca hæc Consuetudo fauore viri introducta similiter, & manu scripta; quâuis nō minus alijs antiquissima, qui mortua vxore lucratur primum lectum, tã si mobilia fuerint data extimata, quam non, & fuit, & est in viridi obseruantia.

2 Et licet aliquando fuerit orta controuersia inter maritum, & hæredes vxoris, quod non competat marito dictum primum lectum, quãdo bona prædicta fuerūt confusim consignata, & extimata: sed quod tunc lucratur, quando ordinatum fuerit sequuta pro-

missio dicēdo primum, secundum, & tertium lectum; tamen dicta consuetudo fuit interpretata in fauorem mariti, vt lucratur dictum primum lectū etiã ex bonis mobilibus æxtimatis, vel in pecunia promissis, aut confusim datis, & utcūque consignatis, quo casu dictum primum lectū arbitrio iudicis liquidatur, actēta qualitate coniugum, & dorum quantitatem, vt passim reperitur iudicatum, quoties casus euenit, tam in Regia Curia, quam bayulorum; necnon in Regia Audientia, & ita obseruatur, & indifferenter practicatur.

Ritus instrumentorum liquidationis!

Consuetudo Nona.

SI qui creditores, vel creditrices vellent præsentare instrumentum eorum crediti in curia Regij Capitanei dictæ ciuitatis pro liquido secun-

secundum formam ritus Magnæ Curia Vicaria citato debitore, vel debitrice accusatur per principalem prima contumacia, & elapso tri-duo, prima sequenti curia; sed pro tribunali, accusatur contra citatum penultima contumacia, & sequenti prima curia, vocato debitore in iudicio accusatur contra eum vltima cōtumacia, & liquidatur instrumentum, & instatur debitorem comparentem interrogari super tenore dicti instrumenti, & si comparer, & fuerit confessus carceratur pro debito, & pœna, si vero aliquam exceptionem opposuerit, quæ ex ventre instrumenti non apparet, datur terminus ad eam probandum in vinculis, si vero comparuerit cum sacculo paratus ad soluendum debitum, admittitur, & ad pœnam non tenetur. Si autem in iudicio vocato debitore in vltimo peremptorio comparuerit procurator, vel alia persona coniuncta pro eo, & petierit copiam instrumenti liquidati, debet sumptibus petentis concedi, & supersedeatur, & debitor, non carceratur: sed fit monitio, quod ad primam personaliter compareat, & in dicta prima curia iterum vocatur, & interrogato si acceptauerit, & non venit cum sacculo, vt supra carceratur pro debito, & pœna,

P si

si negauerit, & opposuerit exceptionem de iure subsistentem, & ex ventre instrumenti apparentem, non condemnatur: sed partibus monitis, causa decidatur. Si debitor non cōparet finita vocatione citationis contumax reputatur, & comparitio de sero non admittitur: sed contumacia firmaremanet, & non auditur nisi in vinculis.

PRACTICATUR, & à tēpore immemorabili in Regia Curia huius Ciuitatis super liquidatione instrumenti, stilus prædictus directo contrari^o ritui M.C.V. 166. relato, & cōmentato per Carauit, & alios magnæ auctorit. Doctores, iuxta cuius formā oīa Regni Tribunalia superiora, & inferiora procedunt, & quia ritus prædictus, est oīno seruādus, & nō ampliandus, nec restringēdus nulla potest assignari certa ratio, qualiter in d. Reg. Curia nō seruetur: sed quotidie iuxta citatū stilū deciditur. Ideo

cōcludendum est, quod stilus, & consuetudo curiarū pro lege habentur *Guid. Papa quæst.* 198. & quod ex duplici successiua sententia inducatur consuetudo iudicādi, refert *Mastrill. decis.* 137. nu. 4. quāuis in d. Regia Cur. quotidie iuxta citatū stilū iudicatur, & cōsuetudo excusat iudicē, cōtra legē iudicantē, ita tenet *Anton. Gabriel in suo libro cōmuniū conclus. lib. 7. tit. de malefecijs conclus. 8. num. 22.*

Tauri

Tauri. Consuetudo Decima.

Item quando animalia taurina licentiosè vagantur, passim damna frugibus inferentia, dominus damni passim per publicū bannū à curia cōpetēri expeditū in platea ciuitatis, & alijs locis publicis solitis per præconē moneri faciat, quod dominus tauri illū custodiat, & coerceat, ne damnum inferat: alias impune occidi possit; si vero sequentibus diebus, post emanatū bānū fuerit in fraganti dāno dato repertus, potest in eodē loco impune occidi à domino damni, vel alio, eius mandato, & si vulneratus à loco dāni aufugerit non potest vltius offendi, & corpus mortui tauri nō acquiritur occidēti, nec curiæ: sed pro domino conseruatur, nec occidēs dānū petit, sufficit. n. ad vindictā dāni passi animal offendisse, & in futurum damnum euasisse.

Consuetudo hęc bāniendi taurū errātem, & ciuium herbagia, siue seminata damnificantē, & deuastantē, est exorbitans à iure cōmuni, & de ea, est facienda stricta interpretatio, vt quanto minus possit, læ-

dat ius cōmune, ideo cū sit tam inueterata, & vsu recepta, nō tantū in hac fidelissima Ciuitate, sed in multis locis conuicinis dictis Marchionatus Crotonis, & per tantum antiquissimū tēporis spatiū, & innumerabiliū a-

Auū frequētiā super eā iudicatū; nulla certa ratio assignari potest, quo iure introducta reperia- tur, cumque sit in viridi obseruantia omnino se- quenda est: Vnde practi- cari solet, quod qui sen- serit eius herbagia dāni- ficata adeat curiā dāno- rū datorū exponēdo dā- nū passū in eius segetib⁹ per quā examinatis duo- bus testibus absque par- tis citatione obtinebit decretū, quod taurus il- le errās, banno suppona- tur, & dominus tauri illū coerceat, taliter, quod nullū amplius inferat dā- nū, & bannito, vt moris est, termino elapso con- ceditur cuicunque ciui illū occidere posse impu- ne, & nulla datur à de- creto appellatio, sed ad euitandū dicti tauri oc-

cisionē cautela esset, vt dominus tauri offerat cautionem in dicta curia de soluendo omnia dā- na illata, & inferēda: sed vt plurimū cautio ista nō habet locum, quia exe- quitur bannū, & à quo- cūque taurus occidi po- test, in eo tamen capite, quod vulneratus taurus aufugiēdo ob vulnus si- bi illatū extra territoriū domini dānum passi, est conformis dispositioni iuris cōmunis, vt habe- tur in *S. illud questum est institut. de rerum diuis.* & ibi addentes, vbi proba- tus casus similis, per hęc formalia verba, *licet fera siluestris ab aliquo vulne- ratur, itaut verisimiliter capi possit: tamē non effici- tur vulnerantis nisi eam caperis.*

Pensionis domorum. Consuet. Vndecima.

Q Vando debetur pensio domus locatæ loca- tori, & conductor est in mora soluendi de- bitam

bitam pensionem, dictum debitum habet executionem paratam, & quia bona inuenta, & illata sunt tacite hypothecata clauditur domus locata de mandato curiae, & clauis penes ipsam conseruentur, donec debitor soluat, vel pignus congruum exhibuerit, vel ad pensionem non teneri probauerit.

Pensiones. domorum in hac patria tertiatim solvuntur quater in quibusque mensibus in principio, & pro qualibet tertia habet dominus domus executionem paratam contra conductorem, non solum claudendi domum de mandato curiae, sed etiam reale, & personale, ad instar pensionis domus Ciuitatis Neapolis, circa vero bona inuenta, & illata, est hac consuetudo conformis iuri communi, ut per *textum in l. certi iuris C. locati*, Ideo intelligenda est cum distinctionibus, relatis per *Cyn. Bal. & Salic. commentantes legem praedictam*,

Et primo fallit, ut exequutio pro pensione fieri non possit in bonis alienis in domo conductae repertis *ex text. l. si non inducitur C. in quibus causis pignus tacite contrahatur*, & ibi *Gloss.* nisi concurreribus tribus requisitis relatis per *Afflic. decis. 184. num. 3.* Primo, ut res sit inducitur. 2. domino rei sciire, & parere. 3. quod sit inducitur, ut ibi durante locatione detineatur. Quo casu vide etiam *Ursil. super allegat. decis. 184.* ubi etiam inuenies quando uxor teneatur pro pensione domus viro locatae. Fallit etiam pro lecto locato, in domo reperto

ca

earatione, quia conductor rem alienam expresse obligare non potest, tanto magis tacite, ex *text. l. 2. C. Rex aliena pignori data sit*.

Item fallit in rebus famuli *Nicosan. de pignor. 4. mem. 2. partis fol. mibi 151. num. 151.* vbi inueniēs alias fallētiās super

regula p̄dicta relatas à n. 133. vsque ad dictū 151. 2 Pluries tamē iudicatū fuit per Regiam Curiam, quòd antiquus inquilinus domorū praeferatur nouo inquilino ex quadam vrbānitate, & potest adparari iste casus decisioni *Affl. 238.* vt ibi per eū latissimè.

Secundę dilationis. Consuet. Duodecima.

F Acta publicatione in causa civili, si partes litigantes, vel vna ipsarū, voluerit terminum ad examinandū cōceditur secunda dilatio, quæ est medietas primi termini, & non conceditur, nisi fuerit petita ante publicationem, vel statim facta publicatione, in qua nominatores in partibus non conceduntur.

1 **I** Sta cōsuetudo prima facie videtur esse contraria Regiæ pragmaticæ post p̄dictas de ordine iudiciorum, per quā videtur dispositum, quod in quolibet termino detur nominatio in

partibus, & dū ista secunda dilatio, non fit nouus terminus: sed potius prorogatio primi termini, nō potest dici aliter contraria, ex adductis p̄ *Capyc. in decis. 81.* asserētem alibi, quam in partibus Calz.

Calabriæ dictam secundā dilationē non dari, & sic testatur *Carau in ritu 69. num. 12. in fine.*

- 2 Et quāvis terminus primi, & secundi beneficij dicatur etiā prorogatio primi termini, & non novus terminus; & tamen nominatio in partibus datur; ratio est, quia di-

cta beneficia cōceduntur tantū personis privilegiatis, & per ea restituntur in integrum, ut affirmat *Muscat. par. 6. glos. adversa nu. 1, & 2. ex constitutione regni obscuritate*, dicta vero secūda dilatio non privilegiatis conceditur.

Contumaciæ male incusata.

Consuet. Decimatertia.

Q Vando vero creditor accusat pœnam obligationis, vel fidei præstitæ cōtra debitore, si pœna fuit temere accusata, quia obstat aliqua exceptio peremptoria, quæ ius extinguir, pœna dictarū obligationis, vel fidei retorquerur in accusatorē, si autē exceptio esset dilatoria, quæ non perimit ius in totum: sed debitor venit liberandus ab observatione iudicij exequutiui, salvo iure rectius agendi, cōperēti actione, solutis expēsis, eo casu nemo tenetur ad solutionem pœnæ.

- 1 **T** Extus huius cōsuetudinis clarus est,

ideo nec glosa, nec alia declaratione indiget, & ada-

adaptatur ritui Magnæ
Curie Vicariæ 166. ex

notatis per *Carauit. ibi*
num. 25.

Pœnæ contumaciæ. Consuet. Decimaquarta.

Pœna contumaciæ citationis ad informandū
pro homicidio, furto, vel alio quocūque de-
lictō nō exigitur, nisi in carolenis duobus tātū.

Hæc cōsuet. est an-
tiquissima, & viri-
di obseruantia in Curia
Regij capitanei tñ; itaut
cōtumax pro quouis de-
lictō nō pōt molestari p
cōtumacia, nisi ad solut.
car. 2. quæ cōsuet. ē cō-
traria dispositioni ritus
M. C. V. 136. p quē dis-
ponitur, quod cōtuma-
cia sit tertia pars bono-
rum mob. & tñ cōtumax
spōte cōparēdo purgat
cōtumaciā in car. 32. li-
cet in R. A. augeatur pœ-
na pro cōtumacia con-
tracta arbit. iudicis iux-
ta qualitatem delicti, &

personæ, de quo nouissi-
vidēdus est *Nouar. in suo*
tract. de grauam. vassall.
grauam. 177. & in decif.
R. A. Capitinat. Apuleæ, &
Comit. Molissj 179. apud
quē veritatē habes, illū
igitur videas.

Et pro complemento
huius meę iudiciarię pra-
xis dilucidatæ ad meū,
filiorūque cōmodū, non
autē animo, vt eā typis
darē. Et quāuis iurisdic-
cendi locus, sit amplissi-
mus, & copiosissimus, ne
videar aliorū dicta trā-
scribere, & cartas imple-
re breuiter finē imposui.

F I N I S.

L A V S D E O.

INDEX RERVM, ET MATERIARVM

in hoc opere contentarum.

In quo summaria, vel res notatu dignissimas,
lector ordine alphabetico inueniet.

A

Appellatio à decreto dilationis quinquemalis impedit illius exequutionē, num. 10. fol. 10

Appellatio exequutionem decreti Sac. Conf. non impedit, num. 6. fol. eod.

Actiōnes concurrētes in iudicio assistentiæ, quot sint, & earū diuersitas narratur, nu. 1. & 2. fol. 20

Actiōnes prædictæ unitæ, quamuis diuersæ, debent in iudicio assistentiæ concurrere, nu. 3. fol. 21

Assistentia unde desumatur, num. 5. fol. 22

Assistentia quando conceda-

tur, tam contra principalē, quam cōtra tertium, principali non excusso, n. 9. 24

Appellatio non datur ad finē retardandi à decreto assistentiæ, quoad caput tantū adiudicationis, præstita cautione, nisi quoad actum deuolutiuum secus, quoad caput venditionis, nu. 13. fol. 27

Adiudicata re, super qua fuit assistentiæ præstita, an datur debitori ius offerendi num. 15. fol. 28

Actor agens contra unum ex socijs insolidum fundum possidentibus, an obtinebit, licet alios non conuenerit, num. 4. 32

Q. Actio

I N D E X.

*Actio quanti minoris quotu-
plex sit, & quanta tempore
prescribatur, nu. 6. 37*

*Animal morbosum si infra
triduum post venditionem
decesserit ex precedenti mor-
bo apud venditorem gene-
rato, decessisse praesumitur,
num. 7. 37*

*Animal morbosum si lite pen-
dente curetur, an i. dex po-
test venditorem condemnare
num. 7. 37*

*Actio redibitoria an, & quā-
do cessat nu. 10. 39*

*Actiones defuncti, an in here-
dem debitorem confundā-
tur nu. 6. 55*

*Actor heredem conueniendo,
debet eius intentionem pro-
bare, nam regula filius, er-
go haeres fallit in cōueniē-
do num. 13. vers. Et pro fi-
ne, fol. 62*

*Ascendentibus debetur legiti-
ma in bonis descendantiū,
ordine turbato, nu. 1. 63*

*Actiones varia, quae pro cōse-
quenda legitima competūt
connumerantur, nu. 9. 68*

*Actio hypothecaria, quibus
de iure competat nu. 2. 74*

*Actori agenti actione hypo-
thecaria, an sufficiat debi-
toris possessionem probare,
vel dominium, & quando,
distinguitur, nu. 6. fol. 79.
& vers. Et quando credi-
tor 80*

*Actio hypothecaria cum sit in
rem scripta transit in ter-
tium, absque cessione nu. 6.
vers. Hypothecaria, 80*

*Actor agens actione hypothe-
caria contra tertium, quā-
do prius teneatur principa-
lem excutere, nu. 7. 80*

*Actio hypothecaria aditione
hereditatis, an extingua-
tur, nu. 8. vers. nec preter-
mittendum, 81*

*Actionis hypothecariae effe-
ctus, quanam sint, num. 9.
fol. 81*

B

*Beneficium cessionis bonorū,
cuiuslibet debitori à lege in-
dultum est nu. 3. 2*

*Beneficia cessionis bonorum,
an renunciari possit n. 10.
fol. 5*

*Bona dotalia exequi non pos-
sunt, & datur cautela vi-
ro,*

I N D E X:

ro, ne eius bona à creditori-
bus occupentur, nu. 4. 15
Bona inueſta, & illata ſunt
tacite hypothecata pro pē-
ſione domus, dantur ſallen-
tia prædictæ regula, & ad
partes, num. 1. conſuet. 11.
fol. 116

C

Ceſſio bonorum quare à lege
debitoribus conceſſa, nu. 1.
fol. 2
Creditor ſuper ceſſione bonorū
ſummarie, & per ſolam ci-
tationem requiritur, nu. 4.
fol. 2
Ceſſione admiſſa deuenitur ad
explicationē actus, & ex-
peditur ſaluaguardia, nu.
4. fol. 2
Cedens bonis ſignum aſporta-
re non tenetur, nu. 5. 3
Ceſſio bonorum, an impediri
poſſit, num. 7. 3
Ceſſio pro bonis ſomneſſibi-
libus, non admiſſitur, nu.
8. fol. 4
Ceſſio bonorum contra Nea-
politanos, non datur, nu. 8.
fol. 4
Caſus ceſſionem impediētes

enumerantur, num. eodem
fol. 5
Ceſſio cum notabili ignominia
facta liberat debitore etiam
ſi ad pinguiorem fortunam
deuenerit, num. 11. 6
Ceſſio ignominioſe facta re-
tractari nō debet ne rema-
neat cedens infamatus, nu.
& fol. eod.
Creditori obtemperata ſententia
aſſiſtentia, datur electio,
an velit bona vendere, vel
ſibi adiudicari facere, nu.
13 fol. 27
Conuentus negans poſſidere, ſi
conuincitur de mendacio,
amittit cauſā nu. 4. 32
Creditor, qui prius obtinebit,
& adeptus fuerit poſſeſſio-
nem, debet in ea manuſe-
neri, num. 6. 32
Conductori domus, qui in ea
fecit appannatas, ſtatuas,
aut columnas, & ſimilia,
ſi impeditur extractio, da-
tur utilis rei uēdictio, nu.
6. fol. 32
Cauſela, quod uſufructuarius
non teneatur fructus diui-
dere cum proprietario nu.
11. fol. 45

Q 2 Con-

I N D E X.

*Conuentus ſi in vna cauſa cõ-
ſiteatur ſe eſſe heredem, au-
dicta conſeſſio prodeſt alijs,
num. 9. 56*

*Contradictor legitimus, qui-
nam dicatur, vt impediatur
heredem petentem immi-
tari in poſſeſſionem bonorũ
hereditariorũ diffuſe tra-
ctatur, numer. 13. verſ. ſi
vero fol. 60*

D

*Debitor principalis, & non
fideiuſſor ceſſione iuuatur,
num. 3. fol. 2*

*Debitor cedens bonis carceres
aufugit, num. & fol. eod.*

*Debitor quidnam ſeruare te-
neatur ad hoc, vt ſalua-
guardiam obtineat, & li-
centietur, nu. 4. fol. 2*

*Debitor, vt ad ceſſionem ad-
miſceretur, quid declarare,
& cedere teneatur, num. 6
fol. 3*

*Debitor aliquando ſolẽt per
Sac. Conf. condemnari, ad
deſeruicendum creditoribus
pro rata, cũ alimentis tã-
tum, num. 7. 3*

Debitor pro debitis infra an-

*num contractis, ad ceſſionẽ
non admittitur, numer. 8.
fol. 4*

*Debitor functionum fiscaliũ,
pro dictis fiscalibus ceſſio-
nem nõ obtinebit, num. &
fol. eod.*

*Debitor ſiſci pro debito depẽ-
dente ex delicto nec etiam
admittitur ad ceſſionem :
ſecus ex contractu, nu. &
fol. eod.*

*Debitor, qui alias ceſſione, vel
dilatione quinquennali fue-
rit gauſus, non admitti-
tur, num. 8. 5*

*Debitor, an ad ceſſionem ad-
mittatur, ſi creditor ſit pau-
perior debitorẽ, num. 9. fol.
eod.*

*Debitor negãs debitum, an
ad ceſſionem admittatur
num. 11. 6*

*Debitor conſtituens ſe praca-
cario nomine poſſidere, ſi
poſt conſtitutum prædictũ
rem alienauerit, quo reme-
dio iuuatur creditor, num.
4. fol. 21*

*Debitor ſuccumbẽs, dicens in
continẽti formiter de nul-
litate, impedit exequutio-
nem*

I N D E X:

- nem decreti assistentis, nu.*
14. fol. 27
- Debitor succumbens in tribu-*
nalibus collegiatis, & re-
gis, nō potest post senten-
tiam, dicere de nullitate
actorum factorū ante sen-
tentiam nec, de dicta sen-
tentia, nisi sit lata contra
expressum casum legis, vel
publicam scripturam de
novo repertam, & facto
deposito, num. 14. 27
- Deposito principalis conueni-*
potest peti ante, & post li-
tem contestatam, num. 4.
fol. 32
- Debitor in mora constitutus*
tenetur ad interesse, nu. 9.
in fine 81
- Dominus directus, qui post*
incursum caducitatē, cano-
nes recepit, quando pœnam
dictæ caducitatis remissa
consecatur, num. 10. 96
- Dotarium, est lucrum dotis,*
& intelligitur lucratum
mortuo viro, tam quoad
proprietaem, quam quo
ad usum fructum, extan-
tibus, siue non filiis, nu. 1.
conf. 5. 108
- Dotarium etiam non consti-*
tutum ab heredibus viri
uxori, debetur pro tertia
parte dotiū consignatarū,
num. 1. conf. 6. 109
- Dotarium debetur etiam de*
bonis stabilibus datis ex-
timatis, eadem consuet. &
fol.
- Dotarium non debetur de bo-*
nis mobilibus etiam exti-
matibus, num. 1. consuet. 7.
fol. 110
- Dotarium uxori nō debetur,*
nisi pro dotibus cōsignatis,
& quid si culpa viri dos
non fuerit exacta, nu. 2. 3.
& 4. ead. consuet. 110
- Dotarium si non fuerit pro-*
missum lucratum, quo mo-
do illud uxor consequatur
vigore Reg. nouelle prag-
matica, nu. 5. 111
- E**
- Extrema probanda per debi-*
torem, & creditorem super
cessione bonorum, num. 7.
fol. 3
- Extrema per creditores pro-*
bāda super dilatione quiv-
quen-

I N D E X.

- quennali debitori concedē-*
da, num. 5. 9
- Ecclesia super petita dilatione*
quinquennali coram iudice
laico trahitur, num. 11.
fol. 11
- Excusatio propter causam cō-*
cessa, etiam cessante
causa durat, nu. 13. 12
- Extrema probanda per uxō-*
rem in iudicio asscuratio-
nis dotium, num. 7. 16
- Extrema probanda in iudicio*
assistētia, num. 11. 25
- Emptor rei vendita subbasta*
si acta venditionis in cau-
sa appellationis nulla de-
clarentur non tenetur ad
rei restitutionem: sed tantū
conditio ad pretium datur,
num. 13. 27
- Extrema probanda in iudi-*
cio rei venditionis, num. 3.
fol. 30
- Extrema probanda in actio-*
ne redibitoria, num. 8.
fol. 38
- Extrema probanda in primis*
tribus actionibus pro con-
sequutione legati, num. 5.
fol. 43
- Extrema in iudicio petitionis*
hereditatis probāda, nu. 11.
fol. 58
- Extrema probanda super pe-*
titione legitima num. 10.
versiculo In cuius iudicij
fol. 70
- Extrema probanda super pe-*
titione supplementi legiti-
ma, nu. 10. vers. Successive
enim. 71
- Extrema probanda in actio-*
ne hypothecaria, num. 3.
fol. 75
- Emphyteutici contractus dif-*
initio, & quenam actio
pro eo detur, num. 1. 84
- Extrema probanda in omni-*
bus tribus casibus, per quos
emphyteuta cadit in com-
missum, num. 2. vers. Et
pro verificatione. fol. 85.
& 86.
- Emphyteuta priuati cessans*
per triennium à solutione
canonis, cadit à iure suo,
emphyteuta vero Ecclesia
per biennium, num. 3. 88
- Emphyteuta, ut cadat à iure*
suo, tria requiruntur, num.
eod. vers. Vnde notandum
fol. eod.
- Emphyteuta, ut cadat à iure*
suo

- suo requiritur etiā directi Domini declaratio, & quod iudicis sententia subsequatur, num. eod. vers.*
Restat successus 89
- Emphyteutica res irrequisito Domino alienari nō potest: secus si alienatio fuerit necessaria, vel Domini assensus reservatur, nu. 4.* 89
- Emphyteuta alienando rem emphyteuticā directus Dominus an teneatur consentire, num. eod. vers. Debet fol.* 90
- Emphyteuta partē rei emphyteutica alienans, an ipsa pars, vel tota cadat in commissum, num. 5.* 90
- Emphyteuta plures relinquens heredes si aliquis ex dictis heredibus cessaret a solutione canonis, an tota res vel ipsius pars cadat in commissum, num. eod. vers. pone fol. eodem*
- Emphyteuta secundus alienare volens, an requirere debeat primū emphyteutam, vel potius dominum directum, num. 6.* 91
- Emphyteuta, an possit super re emphyteutica servitutē constituitur, & consequenter donare vel legare, nu. eod. vers. Quid sit, fol. eod.*
- Emphyteuta, an possit emphyteutica bona obligare etiā quod sint ecclesiastica, etiā sine iuris sollemnitate, & an veniant in generali obligatione, nu. eod. vers. Potest, & vers. prout etiam fol. eodem.*
- Emphyteuta, qui pacta non servavit, an à suo iure cadat, num. 7.* 92
- Emphyteuta per diminutionē fundi non meliorati quando expelli potest, & obsterilitatem à solutione canonis excusatur, vel per aliū casum fortuitum sit ei remissio ad partes, disputatur num. 8. fol. 92. & seq.*
- Emphyteute heredi, an ex capite ignorantia detur in integrum restitutio, num. 9. fol.* 95
- Emphyteuta per canonis obligationem à caducitate, an excusetur, num. eod. vers. Sed pone* 96
- Emphyteutis si sit per generationem*

I N D E X:

tionem descendantium finita, an possint descendentes ex linea illam petere, ad partes disputatur cum eius limitationibus, num. 12. fol.

97

F

Fideiussores dilatione quinquennali per creditores debitori concessa, iuuantur num. 8. fol.

10

Fideiussor potest exceptionem à principali non oppositam opponere, num. & fol. eod.

Fructus fundi legati debentur à die interpellationis, num. 6. fol.

43

Fatus nati post testamentum an legatario pertinebunt una cum vasis legatis, num. 8.

44

Filio bannito non debetur in bonis patris legitima, nec fiscus ex persona filij illam petere potest, num. 5. vers. Concurrit fol. 65. & 66.

Filio adoptiuo legitima non debetur, quamuis cū alijs filijs legitimis ab intestato succedat, num. 11.

72

Fides habet vim iuramenti,

& ille, qui sub fide aliquid promittit videtur cū iuramento firmare nu. 2. 107

G

Gratia Neapolitanis in anno 1494. per Regem Federicum concessa, an extendatur ad omnes causas l. fin. C. qui bonis cedere possunt, num. 8.

4

Gratia predicta interpretatur, num. & fol. eod.

H

Heres, qui non confectio inuentario, hereditatem adiuit, an gaudeat cessione bonorum, num. 9.

5

Hypotheca dotis oritur à die promissionis dotium, num. 8. fol.

16

Heres, quando hereditas non est opulenta in pecunia, cogitur ad vendendum bona hereditaria, pro satisfactione legatorum, etiam in praiudicium usufructuorum, num. 15. vers. Adde etiam fol.

48

Here-

I N D E X.

Hæreditas defertur tam ab intestato, quam ex testamento, & quomodo practicatur, num. 1. 51

Hæres, qui inuentarium defraudauit, qua puniatur pœna, num. 2. vers. Nec est vera, fol. 53

Hæres, durante tempore confessionis inuentarij, an, & quando cõueniri possit, nu. 3. fol. eod.

Hæres, qui inuentarium non confecit, an priuilegiũ inuentarij amittat, una cum falcidia, & trebellianica, prout etiam, & legitima, num. eod. in fine fol. 53

Hæres conuentus ex contractu defuncti, non declinat forum, num. 4. 54

Hæres creditor testatoris defuncti, quomodo debeat hæreditatem adire, & sibi satisfacere, & actiones non confundet, num. 5. fol. eod.

Hæres continuat possessionem defuncti, & illius possessionem erroneam reuocat, nu. 7. fol. 55

Hæres, quomodo, & quando adiuisse hæreditatem præ-

sumatur numer. 8. fol. eod.

Hæres quantum tempus habeat ad deliberandum, ad acceptandum, vel repudiandum hæreditatem, & an tempus prædictũ possit abrogiari, vel prorogari, nu. 9. vers. Et tandem fol. 56

Hæres veniens ab intestato, quid in libello asserere debeat, num. 11. 58

Hypothecaria unde dicatur, num. 1. 73

Hypotheca constituitur super rebus, num. & fol. eod.

Hypotheca, & pignus sumpto vocabulo idem sunt, num. & fol. eod.

Hypothecaria, cõtra quos desur. & quæ necessaria sint, ut actione prædicta agi possit num. 4. 76

Hypotheca generalis minus afficit rem, quam specialis, num. 5. 77

Hypotheca in contractibus puris oritur à die obligationis num. & fol. eod.

Hypotheca dotis retrahitur ad tẽpus promissionis, num. & fol. eod.

Hypotheca legatorũ, oritur à
R die

I N D E X!

- die purifcatę conditionis,*
num. 5. vers. Est etiam no-
tandum fol. 78
Hypotheca legatorum, an de-
tur contra heredes infolidū,
prout datur in alijs casibus
contra quemcumque pos-
sessorem numer. 5. vers. &
fol. eod.
Hypotheca non retrahitur
in prejudiciū alterius, nu.
eod. vers. Insuper nota fol.
eodem.
Hypothecaria actio, quando
oritur numer. eodem vers.
ultimo loco fol. 79
- I
- Iudiciarius ordo super cessio-*
ne bonorum non servatur,
num. 4. fol. 2
Iuramentum creditorum su-
per quinquennali dilatio-
ne, an de iure requiratur,
num. 4. 9
Ius offerendi in affecuratione
dotium, an detur postero-
ribus creditoribus, num. 9.
fol. 17
Iudicium assistentia, est pri-
 vilegiatum, num. 1. 20
Iudicium assistentia, quibus
competat, num. 6. 22
Iudicium assistentia, quando
cessat, num. 8. 23
Instrumentum dotale, licet in
se non contineat hypothecā,
tamen dotis favore cense-
tur expressa, num. 12. 26
Iudicium rei vindicationis,
est ordinarium, nu. 1. 30
Iudex pro fructibus, lite pen-
dente percipiendis potest si-
bi declarationem reserva-
re, num. 10. 34
Ignorantia emptoris, & ven-
ditoris, an excusat, quod
redibitoria locum non ha-
beat, num. 3. 36
Interesse legati, legatario non
debetur, nisi à die iudicia-
lis interpellationis, num. 6.
fol. 43
Inventarium, quomodo fa-
ciendum est, & quid con-
tinere debeat, nu. 2. 52
Inventarium infra quantum
tempus debeat incohari, &
finiri, num. 3. 53
Inventarium, ut fiat ex parte
absentis, an sufficiat man-
datum generale, vel sit ne-
cessariū speciale, n. 12. 58
- Ius

I N D E X.

Ius sanguinis usque ad quem gradum competat, num. 2.

fol. 103

Ius sanguinis, non competit affinitibus, nec consanguineis, qui venditori succedere non possunt, num. 3. fol. eod.

Ius sanguinis, an, & quando cedi possit, num. 4. fol. eod.

Inquilinus antiquus domorū, praefertur nouo inquilino, ex quadā urbanitate, nu.

2. Consuet. 11. 118

L

Libelli forma, in iudicio cessionis bonorū, nu. 2. fol. 2

Libelli forma, super quinquēnali dilatione, num. 2. 7

Libelli forma in dotium affectionatione, num. 2. 13

Libelli forma, in iudicio affectionis, num. 7. 22

Libelli forma, in actione rei uendicationis, num. 2. 30

Libelli forma in actione redibitoria, num. 4. 36

Legatario pro consequutione legati, tres competāt actiones, num. 1. 40

Libellorū forma super actione

nibus praedictis, numer. & fol. eod.

Legatario, pro consequutione legati aliud enim remediū exequutiuum cōpetit, nu. 2. fol. 41

Libelli forma in iudicio praedicto, num. 3. fol. eod.

Legatarius, quando propria auctoritate, & non à manu heredis, legatum capere possit, num. 7. 43

Legatum quādo animo compensādi factum praesumatur, num. 13. 45

Legatum purum transmittitur ad heredes, num. 14. fol. 46

Legatum quando sub conditione relictum dicatur, & quot sint species conditionum, nu. 14. vers. Et quādo, fol. eod.

Legatum factum pro matrimonio, debetur etiam, & absq; diminutione pro manatu, & contra testatoris voluntatem, num. 14. vers. Et si testator fol. eod.

Legatum uni factum, si duo sint eiusdem nominis, ac electio soluendi detur ha-

R 2 redi,

I N D E X

- redi, num. & fol. eod. vers.*
Et si aliqua .
- Legata, quibus modis adimū-*
tur, num. 15. vers. Est etiā
fol. 49
- Legatū ad pias causas factū,*
ac per alienationem extin-
guatur, num. 15. vers. Et
vide. in fine, fol. 50
- Libelli forma, super petitione*
hereditatis, num. 10. 57
- Libelli forma, & articulorum*
super beneficio legis final.
& quicquid in eo seruādū,
ad partes disputatur, num.
13. fol. 58
- Legitima filio debita, quid sit*
num. 1. 63
- Legitima debetur filio, ex de-*
bito nature, numer. & fol.
eodem .
- Legitima, an sit quota bono-*
rum, vel quota heredita-
tis, num. 1. vers. Insuper,
fol. 64
- Legitima actento numero fi-*
liorum, est computanda, &
taxanda, nu. eodem, vers.
Adde etiam fol. eod.
- Legitima, an sine onere peti*
possit, quamuis pater one-
ratam reliquerit, & filius
- testamento conseriserit, nu.*
6. fol. 66
- Legitima matri debita, an sit*
tertia tertia, vel tertia to-
tius, num. 3. 65
- Legitima debetur titulo insti-*
tutionis, alias testamentū
esset nullum, & à die mor-
tis patris, cum fructibus
competit, num. 4. fol. eod.
- Legitima, an debeat in vi-*
ta patris, & pro delicto cō-
fiscari possit, numer. 5. fol.
eodem .
- Legitima, an debeat etiam*
nepotibus, in bonis auitis,
& qualiter assignatur, nu.
7. fol. 67
- Legitima an possit sub condi-*
tione reliqui, & quæ actio
contra heredem detur, nu.
7. vers. Successive 67
- Legitima persona turpi insti-*
tuta, etiam transuersalibus
debetur, num. 8. fol. eod.
- Legitima renunciatio non ve-*
nit in generali renuncia-
tione, secus si specialissimis
verbis fieret, num. & fol.
eodem .
- Libelli forma in iudicio peti-*
tionis legitime nu. 10. 69
Legi-

I N D E X.

Legitima, etiam actione hypothecari opponi potest, quo casu procedendū erit iuxta notata in dicto numer. 10.

vers. Et quia potest. 71

Libellus super consequutione supplementi legitima, quid concludere debet, num. 10. vers. Successive enim, fol. eodem.

Legitime supplementum, deducitur per filium, ex bonis hereditarijs, contra defuncti voluntatem, nu. 11. fol. 72

Legitima, non minuitur per legata etiā ad pias causas facta, & deducitur ante solutionem fideicommissorum, numer. 11. vers. Nec legitima, fol. eod.

Legitima, habetur pro ere alieno, quoad legatarios, & fideicommissarios, num. 11. vers. Et tandem 73

Libelli forma in actione hypothecaria, num. 3. 75

Libelli forma super iure emphyteusis, num. 2. 85

Liquidatio instrumenti de Bylo Regi Curie Catalanarum, quomodo practica-

tur, numer. 1. Consuet. 9. fol. 112. & seq.

M

Maritus super dotis restitutione, an ad bonorum cessionem admittatur, nu. 9. fol. 5

Moratoria, lite pendente super dilatione quinquennali, debitoribus non conceditur, num. 7. 9

Moratoria, propter paupertatem concessa, si debitor fuerit effectus dives, cessat, num. 13. 12

Mulier affecuratur, pro dotibus, viro vergente ad inopiam, num. 1. 13

Mulier ad impediendam executionem bonorum viri, quid servare debet, nu. 3. fol. 14

Mulier, quas habeat actiones super dicta affecuratione, num. 5. 16

Mulier affecuratur, etiam super pecunia viro debita, num. 10. 17

Mulieri competit ius retentionis bonorum viri, quod

R 3 transit,

I N D E X.

- transit, etiam ad heredes,*
num. 11. fol. eod.
- Mulier debet unum corpus*
sibi sufficiens pro assicura-
tione dotium, eligere, & nō
omnia bona viri occupare,
num. 12. fol. eodem.
- Mulier, quando non teneatur*
bona viri, excutere; sed re-
cta via contra possessores
agere, & qualiter facienda
sit excussio, num. 14. 18
- Mulieri etiam pro bonis pa-*
rafrenalibus, & extra do-
tem assicuratio datur, nu.
15. fol. 19
- Mulier damnati ad triremes,*
vel capti ab hostibus, pro
dotibus assicuratur, num.
16. fol. eodem.
- Mulier fauore dotis, an possit*
iudicio assistentia cum in-
strumento, non reassumpto
agere, num. 12. 26
- Morbus patens excludit ven-*
ditorem ab actione redibi-
toria; num. 5. 36
- Modus procedendi per viam*
praecepti, pro consequutio-
ne legati, num. 4. 42
- Mulier, an restituatur aduer-*
sus sollemnitates, in iunen-
tario omiffas, numer. 12.
fol. 58
- Mulier pro dote, habens ta-*
citam hypothecam antero-
rem, ac preferatur habentibus
expressam posteriorem, & e conuerso, num. 5.
vers. Nota tamen. 77
- Melioramenta, qualiter de-*
beantur, num. 10. vers. Et
quatenus. 82
- Mora purgatio, an admittatur*
in contractibus emphy-
teuticis, num. 11. 97
- Maritus per mortem uxoris,*
lucratur primum lectum,
numer. 1. & 2. Consuet. 8.
fol. 111. & 112.

N

- Numerus praeualet in paritate*
crediti super dilatione
quinquennali, numer. 3.
fol. 8
- Novus terminus, secunda di-*
latio non dicitur, sed primi
termini prorogatio, nu. 1.
Consuet. 12. 118
- Nominatio in partibus, in se-*
cunda dilatione non datur,
num. & fol. eod.

Nomi-

I N D E X.

Nominatio in partibus, quare in termino beneficiorum datur, num. 2. Consuet. 12. fol. 119

O

Obligationes, & instrumenta pendente iudicio dilationis quinquēnalis accusantur, & non impeditur executio, num. 7. 9

Obligatio fidei, qualiter contrabatur, num. 1. 106

P

Priuilegia depositi, quanam sint, num. 9. fol. 10

Priuilegium franchitiae propter numerum filiorum obtēptum, quamuis aliquis ex filiis moriatur; tamen durat patri priuilegium, num. 12. 11

Pratium tantum rei possesse, vel totum debitum per possessorem debeatur anterioribus creditoribus, num. 9. fol. 17

Possessor male fidei, ad quem tenetur, num. 4. 32

Possessor bonae fidei, qui post facto, effectus est male fidei, quas expensas deducit num. 8. 34

Possessor nō solum tenetur ad fructus perceptos; sed qui percipi potuerūt, num. 10. fol. eod.

Per viam preambuli, quando in beneficium haredis proceditur, num. 1. fol. 51. per totum.

Paterna facultates, si fuerint auctae, an augeatur legitima, num. 6. 66

Possessor conuentus, an possit debitum offerre, & quid in casu meliorationum seruandum, num. 10. 82

Possessor, quando teneatur ad extimationem rei, numer. eodē vers. Et quatenus fol. eodem.

Possessor conuētus, & condemnatus, ad quos fructus tenetur, vers. eodem in fine, num. & fol. eod.

Pensio domus habet realem, & personalem executio-nem, num. 1. Consuet. 11. fol. 117

Pœna male accusata, in male accusan-

I N D E X.

accusantem, retorquetur,
numer. 1. Consuetud. 13.
fol. 119
Pœna contumacia, quomodo
purgetur, num. 1. Consuet.
14. fol. 120

Q

Quinquennalis dilatio dupli-
citer conceditur, numer. 1.
fol. 7
Quinquennalis dilatio, quare
a lege admissa, nu. 5. 9
Quinquennalis dilatio, an
concedatur debitori ex cau-
sa depositi, num. 9. 10
Quinquennalis dilatio, an ad-
mittatur aduersus senten-
tiam, num. & fol. eod.
Quinquennalis dilatio, an ad-
mittatur pro debito instru-
mentali iurato, numer. &
fol. eodem.
Quinquennali dilatione con-
cessa respectu sortis princi-
palis, an censeatur etiam
respectu interesse, num. 11.
fol. 11
Quinquennali dilatione con-
cessa ad instantiam credi-
torum, si vnus ex concur-

rentibus fuerit postmodũ
satisfactus, an corruat di-
latio, num. 12. fol. eod.

R

Restitutio in integrũ, an ad-
uersus decretum assistentis
admittatur, & impedit
eius exequutionem, num.
15. fol. 28
Reiueudicationis actio, unde
desumatur, num. 1. 30
Reus conuentus, si desinat pos-
sidere, quid agendum, num.
7. fol. 33
Redibitoria actio, cui com-
petat, & quando, num. 1.
fol. 35
Redibitoria actio, ad hoc, ut
locum habeat, qua concur-
rere debeant, num. 2. fol.
eodem.
Remedium l. fin. quando locũ
habeat, num. 13. vers. Nec
pretermittendum. 62
Retractus iuris congrui com-
petit, tam vicino, quam
consanguineo, numer. 1.
fol. 101
Retractus iuris congrui, an
habeat locum in concessio-
ne ad

I N D E X.

ne ad emphyteusm, nu. 2.
fol. eodem.
Retrañtus iuris congrui, an
babeat locum in locatione,
num. 3. fol. 102
Retrañtus, an detur super re
vendita cum pacto de re-
trouñdendo, nu. 5. 104

S

Secunda dilatio in causa ciui-
li ad partium petitionem
conceditur, num. 1. consuet.
12. fol. 118
Sollemnitatis in cessione bono-
rũ, non requiritur: sed tan-
tum cedentis voluntas, nu.
4. fol. 2
Scriptura presentatio in ter-
mino dilationis, num. 4.
fol. 9
Saluaguardia appellatione
pendente, nõ expeditur, nu.
10. fol. 10
Sententia affecurationis, quid
continere debet, numer. 13.
fol. 18
Sententia contra colonum la-
tã, domino non praiudicat,
num. 9. fol. 34
Scriptura, & certa quantitas

in contractũ emphyteutico
concurrere debent, num. 1.
vers. Vnde aduertendum
fol. 83

T

Terminus super cessione bono-
rum aliquando concedi so-
let, num. 5. 3
Terminus, & plena causa co-
gnitio, in affecuratione re-
quiritur, num. 6. 16
Testator legans scienter rem
per ipsum non possessã,
heres tenetur ad extima-
tionem, num. 12. 45
Trebellianica, quid sit, &
quando detrahatur, prout,
& falcidia, num. 15. 47
Testator, si rem legatã pi-
gnorauit, pro factõ alieno,
heres illam luere tenetur,
& legatario prestare, nu.
15. versicul. Et si testator
fol. 49
Testator potest legatũ adi-
mere, tam in testamento,
quam in codicillis, num.
eodem vers. Legatũ etiã
fol. eodem.
Testator, si rem legatã post
aliena-

I N D E X.

*alienationem redimat, an
legatum reconualefcit, nu.
eodem verf. Et vide 50*
T*extus l. licet Cod. qui potio-
res in pignor. habeantur,
limitatur nu. 5. verf. No-
ta tamen in fine, 77*
T*aurus errans, & damnum
dans, qualiter banniat,ur,
ut impune occidi poffit, nu.
1. Conſuet. 10. 115*

V

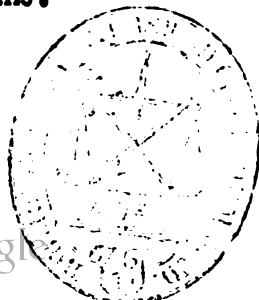
V*enditor in inftrumento con-
ſtituens ſe præcario nomi-
ne poſſidere clauſula præ-
dicta, quid operatur, num.
4. fol. 21*
V*enditor ſcienſer animalis
morboſi, ad quid tenetur,
nu. 3. & 6. fol. 36. & 37.*

V*enditor animalis, cum ex-
preſſa proteſtatione, quod
de vitijs, non teneatur, ad
quid tenetur, num. 7. 37*
V*enditor, ſi generaliter prote-
ſtatur, an excuſetur, num.
7. & 9. fol. 37. & 38.*
V*na ex legatarijs mortua,
antequã dies legati cedat,
an portio illius competat
heredibus, vel accreſcit col-
legataria, num. 9. 44*
V*xor, pro dote legata, ante-
neatur expectare annum
reſtitutionis, nu. 10. 45*
V*xor quando poteſt petere le-
gatum, & dotem, num. 13.
fol. eodem.*
V*xor pro recuperatione do-
tium, an poſſit ſuper bonis
emphyteuticis agere, num.
6. verf. Vxor vero 91*

F I N I S I N D I C I S.

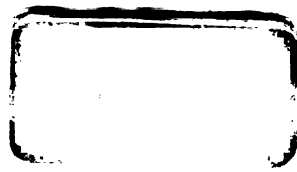
IMPRIMATUR.

Felix Tamburellus Vicarius Generalis.
D. Thomas de Aquino C. R. Dep.
Joſeph Giannettaſius Canon. Dep.

Quæ possunt lectoris animum retardare,
sic corrigantur.

Pag.	Col.	Vers.	Errores.	Corrections;
3.	1.	21.	delatum	debitum
6.	1.	27.	possit	possint
21.	2.	8.	nouatur	nascitur
33.	1.	21.	reiuenditio	reiuendicatio
35.	1.	21.	puod	quod
41.	1.	11.	retinendi	retinendorum
45.	1.	21.	ligauerit	legauerit
48.	1.	vlt.	bonoru	bonorum
49.	1.	9.	Sanctius	Fanutius
55.	1.	11.	soluisse	soluisset
61.	1.	41.	à professione	à possessione
66.	2.	4.	legitima	legitimam
cad.	2.	12.	Baldas.	Baldus
68.	2.	16.	cap.famil.ercif.	Cod.famil.ercif.
78.	1.	25.	cap. qui	Cod. qui
83.	1.	3.	acineto	acento
92.	1.	6.	Ferrarius	Ferratius
100.	2.	4.	vestique	vestigalia
102.	2.	13.	contrarius	contra ius
103.	2.	12.	ex refactis	ex relatis
106.	2.	vlt.	decif. 489.	decif. 389.
107.	2.	31.	decif. 43.	decif. 63.
115.		3.	passim	passi
118.		7.	nominatores	nominaciones

I

T.

J

BIBLI

EST

4

5